ΠΡΟΑΓΩΓΗ ΨΥΧΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ ΣΕ ΕΥΠΑΘΕΙΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΤΤΙΚΗΣ

Α' ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗ ΚΛΙΝΙΚΗ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ
ΑΙΓΙΝΗΤΕΙΟ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΗΜΕΡΙΔΑ

Ενδυναμώνοντας την κοινότητα: Χτίζοντας γέφυρες αλληλεγγύης εν μέσω Πανδημίας για την Προσφυγική Κρίση

Αθήνα, 2020

ΠΡΟΑΓΩΓΗ ΨΥΧΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ ΣΕ ΕΥΠΑΘΕΙΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΤΤΙΚΗΣ

Α' ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗ ΚΛΙΝΙΚΗ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ
ΑΙΓΙΝΗΤΕΙΟ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ

Στίγμα, Ρατσισμός και Προσφυγική Κρίση

Μαρίνα Οικονόμου

Καθηγήτρια Ψυχιατρικής
Α΄ Ψυχιατρική Κλινική Ιατρικής Σχολής ΕΚΠΑ, Αιγινήτειο Νοσοκομείο

Αθήνα, 2020

Τι είναι στίγμα;

ΣΤΙΓΜΑ: ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Ο όρος «στίγμα» προέρχεται από την αρχαία ελληνική γλώσσα, από το ρήμα «στίζω», που σημαίνει «διαστίζω, τρυπώ, σημαδεύω δια σημείου, κάνω στίγμα, στιγματίζω».

Henry G.Liddell και Robert Scott
Μέγα Λεξικόν της Ελληνικής Γλώσσας

ΣΤΙΓΜΑ: ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΪΣΤΟΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Το κοινωνικό στίγμα, ως φαινόμενο, έχει ρίζες που εισδύουν στο βάθος του χρόνου.

Στο Βιβλίο της Γένεσης αναφέρεται ότι ο Θεός τοποθέτησε ένα σημάδι στον Κάιν για να τον στιγματίσει ως τον πρώτο δολοφόνο.

Στην Αρχαία Ελλάδα, το στίγμα ήταν το σημάδι που έκαναν στους σκλάβους για να καταδεικνύονται ως άτομα υποδεέστερης αξίας και να διαχωρίζεται η θέση τους στην κοινωνική δομή.

Στα τέλη του Μεσαίωνα, η λέξη «στίγμα» είχε φτάσει να είναι συνώνυμη με τη δημόσια διαπόμπευση. Με αυτή την έννοια, ο Burton στο Anatomy of Melancholy περιγράφει τον στιγματισμό του εγκληματία με πυρακτωμένο σίδερο, που σηματοδοτούσε τον δημόσιο εξευτελισμό του.

ΣΤΙΓΜΑ: ΟΡΙΣΜΟΣ

«Έντονα μειωτικός χαρακτηρισμός που αποδίδεται σε κάποιον και από τον οποίο είναι πολύ δύσκολο να απαλλαγεί, του στερεί το δικαίωμα της πλήρους κοινωνικής αποδοχής και τον αναγκάζει να κρύψει την αιτία που προκαλεί αυτή την αντιμετώπιση.»

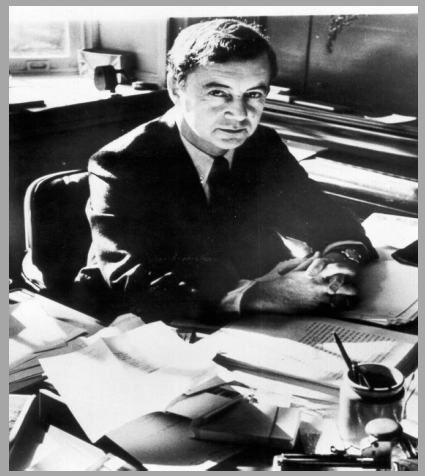

(Goffman 1963)

ΠΟΙΟΣ ΣΤΙΓΜΑΤΙΖΕΙ;

Γενικός πληθυσμός - Ειδικές ομάδες πληθυσμού

Κοινωνία - Αρνητική κοινωνική αντίδραση

STIGMA

ΠΟΙΟΣ ΣΤΙΓΜΑΤΙΖΕΤΑΙ;

α) Άτομα ή ομάδες με ειδικές νοσολογικές οντότητες

β) Άτομα ή ομάδες με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά

Ομάδες που πλήττονται από το στίγμα

- Ψυχικά ασθενείς
- Άτομα με σωματική αναπηρία
- Χρήστες ουσιών
- Φορείς και πάσχοντες από AIDS
- Μετανάστες, πρόσφυγες
- Τσιγγάνοι
- Αλλόθρησκοι
- Άστεγοι
- Ομοφυλόφιλοι

ΣΤΙΓΜΑ ΚΑΙ ΝΟΣΟΛΟΓΙΑ

Σε διάφορες εποχές και κοινωνίες, ποικίλα ήταν τα συμπτώματα και **οι νόσοι** που τους είχαν αποδοθεί μειωτικοί χαρακτηρισμοί.

"Στιγματίζονταν" διαταραχές με **"ορατά σημάδια"**.

Λέπρα → **Ψωρίαση**

Φυματίωση → **Καρκίνος**

Σύφιλη → **Aids**

Ψυχική νόσος

Σχιζοφρένεια

MENTAL HEALTH
STIGMA

ΣΤΙΓΜΑ και ΣΧΙΖΟΦΡΕΝΕΙΑ

STIGMA and SCHIZOPHRENIA

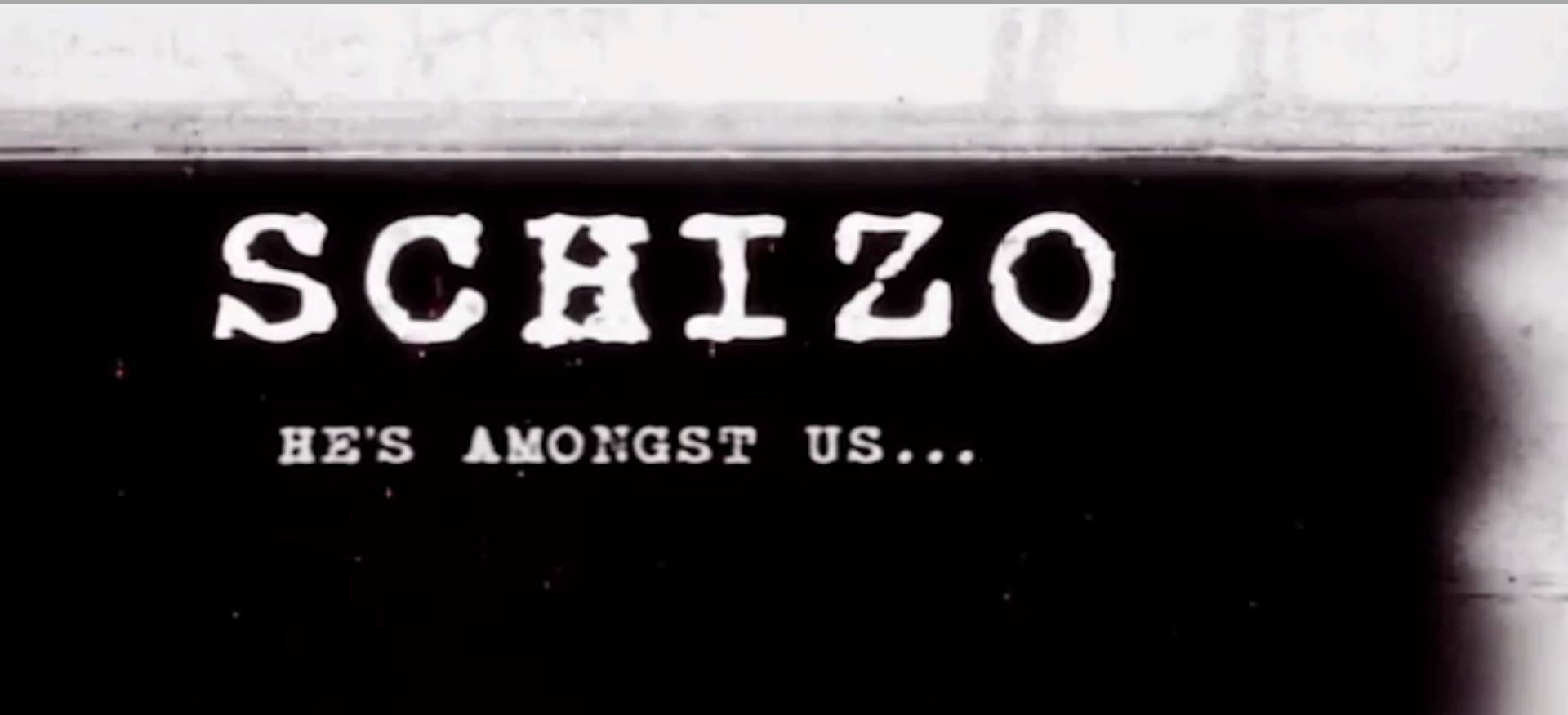

ΣΤΙΓΜΑ: ΘΕΩΡΗΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ

ΘΕΩΡΙΑ ΤΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΜΟΥ

Η κοινωνική στάση απέναντι σε άτομα που είναι διαφορετικά ή παρεκκλίνουν δεν εξαρτάται τόσο από τη συμπεριφορά τους, όσο από την **«ετικέτα»** που τους έχει αποδοθεί από τον κοινωνικό τους περίγυρο και τα **στερεότυπα** που τη συνοδεύουν.

(Labeling theory - Thomas Scheff, 1966)

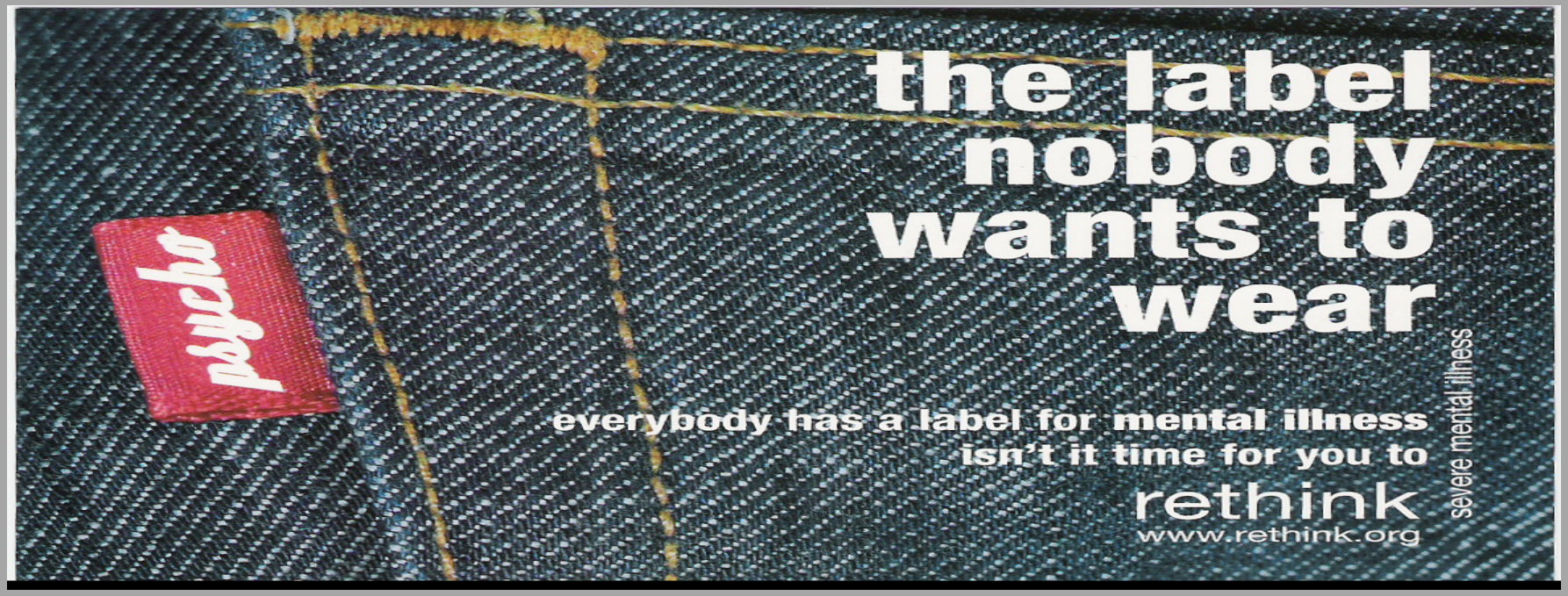

ΣΤΙΓΜΑ: ΘΕΩΡΗΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ

ΘΕΩΡΗΤΙΚΑ ΜΟΝΤΕΛΑ

- Το μοντέλο των Link and Phelan (2001)
- Το μοντέλο του Corrigan (2005)

Στερεότυπα

Προκαταλήψεις

Διακρίσεις

ΕΡΕΥΝΑ ΚΑΙ ΣΤΙΓΜΑ

ΣΤΑΣΕΙΣ ΓΕΝΙΚΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ

Η Κοινωνική απόσταση είναι ο βασικός δείκτης του κοινωνικού στιγματισμού

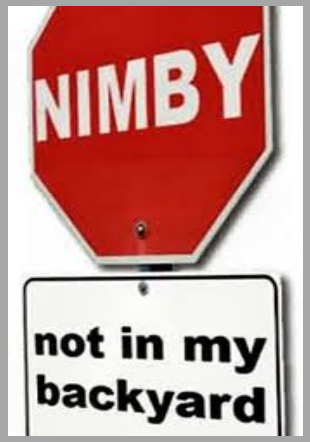

(Bogardus 1925, Owen et al. 1981, Economou et al. Κλίμακα Κοινωνικής απόστασης: ελληνική προσαρμογή και ψυχομετρικές ιδιότητες, Ψυχιατρική, 2010)

- **Περισσότερο αρνητικές στάσεις για τη σχιζοφρένεια σε σχέση με άλλες ψυχικές διαταραχές**
- **Μεγάλη "κοινωνική απόσταση" από τον ασθενή με σχιζοφρένεια**
- **Για τη σχιζοφρένεια κυριαρχεί το στερεότυπο της βίας**

(Crocetti et al. 1971, 1997, Stuart & Arboleda-Florez 2001, Gaebel et al. 2002, Thomspon et al. 2002, Angermeyer & Matschinger 2003, Economou et al. 2005, Clement, 2015)

ΕΡΕΥΝΑ, ΣΤΙΓΜΑ ΚΑΙ ΜΜΕ

- Τα **Μ.Μ.Ε.** συνιστούν την **κύρια πηγή πληροφόρησης** του κοινού όσον αφορά την ψυχική ασθένεια και τον ψυχικά ασθενή

- Ο τρόπος παρουσίασης και περιγραφής της ψυχικής ασθένειας και του ψυχικά ασθενή οδηγεί συχνά σε:
  - στερεότυπες
  - ανακριβείς
  - λανθασμένες
  - αρνητικές αναπαραστάσεις

(Nunnally 1961, Berlin & Malin 1991, Whal 1992, Borinstein 1992, Philo 1994, Philo 1996, Diefenbach 1997, Hottentot 2000, Cutcliffe & Hanningan 2001, Coverdale et al. 2002)

ΣΤΙΓΜΑ ΚΑΙ ΜΜΕ

ΥΠΟΓΕΙΕΣ ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ
ΥΠΟΝΟΜΕΥΤΙΚΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ

ΠΕΡΑΣΤΕ ΑΠΟ ΠΑΝΩ ΓΙΑ ZOOM

ΠΑΤΗΣΤΕ ΓΙΑ ΜΕΓΕΘΥΝΣΗ

Ο ΣΧΙΖΟΦΡΕΝΗΣ ΔΟΛΟΦΟΝΟΣ ΜΕ ΤΟ ΠΡΙΟΝΙ 2

TEXAS CHAINSAW MASSACRE 2

ΜΟΣΛΙ ΜΠΙΛ, ΓΟΥΙΛΙΑΜΣ ΚΑΡΟΛΙΝ, ΤΖΟΝΣΟΝ ΜΠΙΛ, ΝΤΕΝΙΣ ΧΟΠΕΡ

Share Μου αρέσει! 1

Σκηνοθεσία: ΧΟΥΠΕΡ ΤΟΜΠ
Διανομή: ODEON
Κωδικός: #DVD333665
Παραγωγή: MGM

Star Collection: όχι
Πλήθος DVD: 1
Γλώσσες: Αγγλικά
Ήχος: Dolby Digital 2.0 Stereo
Παραγωγή του: 1986
Υπότιτλοι: Αγγλικά
Επιπλέον: Interactive Menus,
Scene Selections,
Theatrical Trailers,
Audio Commentaries,
Deleted Scenes,
Movie Featurettes,
Photo Gallery
Διάρκεια: 100'
Πρωτότυπος Τίτλος: TEXAS CHAINSAW MASSACRE 2
Rating: Κατάλληλο μόνο για ενηλίκους
Ζώνη: 2-Ευρώπη
VHS: όχι

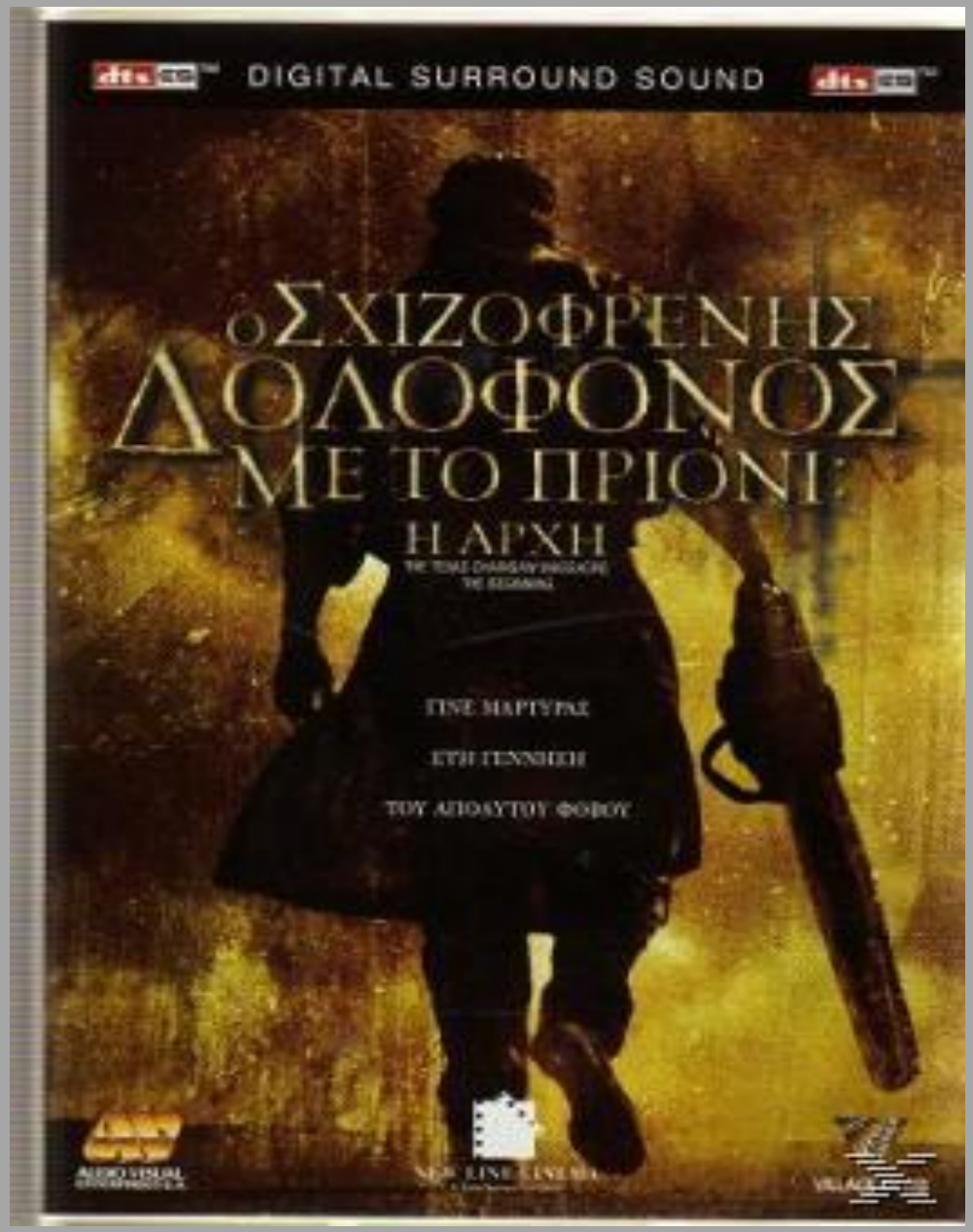

Ψυχασθενής ο δολοφόνος

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΟΥ ΣΤΙΓΜΑΤΟΣ

- **Ενημέρωση**
- **Διαμαρτυρία**
- **Εκπαίδευση**
- **Επαφή με τον ψυχικά ασθενή**
- **Συνηγορία**

(Warner 2000, Corrigan & Lundin 2001, Corrigan et al. 2005)

ΔΙΕΘΝΗ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΟΥ ΣΤΙΓΜΑΤΟΣ

SCHIZOPHRENIA
OPEN THE DOORS

ΡΑΤΣΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΗ ΚΡΙΣΗ

Η Vanessa Redgrave στις Νύχτες μας! Προβολή της ταινίας «Sea Sorrow»

Μία προβολή με ιδιαίτερο συμβολισμό στις φετινές Νύχτες Πρεμιέρας! Η Βανέσα Ρεντγκρέιβ επιστρέφει στην Ελλάδα για να παρουσιάσει το ντοκιμαντέρ της για την προσφυγική κρίση.

Immigration and asylum

Asylum seekers in north-east claim they are identifiable by red doors

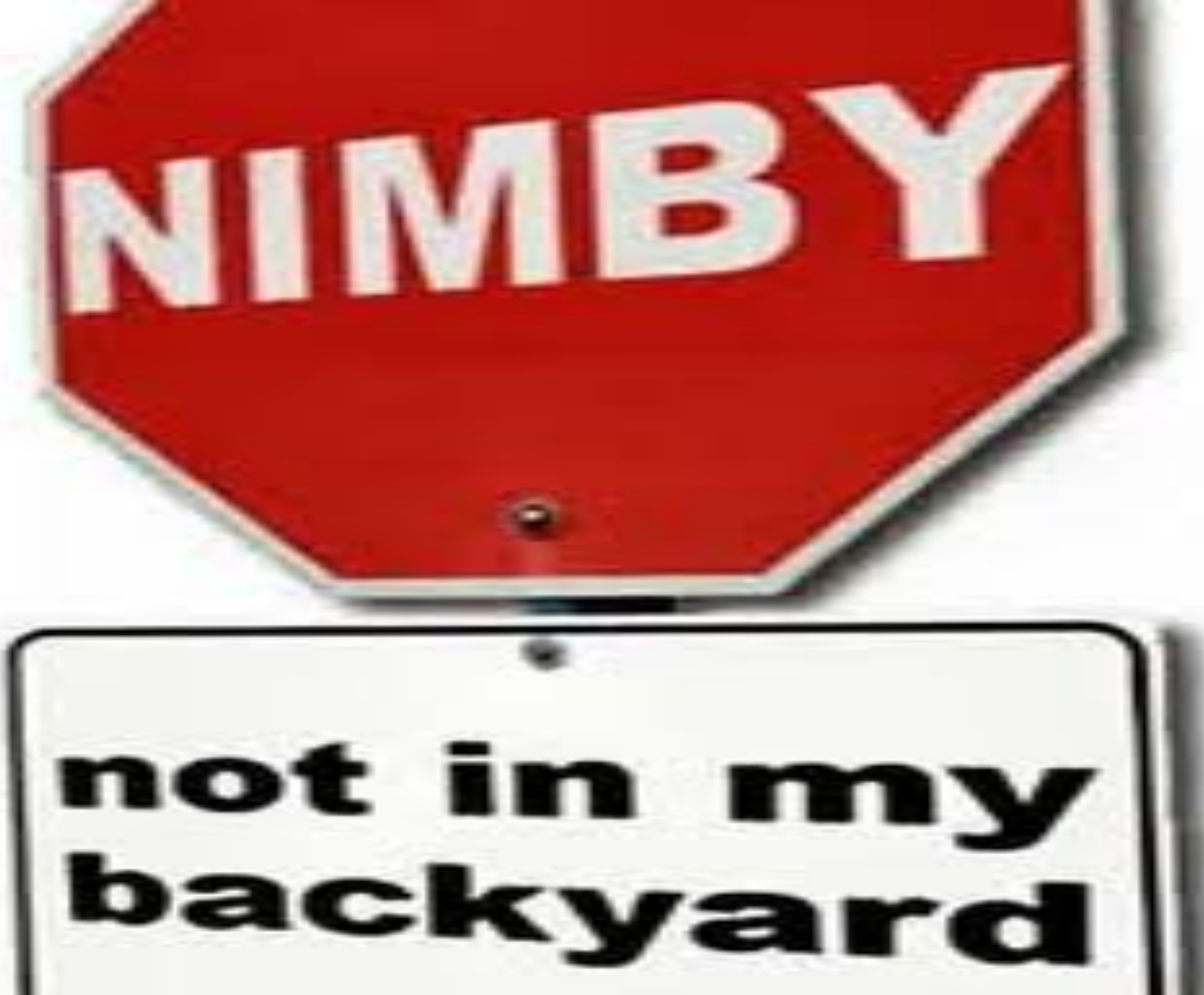
NIMBY
not in my
backyard

Η διαλεκτική του Ρατσισμού

*«Είσαι **σχεδόν** σαν και μένα. Η **ομοιότητα** μεταξύ μας είναι τόσο εμφανής ώστε στα μάτια του κόσμου να είσαι **αδελφός** μου. Όμως η αλήθεια είναι πως δεν είσαι αδελφός μου. Η **ταυτότητά** μου σε σχέση με εσένα έγκειται ακριβώς στα σημεία στα οποία είμαι **διαφορετικός** από εσένα. Δυστυχώς όσο πιο πολύ μοιάζουμε, τόσο πιο δύσκολο είναι να διακρίνει κανείς τις ουσιαστικές μας **διαφορές**. Η ομοιότητα αυτή απειλεί να εξουδετερώσει κάθε τι που είναι **ιδιαίτερο** σε μένα. Συνεπώς πρόκειται για **προσποίηση**. Δεν έχω λοιπόν άλλη επιλογή από το να σε μισήσω. Καλλιεργώντας ένα **μίσος** και **υποτίμηση** προς εσένα, προστατεύω κάθε τι που είναι **μοναδικό** και **ιδιαίτερο** σε μένα.»*

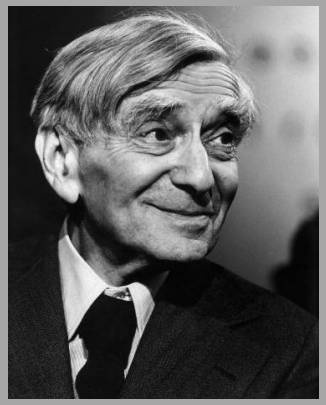

Ο Εαυτός και ο Άλλος

Vladimir Jankélévitch

(Γάλλος φιλόσοφος,1903-1985)

Ο «ναρκισσισμός των μικρών διαφορών»

Ο Εαυτός και ο Άλλος

Δίπολο Εξιδανίκευση-Υποτίμηση

Εξιδανίκευση του Εαυτού με συνεπακόλουθη **υποτίμηση του Άλλου** και **φόβο μίανσης σε περίπτωση γειτνίασης**

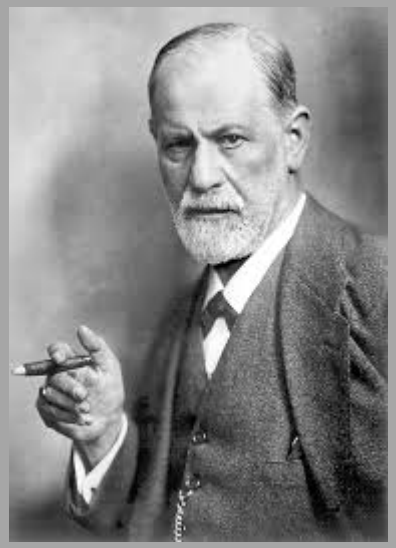

S. Freud
(1856-1939)

ΠΟΙΟΣ ΣΤΙΓΜΑΤΙΖΕΤΑΙ;

α) Άτομα ή ομάδες με ειδικές νοσολογικές οντότητες

β) Άτομα ή ομάδες με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά

ΔΙΑΚΡΙΣΗ
ΚΑΣΤΑΝΟΣ
ΦΥΛΗ
ΞΑΝΘΟΣ
ΑΛΒΑΝΟΣ
ΖΟΥΗΨ
ΑΠΕΧΘΑΝΟΜΑΙΜΙΣΟΣ
ΚΟΡΟΙΔΕΥΩ
ΑΠΟΡΡΙΨΗ
ΛΕΥΚΟΣ
ΣΤΙΓΜΑΤΙΖΩ
ΚΟΝΤΟΣ
ΠΕΡΙΘΩΡΙΟΠΟΙΏ
ΕΧΘΡΙΚΟΤΗΤΑ
ΟΜΟΦΥΛΟΦΙΛΙΑ
ΠΑΚΙΣΤΑΝΟΣ
ΛΕΠΤΟΣ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣΟΜΑΔΕΣ
ΘΡΗΣΚΕΙΑ
ΞΕΝΟΣ
ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟΤΗΤΑ
ΣΤΕΡΕΟΤΥΠΙΑ
ΤΣΙΓΓΑΝΟΣ
ΦΥΛΟ
ΠΡΟΚΑΤΑΛΉΨΗ
ΧΟΝΤΡΟΣ
ΚΑΚΙΑ
ΟΡΓΗ
ΑΠΟΜΟΝΩΣΗ
ΚΑΤΑΚΡΙΝΩ
ΠΟΝΤΙΟΣ
ΓΥΦΤΟΣ
ΒΙΑ
ΜΑΥΡΟΣ
ΒΡΙΖΩ

ΣΤΕΡΕΟΤΥΠΑ

ΒΙΑ

ΑΛΛΟΣ

ΞΕΝΟ

ΦΟΒΟΣ

ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟ

ΡΑΤΣΙΣΜΟΣ

ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΣ

ΣΤΙΓΜΑ

ΠΡΟΚΑΤΑΛΗΨΗ

ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ

Τι είναι ρατσισμός;

ΡΑΤΣΙΣΜΟΣ: ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Ο όρος **«ρατσισμός»**

Αποτελεί μεταφορά στην Ελληνική του ξένου όρου *racism* από την αγγλική και σχετίζεται με το ιταλικό *razza* που πιθανότατα προέρχεται από το αραβικό *rā’s*, που σημαίνει προέλευση, αρχή

Σημαίνει την κοινωνική ή πολιτική πρακτική διακρίσεων που βασίζεται στο δόγμα της ανωτερότητας μιας φυλής, εθνικής ή κοινωνικής ομάδας και στην καλλιεργημένη αντίληψη των μελών της ότι οφείλουν να περιφρουρήσουν την αμιγή σύσταση, την καθαρότητα της ομάδας τους, καθώς και τον κυριαρχικό τους ρόλο έναντι των υπολοίπων φυλετικών, εθνικών, κοινωνικών κ.λπ. ομάδων που θεωρούνται από αυτά κατώτερες

Λεξικό Μπαμπινιώτη

ΝΕΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΣΤΙΓΜΑΤΟΣ

ΕΛΛΑΔΑ

Στη δίνη της προσφυγικής κρίσης

Ικέτιδες
Αισχύλου

James-Waterhouse/The-Danaides

Υπόθεση

Οι πενήντα κόρες του Δαναού συνοδευόμενες από τον πατέρα τους καταφεύγουν στο Άργος ως **ικέτισσες** για να αποφύγουν τον αιμομικτικό γάμο τους με τους ξαδέρφους τους, γιους του Αιγύπτου.

Μετά τις συμβουλές του Δαναού προς τις κόρες του να επιδείξουν σύνεση και να επικαλεστούν τους θεούς, **ζητούν άσυλο** από τον βασιλιά του Άργους, Πελασγό.

Όταν του εξηγούν την κατάστασή τους, ο βασιλιάς μπαίνει σε **δίλημμα:**

Αν τις διώξει, κινδυνεύει από την τιμωρία του Δία που προστατεύει τους ικέτες.

Αν τις δεχτεί, κινδυνεύει από ενδεχόμενη επιδρομή των βαρβάρων.

Πρώτο του μέλημα είναι η ευθύνη του προς την πόλη και ενώ δείχνει να φοβάται την απειλή των Αιγυπτίων, οι Δαναΐδες επεμβαίνουν δραματικά απειλώντας με αυτοχειρία εφόσον τις διώξει, με κίνδυνο έτσι να μιάνουν την πόλη του Άργους.

Τελικά πείθεται να τις δεχτεί και συμβουλεύει τον Δαναό να γεμίσει τους ναούς με κλαδιά ελιάς, έτσι ώστε να εξασφαλιστεί η συγκατάθεση των πολιτών του Άργους.

Έτσι και γίνεται… **οι πολίτες του Άργους συγκατατίθενται να προσφέρουν άσυλο** στις Δαναΐδες και εκείνες εκφράζουν την ευγνωμοσύνη τους.

ΕΛΛΑΔΑ: Στη δίνη της προσφυγικής κρίσης

02.2016

διαΝΕΟσις

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΡΕΥΝΑΣ & ΑΝΑΛΥΣΗΣ

Το προσφυγικό πρόβλημα και οι Έλληνες

Διαγραμματική Παρουσίαση της Έρευνας
& Βασικά Συμπεράσματα

Φεβρουάριος 2016 - Public Issue

ΣΤΑΣΕΙΣ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΟΥΣ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ

Η1. Συναισθήματα απέναντι στους πρόσφυγες

Η1. ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 29: Οι πρόσφυγες που έρχονται τον τελευταίο χρόνο στην Ελλάδα, σε εσάς προσωπικά, τι αισθήματα, από τα παρακάτω, προκαλούν περισσότερο;

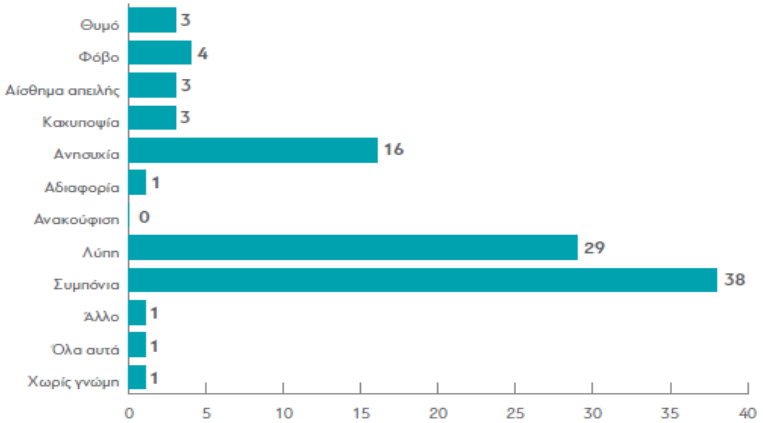

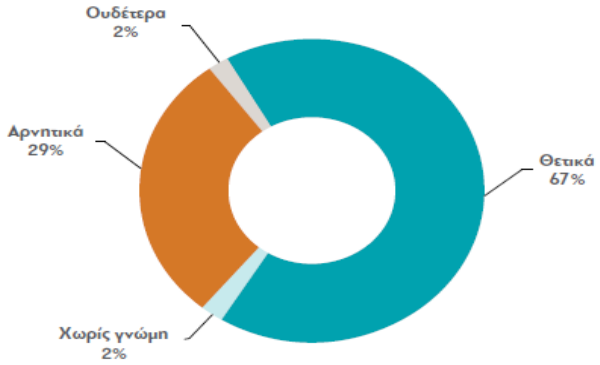

Περισσότερο θετικά συναισθήματα απέναντι στους πρόσφυγες εκφράζουν:

- **οι γυναίκες** (76%, έναντι 57% των ανδρών),
- **οι απόφοιτοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης** (71%),
- **οι άνεργοι** (71%) και
- **οι αυτοτοποθετούμενοι στην Αριστερά** (81%, έναντι 51% των ιδεολογικά προσκείμενων στη Δεξιά).
- τα ανώτερα, όσο και τα κατώτερα κοινωνικά στρώματα, εκφράζουν σε μικρότερο ποσοστό θετικά συναισθήματα για τους πρόσφυγες, σε σύγκριση με τα **ευρύτερα μεσαία στρώματα**

Many Europeans concerned with security, economic repercussions of refugee crisis

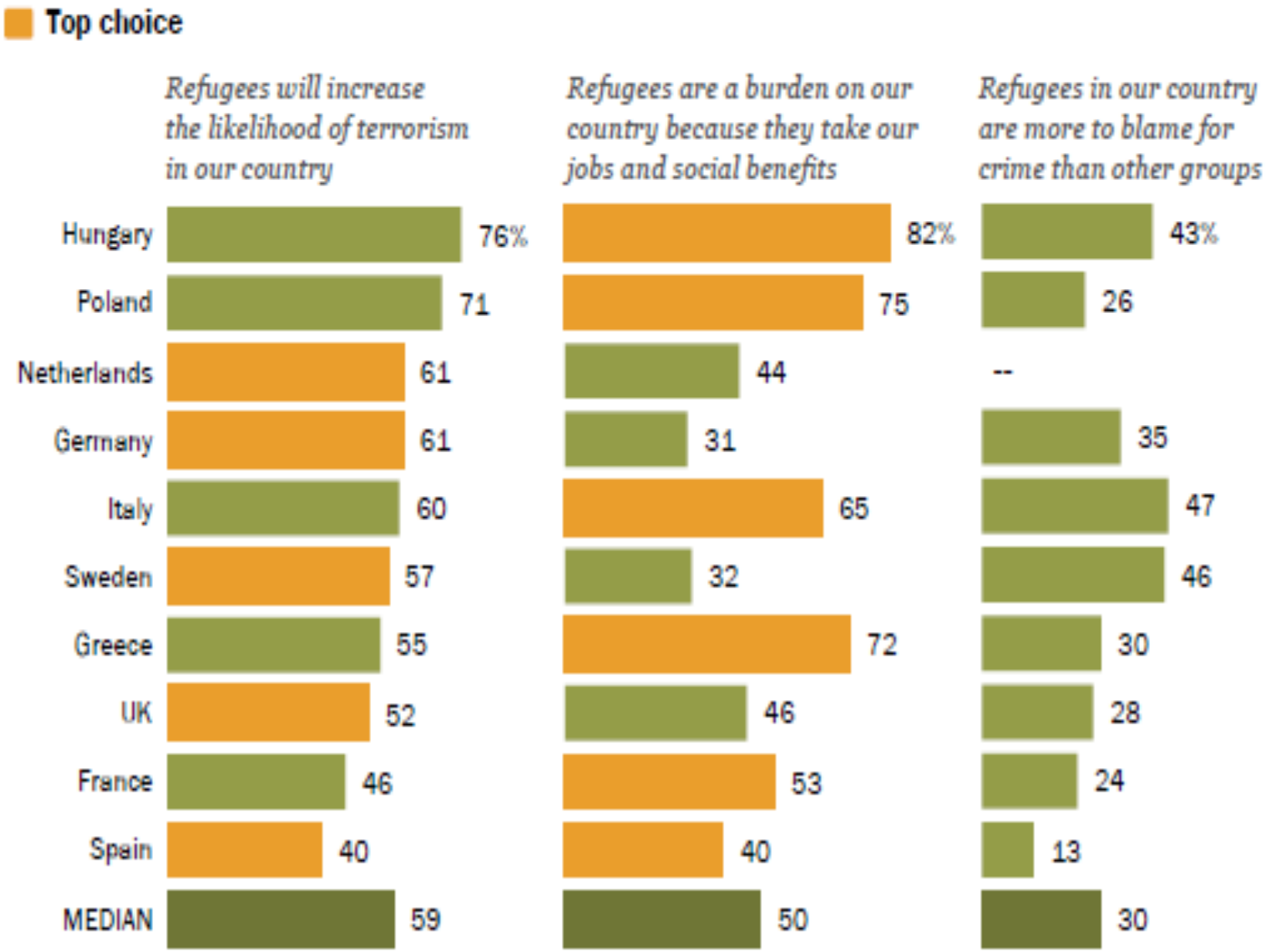

Check for updates

I|J|S|P

International Journal of
Social Psychiatry
2017, Vol. 63(8) 800
© The Author(s) 2017
Reprints and permissions:
sagepub.co.uk/journalsPermissions.nav
DOI: 10.1177/0020764017732594
journals.sagepub.com/home/isp
SAGE

Greek public's ambivalence toward refugee children education

Helen Lazaratou[1], Marina Economou[2,3] and Dimitris Dikeos[1]

Dear Editor,

Greece is among the countries most involved in the current unprecedented displacement crisis. The country at this time accommodates 60,000 refugees, mostly from Syria, Afghanistan, and Iraq who, at the risk of their lives, crossed the Aegean Sea from the Turkish coast to the Greek islands. Forty percent, almost 20,000, are children. On 10 October 2016, the Greek schools welcomed 1,500 refugee children aging 6–14 years old in a special education program during the afternoon/evening hours, after the end of the regular school program. The number of schools participating in the project still increases and, as of 28 February 2017, the number of attending children was 2,500 (The UN Refugee Agency [UNHCR], 2017).

The reception of refugee children in the Greek schools caused a public split. In certain schools, there was a very influx of refugees, coinciding with the sharp economic crisis of the country, lead the Greeks to hold an ambivalent attitude towards refugees, one aspect of which has an impact on the acceptance of refugee children in Greek schools.

Funding

The author(s) received no financial support for the research, authorship and/or publication of this article.

Notes

1. *Larissa: With dances and applause the first refugees were received in city's school*. Retrieved 10 June 2017, from http://www.kathimerini.gr./893685/article/epikairothta/ellada/larisa-me-xoroys-kai-xeirokrothmata-ta-prwta-prosfygopoylase-sxoleio-ths-polhs-binteo [in Greek]. *School in Oreokastro under surveillance. Prosecutor intervention after the recur-*

Eur Arch Psychiatry Clin Neurosci
DOI 10.1007/s00406-017-0846-2

LETTER TO THE EDITOR

Alternative versions of stigma: attitudes of the Greek public toward refugees amid economic recession

Marina Economou[1,2] · Elena Dieti[2] · Helen Lazaratou[1]

Received: 17 July 2017 / Accepted: 19 October 2017
© Springer-Verlag GmbH Germany 2017

CHORUS

King of the Pelasgians, son of Palaechthon, accept us!
Hear us!
Look at the state we're in!
A cow, hunted down by a wolf…
…running backwards and forwards, all the way to the edge of a precipice…
…a terrified cow, who sees her shepherd and trusting in him, bellows her plea to be saved.
"The Supplians", Aeschylus (G. Theodorides Trans.)

In the 5th century, BC Aeschylus narrated in the greek tragedy "The Suppliants" the story of the Danaids, the first refugees who left Egypt—a country close to Syria—and

[1]. Although accustomed to refugeehood from ancient times with traditionally positive stance and sense of hospitality toward the stranger, the massive inflow of refugees which coincides with the intense economic crisis seems to polarize the Greek public opinion.

Relevant literature exists on public attitudes toward immigrants, whereas attitudes toward refugees have been largely under-examined. In fact, attitudes toward immigrants have been related to economic factors. Findings from the European Social Survey [2] showed that immigrants received more intense xenophobic attitudes in the host country when there was shortage of resources. Moreover, a comparative study among 15 European countries [3] confirmed the previous findings and also demonstrated the significance of the perceived consequences of immigration, such as that

«Ήμασταν στο σκάφος όπου βιώσαμε στιγμές πάρα πολύ δύσκολες, όσο και αν είχα διαβάσει, ότι και αν είχα δει από τις ΗΠΑ, αυτό που είδα με τα δικά μου μάτια ήταν κάτι απερίγραπτο»

Δάφνη Ματζιαράκη

ΚΑΛΕΣΜΑ
ΓΙΑ ΣΥΛΛΟΓΗ ΤΡΟΦΙΜΩΝ, ΦΑΡΜΑΚΩΝ ΚΑΙ ΕΙΔΩΝ ΠΡΩΤΗΣ ΑΝΑΓΚΗΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ ΣΤΗΝ

ΕΙΔΟΜΕΝΗ

ΛΙΣΤΑ τροφίμων και ειδών πρώτης ανάγκης

νερά (ατομική συσκευασία), χυμοί (ατομική συσκευασία), λάδι, μακαρόνια, ρύζι, τοματοχυμοί, κρουασάν, μπισκότα, σερβιέτες, πάμπερς, μωρομάντηλα, χαρτιά υγείας, σαπούνια, οδοντόκρεμες, οδοντόβουρτσες, depon, bepanthol, γάζες, betadine, κρέμες αντιηλιακές, comtrex, αθλητικά παπούτσια για παιδιά και ενήλικες σε όλα τα νούμερα.

Τα υλικά συγκεντρώνονται στους εξής χώρους:

Οικόπολις
Πτολεμαίων 29α -στοά- Τηλ. 2310 222503
Καθημερινά 18.00-22.00

Κοινωνικό Κέντρο-Στέκι Μεταναστών
Ερμού 23, Τρίτη- Πέμπτη 17.00-21.00
Σάββατο- Κυριακή 11.30-16.00

Καλαθάκι
Τσιμισκή 56, 1ος όροφος, τηλ. 6943177527

Άλλος Τρόπος
Χαλκιδικής 77, τηλ. 2310.866410

ΕΛΛΑΔΑ 27.01.2017

Λάρισα: Με χορούς και χειροκροτήματα τα πρώτα προσφυγόπουλα σε σχολείο της πόλης (ΒΙΝΤΕΟ)

Πλήθος κόσμου, αλλά και μαθητές, γονείς, φορείς της εκπαίδευσης και η δημοτική αρχή, υποδέχτηκαν με θερμά χειροκροτήματα και μια μεγάλη γιορτή, σήμερα, Παρασκευή, τα πρώτα προσφυγόπουλα που ξεκίνησαν τα μαθήματά τους στο 3ο γυμνάσιο Λάρισας.
Στην είσοδο του σχολείου ήταν αναρτημένο ένα μεγάλο πανό, που το έφτιαξαν οι μαθητές, ο Γιώργος και ο Βασίλης, με την συγκατάθεση όλων των μαθητών του σχολείου, για να δείξουν, όπως είπαν, την αγάπη και την αλληλεγγύη τους στους νέους τους συμμαθητές.

Το πανό έγραφε: welcome our friends

ΕΚΤΥΠΩΣΗ
ΑΠΟΘΗΚΕΥΣΗ
COMMENTS
MAIL
TWITTER
FACEBOOK
INSHARE
GOOGLE PLUS

ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΕΠΙΣΗΣ

Κλεστοί τρεις σταθμοί του μετρό το Σαββατοκύριακο λόγω εργασιών

Στο στόχαστρο ΥΠΟΙΚ η φυγή επιχειρήσεων
ΠΡΟΚΟΠΗΣ ΧΑΤΖΗΝΙΚΟΛΑΟΥ

ΝΔ: Η πολιτική της Κυβέρνησης ΣΥΡΙΖΑ - ΑΝΕΛ βυθίζει τους πολίτες στην ανασφάλεια

Pierce: «Ζεις σαν μαθητής,

Κοινωνία › Μετανάστες

Μια ανοιχτή αγκαλιά για τα προσφυγόπουλα

Share 0 Tweet

ΕΝΤΥΠΗ ΗΕΚΔΟΣΗ

Δημοσίευση: 01 Φεβρουαρίου 2017 19:00

Από το 15ο Δημοτικό Σχολείο Νίκαιας και το σχολείο της Τερψιθέας Λάρισας - Δεν προσήλθε για διάλογο στον Δήμο Λάρισας ο Σύλλογος Γονέων και Κηδεμόνων του 26ου Δημοτικού

A A A

EMAIL >

ΕΚΤΥΠΩΣΗ >

Κατηγορία

Μετανάστες

ΡΟΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ >

Με χειροκροτήματα και χαμόγελα υποδέχθηκαν γονείς, συλλογικότητες, τοπικοί φορείς, αλληλέγγυοι και μέλη της ΚΕΕΡΦΑ τα 27 προσφυγόπουλα που χθες πέρασαν την πόρτα του 15ου Δημοτικού Σχολείου της Νίκαιας. Την ίδια ώρα στην Τερψιθέα Λάρισας οι γονείς, οι δάσκαλοι και οι μαθητές του δημοτικού σχολείου υποδέχθηκαν τα προσφυγόπουλα με τραγούδια, μικρά δωράκια και φιλιά από τη διευθύντρια του σχολείου. Στην υποδοχή συμμετείχε ο τοπικός Σύλλογος Γονέων και Κηδεμόνων.

Είναι, όμως, μόνο αυτό;

«ΒΟΜΒΑ» 3 ΕΚΑΤ. ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ΜΕΣΑ ΣΤΟ 2016

- Τα σύνορα υπό επιτροπεία Ευρωπαϊκής Ενωσης
- Σε κοινή διοίκηση το Λιμενικό με τη Frontex

Απέραντος καταυλισμός

ΜΕΧΡΙ 500.000 ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ

• ΣΕΛ. 26-27

Από το Αιγαίο το δράμα μεταφέρεται στην Αθήνα και σε άλλες πόλεις καθώς πέρασε η γραμμή των Ευρωπαίων να μας κάνουν βασικό κέντρο παραμονής, έναντι πενιχρών ανταλλαγμάτων

Εξαθλιωμένοι πρόσφυγες αρπάζουν ό,τι βρουν

ΜΠΟΥΚΑΡΟΥΝ ΣΤΑ ΣΠΙΤΙΑ ΤΗΣ ΕΙΔΟΜΕΝΗΣ

Ο δήμαρχος Παιονίας προειδοποιεί: «Η κατάσταση κινδυνεύει να γίνει ανεξέλεγκτη. Έχουμε ζητήσει ακόμα μεγαλύτερη αστυνομική ενίσχυση»

Κόλαση στη Μυτιλήνη, που ζητά να κηρυχθεί σε κατάσταση εκτάκτου ανάγκης

ΑΣΦΥΞΙΑ από λαθραίους

Συσκέψεις αγωνίας στο Μέγαρο Μαξίμου

Παγκόσμια ανατριχίλα!

Τα καρόβια μεταφέρουν μιλιούνια στον Πειραιά! Γεμίζουν πάλι οι πλατείες και τα πάρκα της Αθήνας! Δεν χωράει άλλους το Κέντρο Φιλοξενίας στον Ελαιώνα

ΚΑΙ «ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ» ΤΖΙΧΑΝΤΙΣΤΕΣ ΣΤΗ ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ

«ΤΙΤΑΝΙΚΟΣ» Η ΕΛΛΑΔΑ ΒΟΥΛΙΑΖΕΙ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ

■ Όλοι οι σκληροί Ευρωπαίοι θέλουν να σφραγίσουν τα σύνορα των βαλκανικών κρατών ■ Έμπλεξαν οι γραμμές Μέρκελ - Τσίπρα: «Δεν κάνατε όσα συμφωνήσαμε» - «Κάνουμε ό,τι μπορούμε για σας»

ΕΓΓΡΑΦΟ-ΝΤΟΚΟΥΜΕΝΤΟ, ΜΕ ΕΝΔΕΙΞΗ «ΕΞΑΙΡΕΤΙΚΑ ΕΠΕΙΓΟΝ», ΠΡΟΣ ΟΛΟΥΣ ΤΟΥΣ ΔΗΜΟΥΣ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ

Βρείτε σπίτι, εδώ και τώρα, για 1,5 εκατ. μετανάστες!

Η κυβέρνηση καλεί

ΜΠΑΡΑΖ ΑΙΤΗΜΑΤΩΝ ΑΠΟ ΓΟΝΕΙΣ

Τώρα διώχνουν... τα παιδιά τους από το δημοτικό του Περάματος λόγω των προσφυγόπουλων

Το δημοτικό σχολείο του Νέου Ικονίου, στο Πέραμα, βρέθηκε στο επίκεντρο της δημοσιότητας με αφορμή τις φαιδρότητες των οπαδών και μελών της Χρυσής Αυγής, που εισέβαλαν στο κτίριο, απαιτώντας να μην επιτραπεί στα προσφυγόπουλα να φοιτήσουν στο σχολείο.

ΕΘΝΟΣ On Line
14:17, 2/2

Λίγες μόλις εβδομάδες μετά, ο «πόλεμος» εντυπώσεων συνεχίζεται και προλαμβάνει ουσιαστικές διαστάσεις, καθώς σύμφωνα με πληροφορίες του «Έθνους», οι γονείς περισσότερων από τα μισά παιδιών, που φοιτούν στο σχολείο, έχουν κάνει αιτήσεις για τη μετεγγραφή των παιδιών τους σε άλλα δημόσια εκπαιδευτικά ιδρύματα.

Οι πληροφορίες αναφέρουν ότι οι εν λόγω γονείς επιμένουν ότι δεν έχουν λάβει τις απαραίτητες εγγυήσεις ότι έχει διασφαλιστεί η υγεία των προσφυγόπουλων -όπως για παράδειγμα ο εμβολιασμός τους- και εκφράζουν την ανησυχία τους για τις επιπτώσεις που θα έχει η επαφή μαζί τους, στην υγεία των δικών τους παιδιών.

Ξεχασμένοι από όλους στη Μόρια

Εγκλωβισμένοι στη Μόρια της Λέσβου παραμένουν 15.000 πρόσφυγες και μετανάστες. Λόγω της πανδημίας δεν επιτρέπεται πλέον ούτε να βγουν από τον καταυλισμό. Κάποιοι από αυτούς εκφράζουν την αγωνία τους μέσω ίντερνετ.

Κανείς στη Λέσβο δεν θέλει μια δεύτερη Μόρια

Το μεγαλύτερο προσφυγικό κέντρο της Ευρώπης στη Μόρια της Λέσβου έχει γίνει στάχτη. 13.000 άνθρωποι βρίσκονται στον δρόμο. Η Ευρώπη είναι σοκαρισμένη – και παρακολουθεί από απόσταση.

Αποστολή MEGA στη Μόρια : Σε τραγική κατάσταση οι πρόσφυγες

Στο δρόμο κοιμήθηκαν για τρίτο διαδοχικό βράδυ πρόσφυγες και μετανάστες στη Λέσβο.

ΤοΒΗΜΑ Team

12.09.2020, 11:08

Πολιτική

Η Σουηδία δεν θέλει πρόσφυγες από Μόρια – «Θα σας στείλουμε φορητές τουαλέτες»

September 17, 2020

09.2018

Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
ΤΟΥ ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΟΥ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ
ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Παρουσίαση αποτελεσμάτων
Έρευνας Κοινής Γνώμης Β. Αιγαίου
Σεπτέμβριος 2018 - GPO

6. Οι πρόσφυγες που έρχονται τα τελευταία χρόνια στην Ελλάδα, σε εσάς προσωπικά, τι αισθήματα, από τα παρακάτω, προκαλούν περισσότερο;

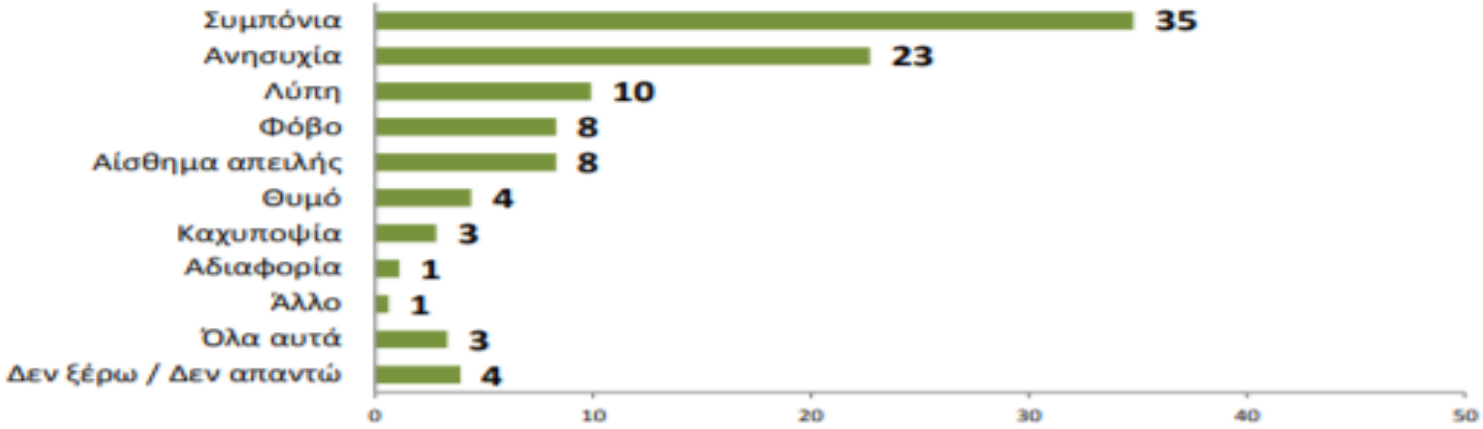

ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΗ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ:

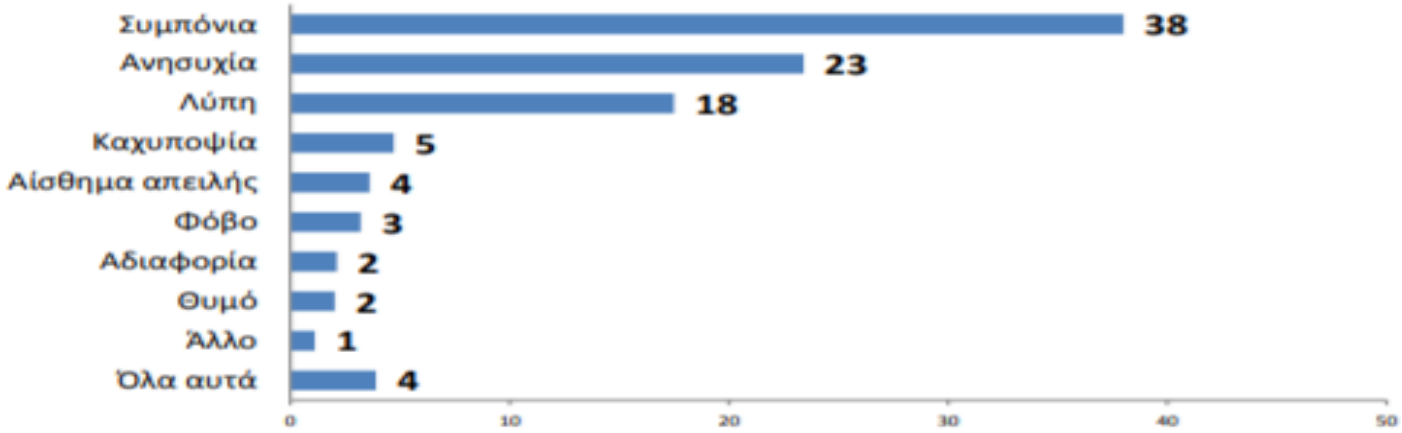

ΕΡΕΥΝΑ διαΝΕΟσις 02.2016

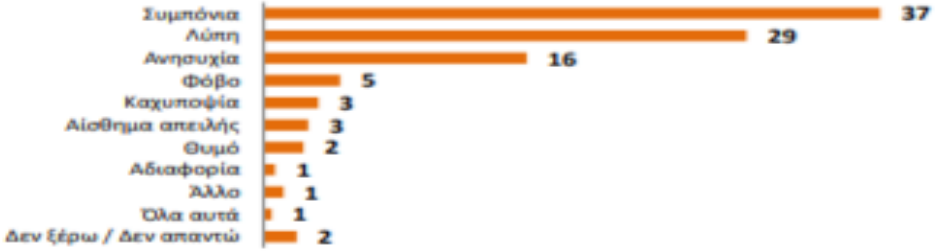

7. Σε γενικές γραμμές θα λέγατε ότι συμπαθείτε τους πρόσφυγες;

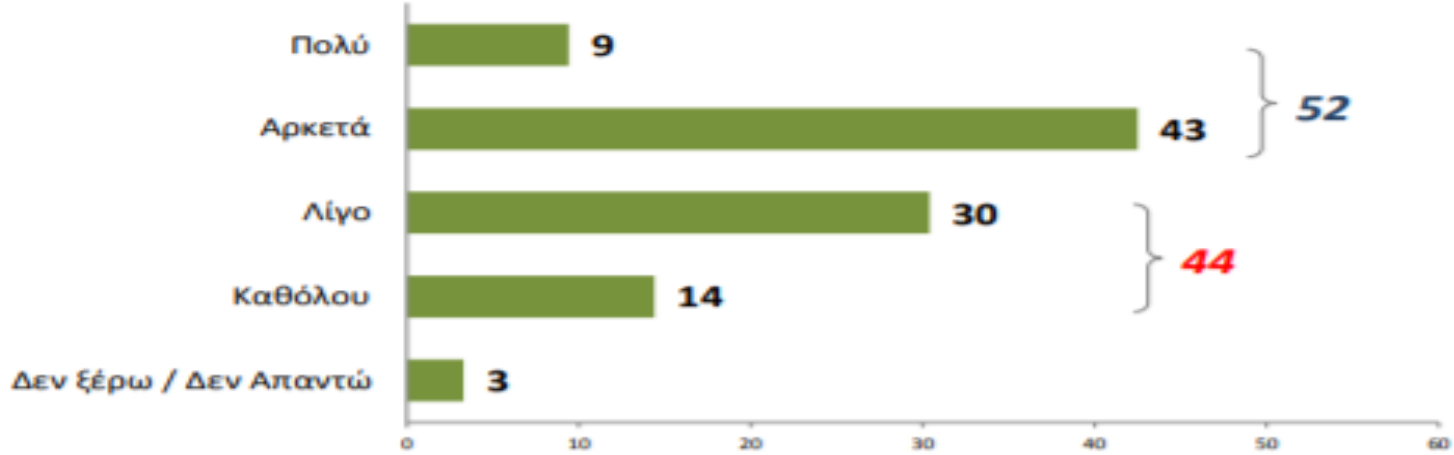

ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΗ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ:

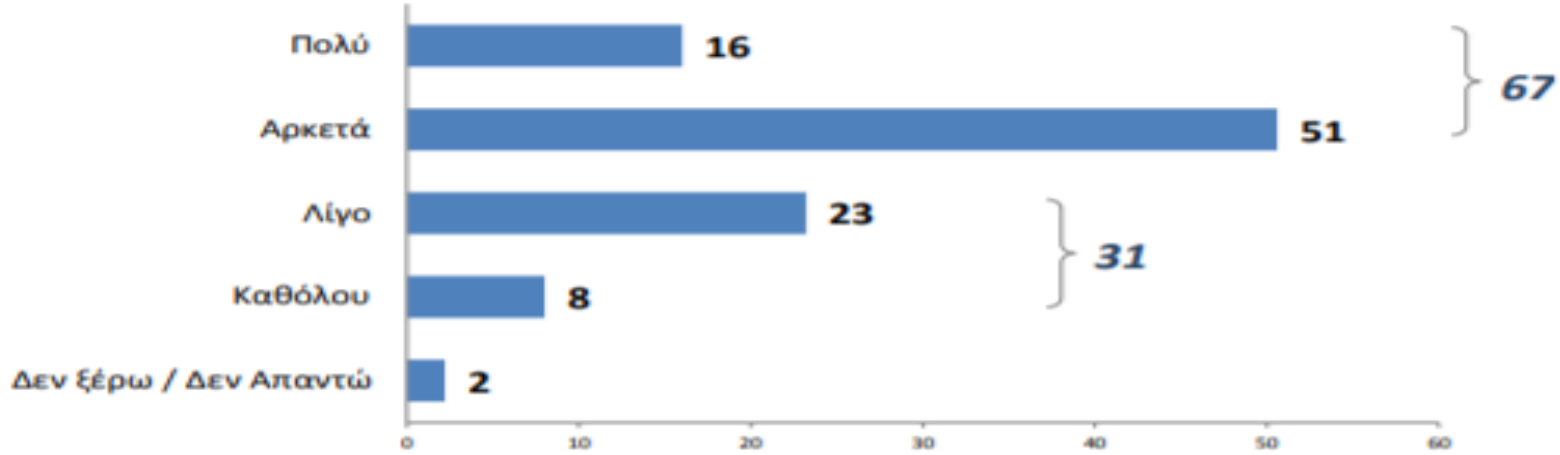

ΕΡΕΥΝΑ διαΝΕΟσις 02.2016

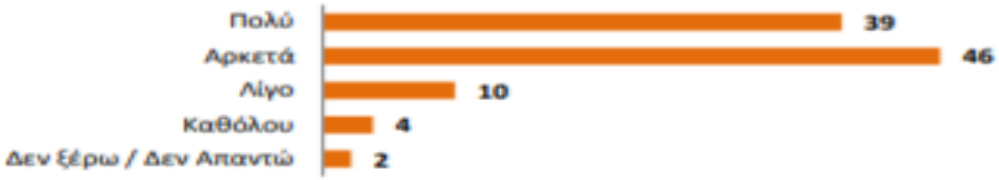

8. Σε γενικές γραμμές θα λέγατε ότι συμπαθείτε τους μετανάστες;

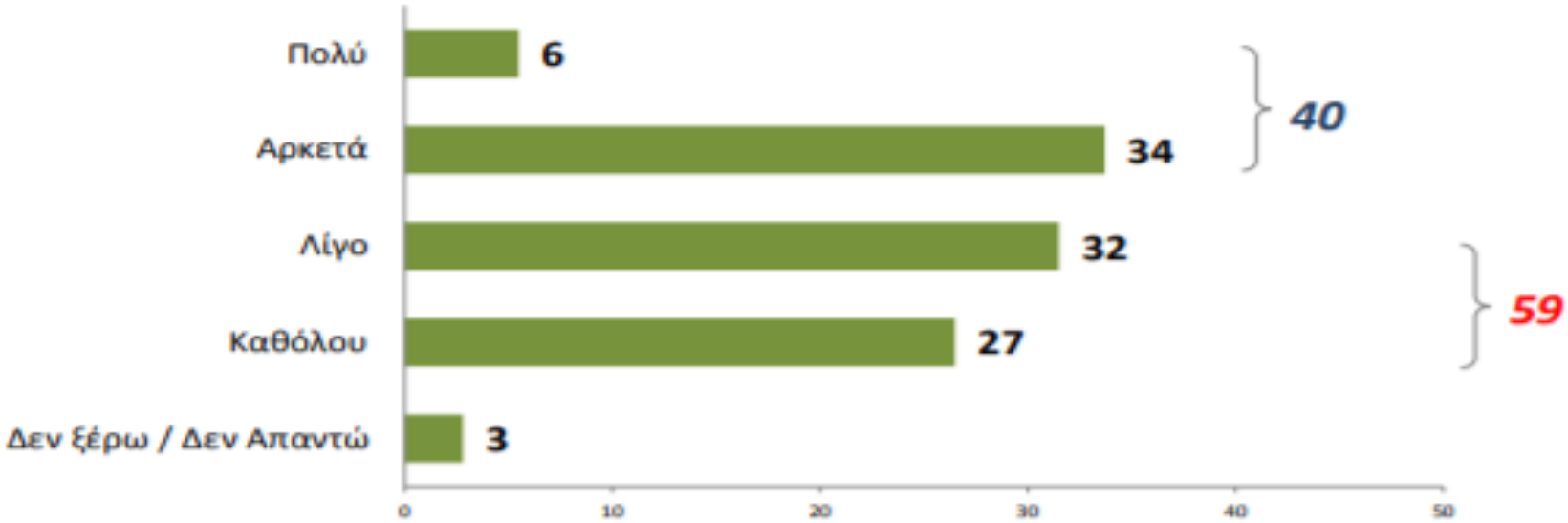

ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΗ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ:

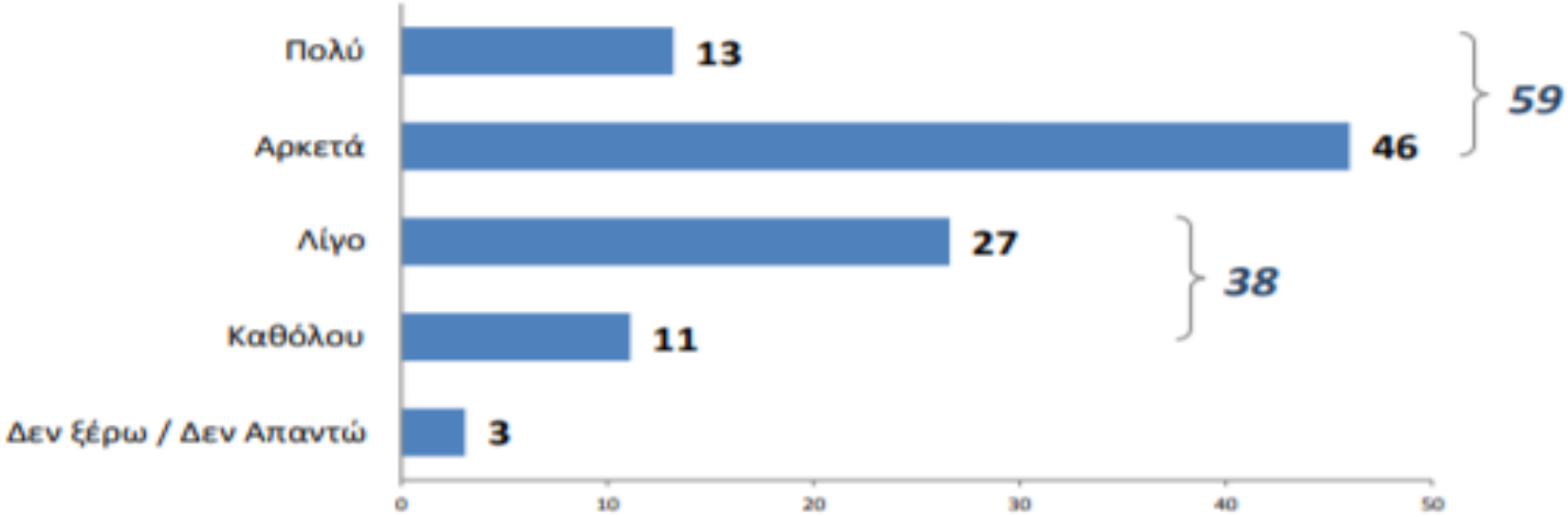

11. Εσείς, προσωπικά, έχει τύχει τον τελευταίο καιρό να κάνετε κάτι για να βοηθήσετε πρόσφυγες; Δηλαδή, να δώσετε τρόφιμα, φάρμακα-είδη υγιεινής, ρούχα, παιχνίδια, εξοπλισμό (σκηνές, κουβέρτες κλπ.), χρήματα ή να βοηθήσετε εθελοντικά, με προσωπική εργασία; (πολλαπλή απάντηση)

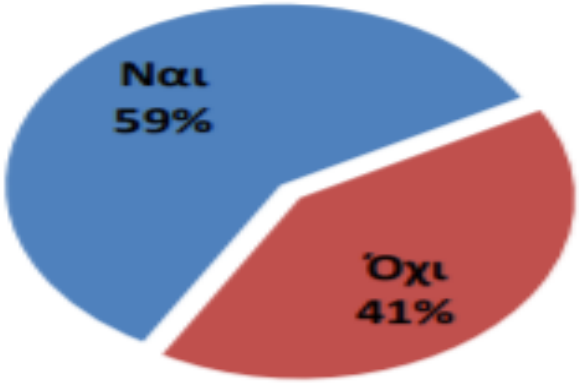

ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΗ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ:

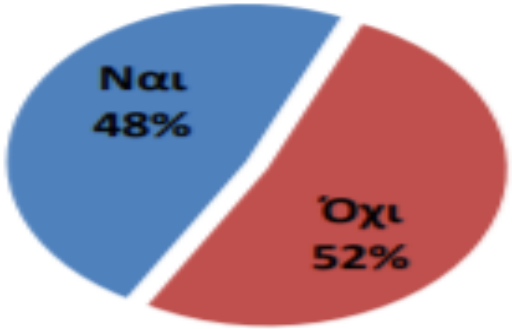

ΕΡΕΥΝΑ διαΝΕΟσις 02.2016

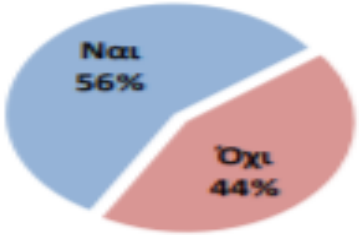

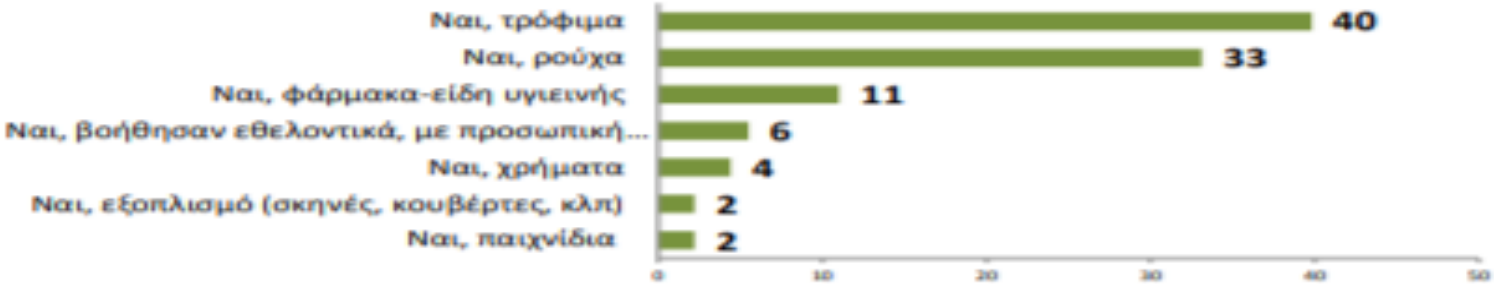

ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΗ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ:

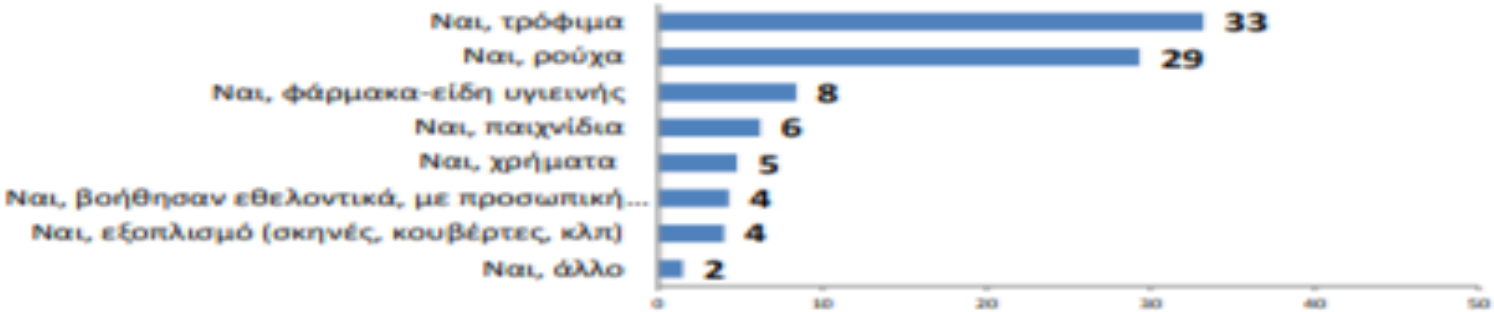

14. Εσείς προσωπικά, θα θέλατε να εγκατασταθούν πρόσφυγες μόνιμα στην Ελλάδα; Μάλλον ναι ή μάλλον όχι;

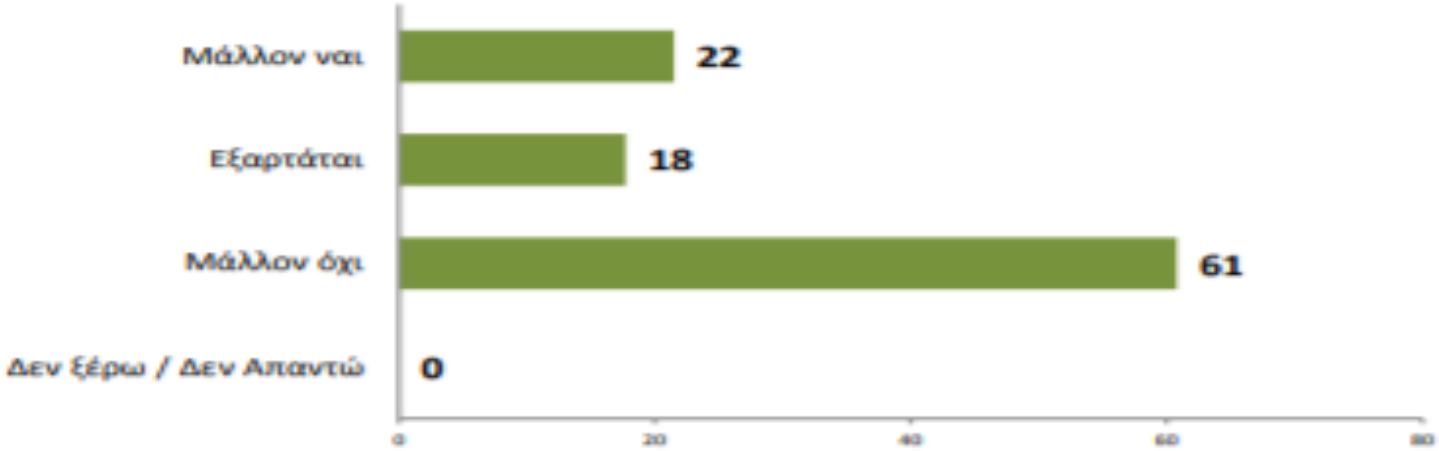

ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΗ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ:

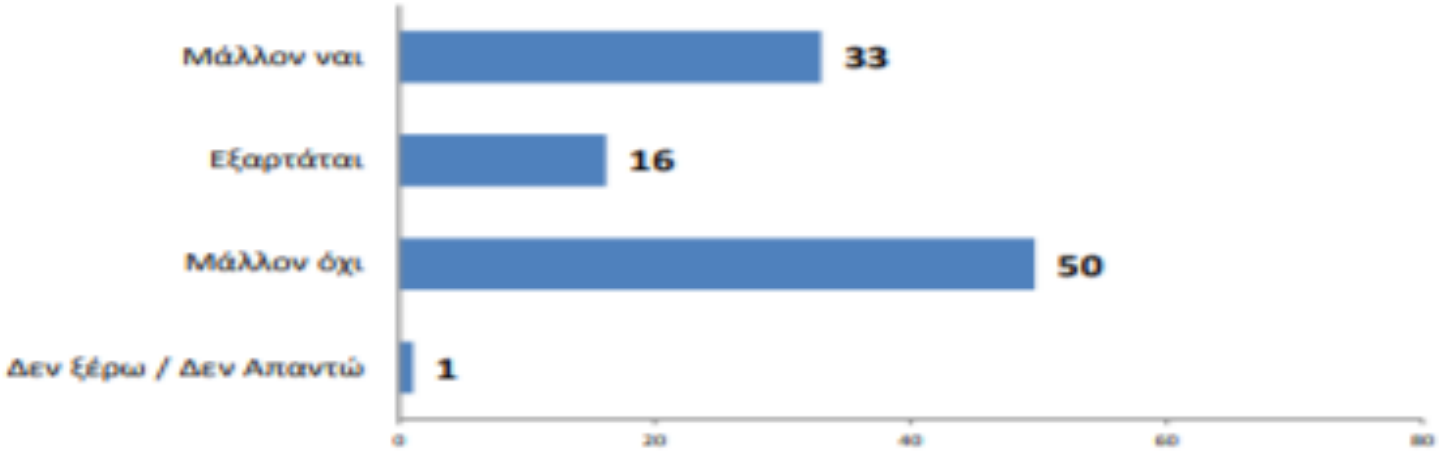

ΕΡΕΥΝΑ διαΝΕΟσις 02.2016

01.2020

διαΝΕΟσις
ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΡΕΥΝΑΣ & ΑΝΑΛΥΣΗΣ

Το μεταναστευτικό-προσφυγικό ζήτημα στην Ελλάδα

Πανελλαδική έρευνα- έκθεση αποτελεσμάτων
Ιανουάριος 2020

5. Θα ήθελα τώρα να μου πείτε την άποψή σας για τις επιπτώσεις της παρουσίας των μεταναστών στην Ελλάδα την τελευταία εικοσαετία-εικοσιπενταετία. Κατά τη γνώμη σας, ο αριθμός των μεταναστών στην Ελλάδα είναι:

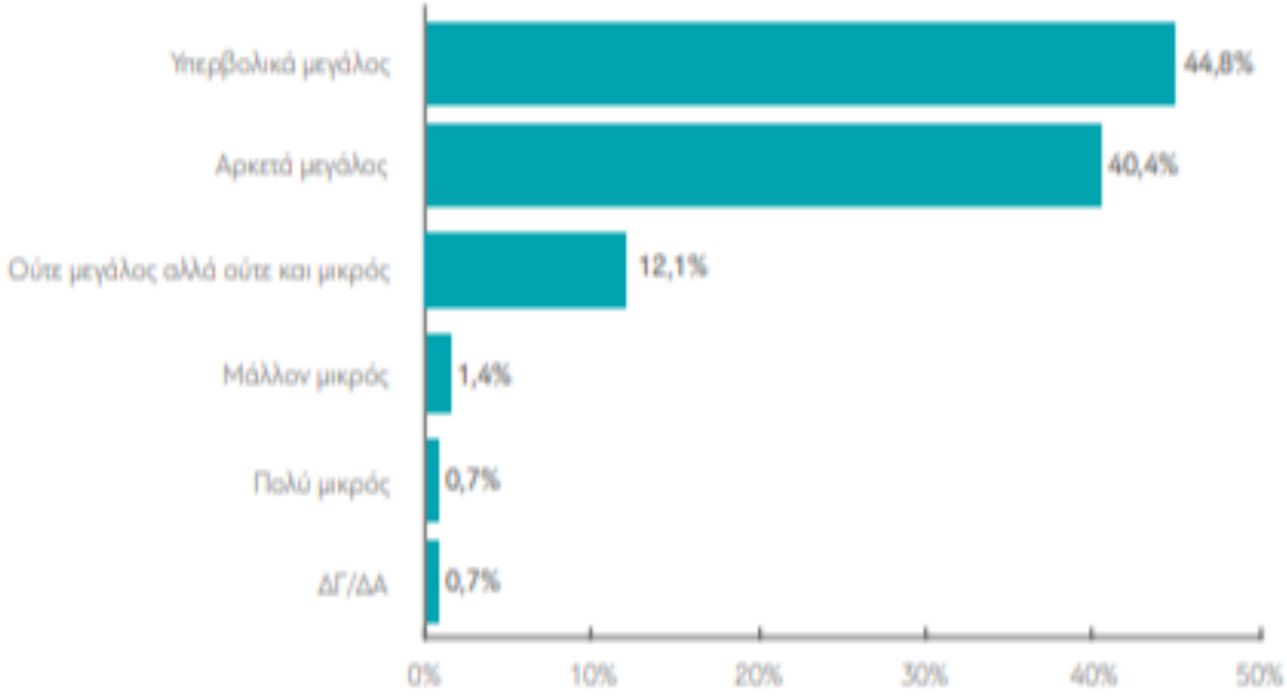

6. Ο αντίκτυπος της ύπαρξης μεταναστών στην ελληνική οικονομία είναι:

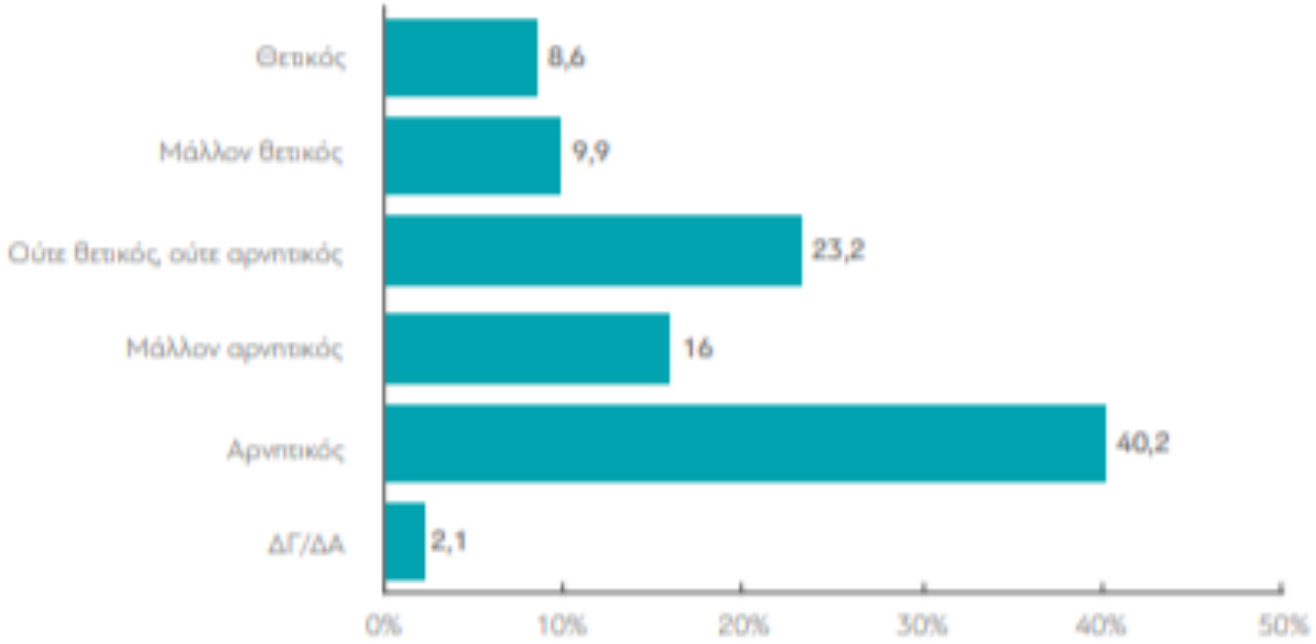

7. Η παρουσία των μεταναστών στην Ελλάδα θεωρείτε ότι:

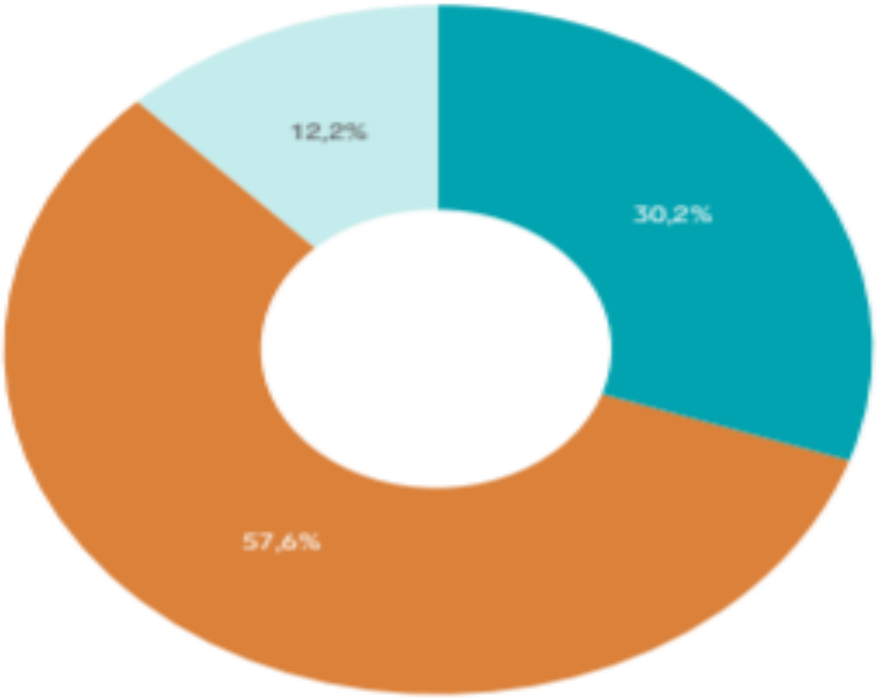

- Εμπλουτίζει πολιτισμικά την ελληνική κοινωνία
- Αποτελεί κίνδυνο αλλοίωσης της εθνικής μας ταυτότητας
- ΔΓ/ΔΑ

9. Οι μετανάστες αυξάνουν την βία και την εγκληματικότητα ή δεν υπάρχει διαφορά μεταξύ Ελλήνων και μεταναστών στην τέλεση εγκληματικών πράξεων;

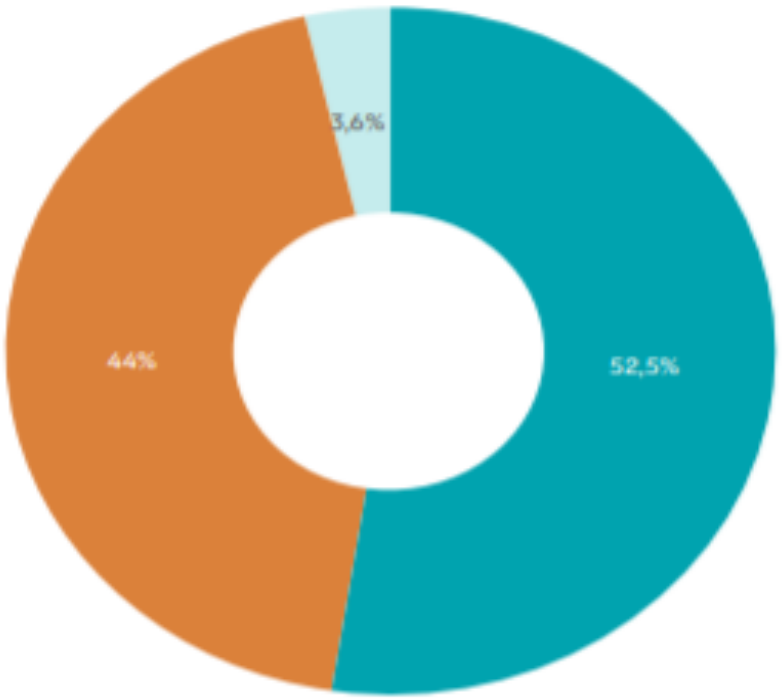

Αυξάνουν την εγκληματικότητα
Δεν υπάρχει διαφορά μεταξύ Ελλήνων και ξένων
ΔΓ/ΔΑ

03.2020

διαΝΕΟσις
ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΡΕΥΝΑΣ & ΑΝΑΛΥΣΗΣ

Τι πιστεύουν οι Έλληνες

Πανελλαδική έρευνα - έκθεση αποτελεσμάτων
Νοέμβριος-Δεκέμβριος 2019

Α8. Ποιες είναι κατά τη γνώμη σας οι δύο μεγαλύτερες απειλές για το μέλλον των Ελλήνων;

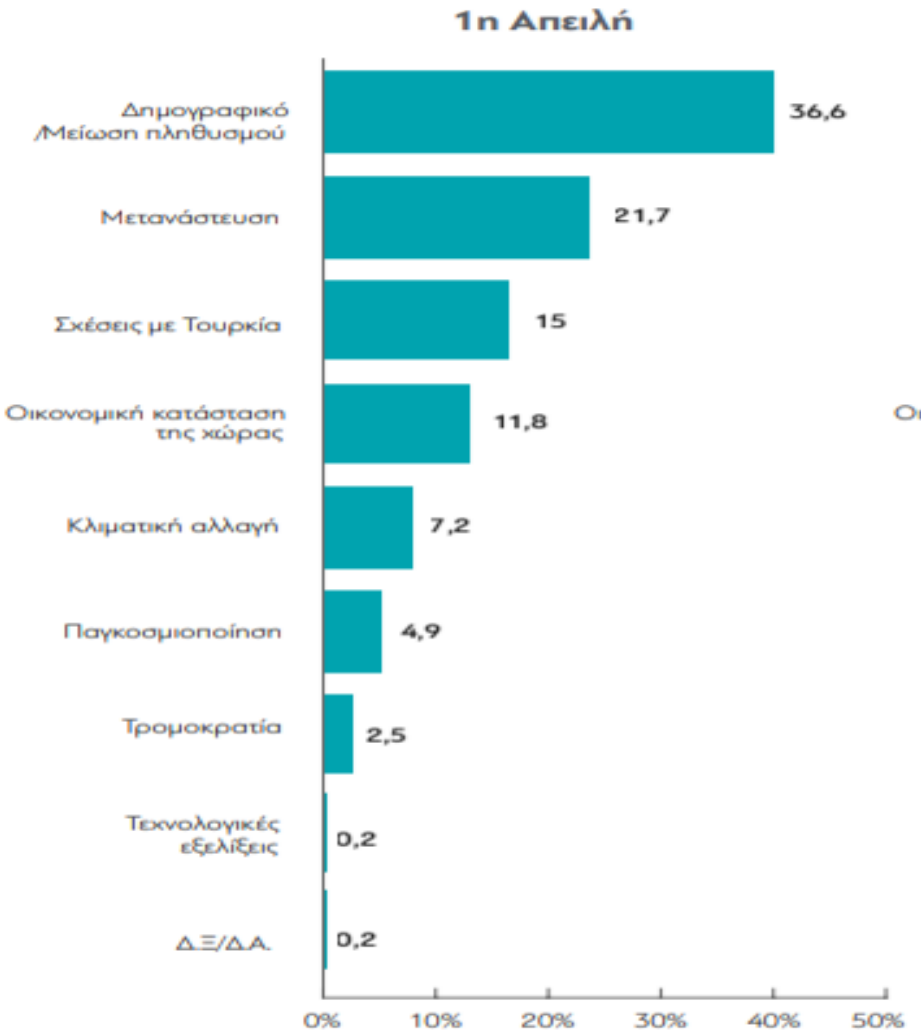

Α12. Κατά την εκτίμησή σας, Έλληνας γεννιέσαι ή γίνεσαι;

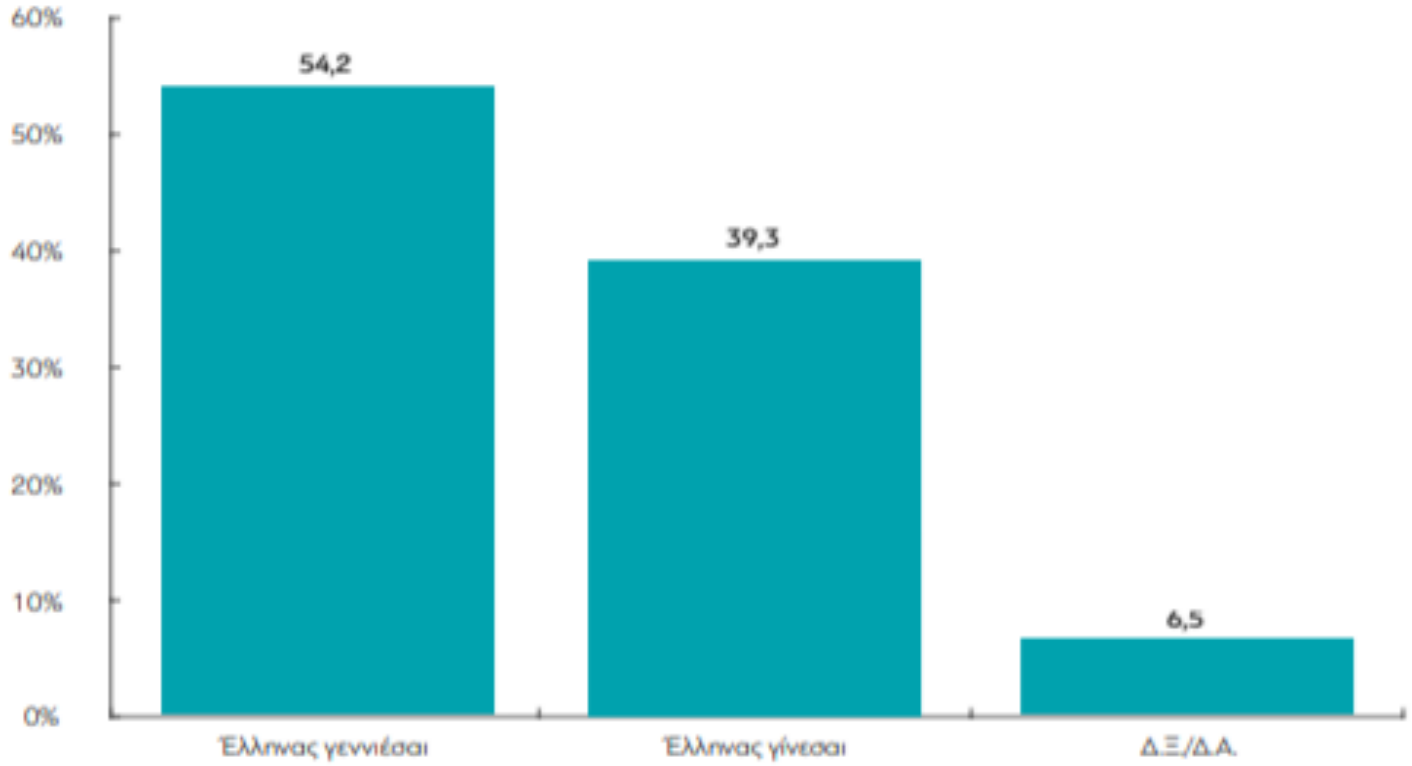

Σημείο των καιρών

η (επαν)εφεύρεση αποδιοπομπαίων τράγων
και η αναζωπύρωση παραδοσιακών φαντασιακών φόβων;

ΣΤΙΓΜΑ ΚΑΙ ΡΑΤΣΙΣΜΟΣ

Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΟΥ «ΑΛΛΟΥ»

Είτε ο «Άλλος» είναι ο **απαξιωμένος ψυχικά ασθενής**,

είτε ο **εξαθλιωμένος πρόσφυγας**,

η κοινωνική αντιμετώπισή του είναι **δείκτης του επίπεδου πολιτισμού μιας κοινωνίας**, και, εν τέλει, θέμα παιδείας.

...

ΠΡΟΑΓΩΓΗ ΨΥΧΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ
ΣΕ ΕΥΠΑΘΕΙΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΤΤΙΚΗΣ

Α' ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗ ΚΛΙΝΙΚΗ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ
ΑΙΓΙΝΗΤΕΙΟ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ

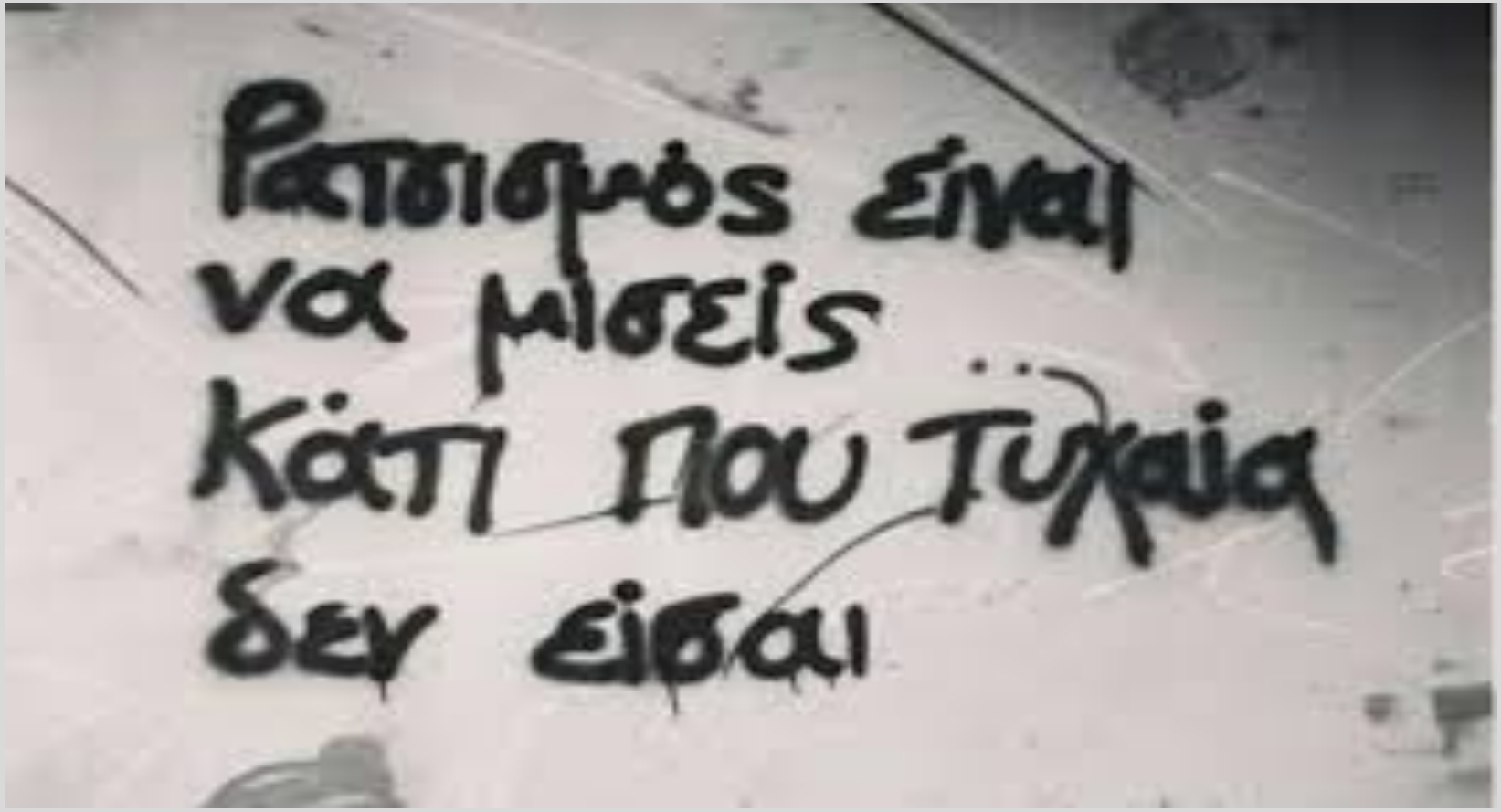

ΣΑΣ ΕΥΧΑΡΙΣΤΩ!

ΠΡΟΑΓΩΓΗ ΨΥΧΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ ΣΕ ΕΥΠΑΘΕΙΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΤΤΙΚΗΣ

Α' ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗ ΚΛΙΝΙΚΗ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ
ΑΙΓΙΝΗΤΕΙΟ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΗΜΕΡΙΔΑ

Ενδυναμώνοντας την κοινότητα: Χτίζοντας γέφυρες αλληλεγγύης εν μέσω Πανδημίας για την Προσφυγική Κρίση

Αθήνα, 2020

ΠΡΟΑΓΩΓΗ ΨΥΧΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ ΣΕ ΕΥΠΑΘΕΙΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΤΤΙΚΗΣ

Α' ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗ ΚΛΙΝΙΚΗ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ
ΑΙΓΙΝΗΤΕΙΟ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ

Διαπολιτισμικότητα στην ψυχολογική προσέγγιση παιδιών και εφήβων

Ελένη Λαζαράτου
Καθηγήτρια Παιδοψυχιατρικής
Α΄Ψυχιατρική Κλινική
Ιατρική Σχολής Παν/μίου Αθηνών

Μετανάστευση

- Η μετανάστευση, η για διάφορους λόγους γεωγραφική μετακίνηση ανθρώπων, αποτελεί ιδιαίτερα ψυχοπιεστική συνθήκη

- Τα παιδιά μετανάστες είναι σε αυξημένο κίνδυνο να αναπτύξουν ψυχικές διαταραχές;

- αν ναι ποιοι είναι οι επιβαρυντικοί και ποιοι οι προστατευτικοί παράγοντες που επιδρούν στην αναπτυξιακή πορεία αυτών των παιδιών;

Λόγοι μετανάστευσης

- **Οικονομικοί μετανάστες**: δική τους επιλογή για αναζήτηση καλύτερου παρόντος και μέλλοντος τόσο για τους ίδιους όσο και για τις οικογένειες τους

- **Πολιτικοί πρόσφυγες** : κατόπιν εξαναγκασμού, βίαιη τραυματική εμπειρία

Συνθήκες μετανάστευσης

- Τραυματικές εμπειρίες: στη χώρα προέλευσης, κατά το χρονικό διάστημα της μετακίνησης τους , μετά την εγκατάσταση στη νέα τους πατρίδα

- **Για τα παιδιά**: χωρισμός της οικογένειας, εκτεταμένες περίοδοι απομάκρυνσης και από τους γονείς και τα αδέρφια, απώλεια γονέα, ανεπαρκής γονεϊκή φροντίδα
- Απώλεια αγαπημένων προσώπων και τόπων, τρόπου ζωής , συνηθειών

Παιδιά μετανάστες

- παιδιά που γεννήθηκαν στην χώρα καταγωγής τους, μετανάστες
- στα παιδιά που γεννήθηκαν στην χώρα υποδοχής, παιδιά μεταναστών

σημαντικές διαφορές ως προς την κοινωνική και πολιτισμική προσαρμογή μεταξύ των δύο ομάδων

- τα παιδιά που γεννήθηκαν στην χώρα καταγωγής τους, αλλά μετανάστευσαν σε πολύ μικρή ηλικία, γεγονός που τα φέρνει κοινωνιολογικά πιο κοντά στους μετανάστες δεύτερης γενιάς

Επιπολιτιστικό στρες

- Άμεση και συνεχή επαφή δύο διαφορετικών πολιτισμών
- Προσαρμογή σε νέες κοινωνικές, πολιτισμικές και οικονομικές συνθήκες
- Υποβιβασμός της κοινωνικής και οικονομικής θέσης της οικογένειας
- Αντιμετώπιση της ξενοφοβίας και των διακρίσεων εκ μέρους των γηγενών
- Ανεπαρκής γνώση της γλώσσας της χώρας υποδοχής

Επιπολιτιστικό στρες στα παιδιά και τους εφήβους

- Διαφορετικό εκπαιδευτικό σύστημα
- Διαφορετικές πολιτιστικές αξίες στην οικογένεια και στο ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον

Ευπάθεια των παιδιών μεταναστών

- Τα παιδιά των μεταναστών ανήκουν σε ομάδα υψηλού κινδύνου για την εκδήλωση ψυχικών διαταραχών

- **Ευπαθές παιδί:** μια εσωτερική ή εξωτερική πίεση προκαλεί σημαντική δυσλειτουργία, ψυχική αποδιοργάνωση ή σταμάτημα και αναστολή του δυναμικού του

Κρίσιμοι περίοδοι ευπάθειας για τα παιδιά των μεταναστών

- **Περίοδος μετά τη γέννηση:** οι μητέρες μετανάστριες γεννούν μόνες σ' έναν άγνωστο κόσμο, γεμάτο κινδύνους και αβεβαιότητα, χωρίς τα παραδοσιακά στηρίγματα

- **Έναρξη της σχολικής φοίτησης:** σηματοδοτεί την ένταξη του παιδιού στην κοινωνία υποδοχής, παιδιά ανεπαρκώς προετοιμασμένα να αποχωρισθούν το οικογενειακό περιβάλλον για να ενταχθούν στο σχολικό περιβάλλον (εξωτερικός κόσμος και γι' αυτό ξένος)

- **Εφηβεία:** εγγραφή του εφήβου στην γενεαλογία του άλλα και σε κοινωνικές, πολιτισμικές και θρησκευτικές ομάδες. Αναστροφή των γενεών, αναλαμβάνουν να προστατεύουν τους γονείς τους και λειτουργούν σαν διαμεσολαβητές ανάμεσα στη πατρική οικογένεια και τον έξω κόσμο

Ψυχική παθολογία παιδιών μεταναστών

- Εκ διαμέτρου αντίθετα ευρήματα προκύπτουν από την ανασκόπηση της βιβλιογραφίας

- **Migration morbidity hypothesis:** υπάρχει ισχυρή συσχέτιση ανάμεσα στη μετανάστευση και στη ψυχική νοσηρότητα
- **Selective migration hypothesis:** η μετανάστευση δεν αυξάνει κατ'ανάγκη το κίνδυνο εκδήλωσης ψυχικών διαταραχών λόγω συμμετοχής ισχυρών προστατευτικών παραγόντων όπως οικογενειακή συνοχή, κοινωνικά προστατευτικά δίκτυα κ.α.

Migration morbidity hypothesis

- Υψηλότερα ποσοστά ψυχοπαθολογίας στα παιδιά των μεταναστών, απ’ ότι στο γενικό πληθυσμό

- Άγχος, επιθετικότητα, μικρότερη αντοχή στη ματαίωση, χαμηλότερη αυτοεκτίμηση, αυξημένη εξαρτητικότητα, πιο συχνές και πιο σοβαρές διαταραχές συμπεριφοράς, κατάθλιψη

Ψυχική παθολογία των παιδιών

- **Ψυχοσωματική παθολογία**, ταύτιση με ενήλικα μέλη της οικογένειας που πιθανόν σωματοποιούν
- Αντιδραστικότητα και **πέρασμα στη πράξη** εφήβων ιδιαίτερα σε οικογένειες με αυστηρούς γονείς που επιβάλλουν περιορισμούς με βάση πολιτισμικά δεδομένα της χώρας καταγωγής τους
- **Διαταραχή Μετατραυματικού Στρες**, θύματα άμεσα ή έμμεσα ενδο-οικογενειακής βίας
- **Συναισθηματική κακοποίηση, παραμέληση** καθώς οι βιοτικές ανάγκες έχουν προτεραιότητα

Στη Γαλλία

- ειδικές αναπτυξιακές διαταραχές, καθυστέρηση λόγου από τρεις μήνες μέχρι ένα χρόνο σε σχέση με τα παιδιά των Γάλλων
- δυσκολίες στο επίπεδο των προσχολικών δεξιοτήτων και περισσότερες μαθησιακές διαταραχές
- στην ηλικία των οκτώ ετών, τα παιδιά των μεταναστών είχαν περισσότερα ψυχοπαθολογικά προβλήματα
- το ποσοστό "νεαρών μεταναστών" που εγκαταλείπουν το σχολείο κατά το 16ο έτος χωρίς να έχουν επιτύχει να γράφουν και να διαβάζουν υπολογίζεται στο 50% περίπου

(M.R. Moro, 2007)

ψυχική ανθεκτικότητα

- Ο βαθμός συσχέτισης των γεγονότων ζωής με την προσαρμογή εξαρτάται λιγότερο από την αρνητική φύση τους και περισσότερο από τις στρατηγικές διαχείρισης του άγχους που διαθέτει το άτομο

- ψυχική ανθεκτικότητα: η ικανότητα του ατόμου να αντέχει και να εξέρχεται από την κρίση και την αντιξοότητα, επιστρέφοντας στο προηγούμενο επίπεδο ή σε υψηλότερο ακόμη επίπεδο ψυχικής λειτουργικότητας

Immigrant paradox

- Παιδιά μετανάστες πρώτης γενιάς παρουσιάζουν λιγότερες συναισθηματικές και συμπεριφεριολογικές διαταραχές απ’ότι παιδιά γηγενών

- Έρευνα σε σχολεία δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στην Αλεξανδρούπολη, μετανάστες μαθητές ανέφεραν λιγότερα ψυχολογικά προβλήματα απ’ότι οι Έλληνες (Λειβαδίτης, 2003)

- Υψηλά ποσοστά άγχους και η χαμηλή αυτό-εκτίμηση εφήβων μεταναστών δεν οφείλονται στην εμπειρία της μετανάστευσης

- χαμηλή ακαδημαϊκή επίδοση λόγω της ανεπαρκούς γνώσης της γλώσσας και το χαμηλό κοινωνικό και οικονομικό επίπεδο της οικογένειας (Hatzichristou & Hoph, 1995)

Συνθήκες του περιβάλλοντος

- Τρόπος με τον οποίο η κάθε χώρα υποδοχής αντιμετωπίζει τους μετανάστες αλλά και κάθε εθνική μειονότητα ξεχωριστά

- Σημαντικές διαφορές μεταξύ Ποντίων και Αλβανών μαθητών στη ψυχοκοινωνική τους προσαρμογή αλλά και στα προβλήματα συμπεριφοράς και συναισθήματος που παρουσιάζουν

- Καλύτερη αποδοχή από τους Έλληνες των Ποντίων μαθητών (Μόττη-Στεφανίδη, 2007)

Παιδιά μετανάστες δεύτερης γενιάς

- Περισσότερες δυσκολίες προσαρμογής και ψυχικές διαταραχές (Oppedal & Roysamb, 2004)
- Χαμηλή αυτο-εκτίμηση (Sam et al , 2008)

- **Ενδο-ψυχική σύγκρουση**: έχουν γεννηθεί και μεγαλώσει στη χώρα υποδοχής
- πιέζονται από την οικογένεια τους να διατηρήσουν τον πολιτισμό της χώρας προέλευσης
- ξένο προς τους ίδιους ή και υπαίτιο για τις διακρίσεις που μπορεί να υφίστανται (Τάκης και συν., 2011)

- Αντικρουόμενα αποτελέσματα μελετών ανάλογα με τους πληροφοριοδότες
- Υψηλότερα ποσοστά διαταραχών όταν απαντούν οι δάσκαλοι και οι γονείς λιγότερα όταν απαντούν τα ίδια τα παιδιά
- Παιδιά Τούρκων και Μαροκινών μεταναστών συγκρινόμενα με παιδιά Γερμανών παρουσίαζαν περισσότερες συναισθηματικές και συμπεριφεριολογικές διαταραχές σε ερωτηματολόγια που συμπλήρωναν γονείς και δάσκαλοι και λιγότερες όταν τα συμπλήρωναν τα ίδια (Stevens et al, 2003)

Υπηρεσίες ψυχικής υγείας για τους μετανάστες

- Η μικρή χρήση των υπηρεσιών ψυχικής υγείας από τους μετανάστες θεωρείται συχνό και συνηθισμένο φαινόμενο
- Οι γονείς ντρέπονται ή διστάζουν να κάνουν χρήση των υπηρεσιών ψυχικής υγείας ιδιαίτερα όταν δεν γνωρίζουν τη γλώσσα
- Οι οικογένειες των μεταναστών έχουν διαφορετικές προτεραιότητες από τους επαγγελματίες της ψυχικής υγείας

«Η ψυχοπαθολογία των παιδιών των οικονομικών μεταναστών και η χρήση των υπηρεσιών ψυχικής υγείας»

Αναγνωστόπουλος Δ Κ, Ρότσικα Β, Βλασσοπούλου Μ, Πεχλιβανίδου Ε, Λεγάκη Λ, Καλτσή Β, Λαζαράτου Ε. Ψυχιατρική, 2004, 15, 4, 347-364

- υποθέσεις:

α) Τα παιδιά των οικονομικών μεταναστών παρουσιάζουν περισσότερη ψυχοπαθολογία

β) Οι οικογένειες των μεταναστών παρουσιάζουν περισσότερα ψυχοκοινωνικά προβλήματα

γ) Οι μετανάστες κάνουν μικρότερη χρήση των υπηρεσιών ψυχικής υγείας και διακόπτουν πρόωρα τη συνεργασία

Μέθοδος

- 35 παιδιά με έναν τουλάχιστον γονέα οικονομικό μετανάστη ομάδα ελέγχου διπλάσιος αριθμός παιδιών που γεννήθηκαν στην Ελλάδα
- Οι δύο ομάδες εξομοιώθηκαν ως προς την χρονική περίοδο προσέλευσης, το φύλο και την ηλικία
- Συλλογή των στοιχείων από τους φακέλους που τηρούνται στο αρχείο της υπηρεσίας
- Η αξιολόγηση της χρήσης των υπηρεσιών έγινε κατά το εξάμηνο μετά την πρώτη επίσκεψη
- Ψυχιατρική διάγνωση σύμφωνα με το ICD-10

Αποτελέσματα

- Σημαντική υπεροχή των μεταναστών από τα Βαλκάνια (72%), (37%) έχει γεννηθεί στην Ελλάδα
- Αγόρια προς κορίτσια 2/1
- Η συντριπτική πλειοψηφία των παιδιών μεγαλώνει και με τους δύο γονείς και στις δύο ομάδες
- Στατιστικά σημαντικές διαφορές στα κοινωνικο-οικονομικά χαρακτηριστικά: χειρότερη οικονομική κατάσταση, απασχολούνται κυρίως σαν ανειδίκευτοι εργάτες, ζουν σε νοικιασμένο σπίτι, είναι σε σημαντικό βαθμό ανασφάλιστοι
- Δεν παρατηρήθηκαν στατιστικά σημαντικές διαφορές σε καμία παράμετρο ως προς την χρήση των υπηρεσιών, πλην εκείνης της «συνεργασίας με άλλες υπηρεσίες» που σημειώνεται στατιστικά σημαντική υπεροχή της ομάδας των μεταναστών

Αποτελέσματα

- Ολοκλήρωσαν στα ίδια υψηλά ποσοστά τον διαγνωστικό κύκλο, έλαβαν τις ίδιες διαγνωστικές και θεραπευτικές υπηρεσίες, είχαν ανάλογο αριθμό επισκέψεων και παρόμοια έκβαση.

- Δεν παρατηρήθηκε στατιστικά σημαντική διαφορά ως προς το είδος των ψυχιατρικών διαγνώσεων που τέθηκαν.

- Αντίθετα βρέθηκε μια σχετική υπεροχή των νευροβιολογικών διαγνώσεων (διάχυτες και ειδικές αναπτυξιακές διαταραχές, νοητική καθυστέρηση).

Συμπεράσματα

- Οι υποθέσεις ότι τα παιδιά των οικονομικών μεταναστών θα παρουσίαζαν περισσότερη ψυχοπαθολογία και δη ψυχοκοινωνικής αιτιολογίας δεν επιβεβαιώθηκαν.

- Τα αποτελέσματα της χρήσης των υπηρεσιών από τους οικονομικούς μετανάστες, δείχνουν ότι τα εμπόδια της γλώσσας και της διαφορετικής κουλτούρας δεν στάθηκαν ικανά να εμποδίσουν την προσφορά υπηρεσιών, σύμφωνα με τις ανάγκες των παιδιών και των οικογενειών τους, χωρίς διακρίσεις.

- Η διαφορά κουλτούρας δεν αποτελεί εμπόδιο για την άσκηση του θεραπευτικού έργου, με την προϋπόθεση ότι αίρονται τα κοινωνικο-οικονομικά φράγματα που εμποδίζουν την προσφορά του.

Συμπεράσματα

- Διαπιστώθηκε ότι όταν οι οικονομικοί μετανάστες ξεπερνούν τα αρχικά εμπόδια και αποκαθιστούν επαφή με τις υπηρεσίες τότε κάνουν καλή χρήση και δεν διακόπτουν πρόωρα τη συνεργασία τους μ’ αυτές

- Οι υπηρεσίες ψυχικής υγείας πρέπει να λαμβάνουν υπ’ όψιν τις συγκεκριμένες συνθήκες των εμπειριών των παιδιών των μεταναστών αλλά και να μην θυματοποιούνται ή να γίνεται υπερδιάγνωση στις δυσκολίες τους

- Το να σκεφτούμε την ετερότητα και να την αναπτύξουμε μέσα από κατάλληλες πρακτικές είναι συγχρόνως μια κλινική, επιστημονική και ηθική θέση

ΠΡΟΑΓΩΓΗ ΨΥΧΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ
ΣΕ ΕΥΠΑΘΕΙΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΤΤΙΚΗΣ

Α' ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗ ΚΛΙΝΙΚΗ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ
ΑΙΓΙΝΗΤΕΙΟ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ

ΣΑΣ ΕΥΧΑΡΙΣΤΩ

ΠΡΟΑΓΩΓΗ ΨΥΧΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ ΣΕ ΕΥΠΑΘΕΙΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΤΤΙΚΗΣ

Α' ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗ ΚΛΙΝΙΚΗ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ
ΑΙΓΙΝΗΤΕΙΟ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΗΜΕΡΙΔΑ

Ενδυναμώνοντας την κοινότητα: Χτίζοντας γέφυρες αλληλεγγύης εν μέσω Πανδημίας για την Προσφυγική Κρίση

Αθήνα, 2020

ΠΡΟΑΓΩΓΗ ΨΥΧΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ ΣΕ ΕΥΠΑΘΕΙΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΤΤΙΚΗΣ

Α' ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗ ΚΛΙΝΙΚΗ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ
ΑΙΓΙΝΗΤΕΙΟ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ

Διαστάσεις του Προσφυγικού Φαινομένου. Βασικές Παρατηρήσεις σχετικά με τις πολιτικές του ελληνικού κράτους και της Ευρωπαϊκής Ένωσης κατά την τρέχουσα προσφυγική κρίση (2015-2020)

Δήμητρα Μαρέτα
Μεταδιδακτορική ερευνήτρια
Πολιτική Επιστήμη

Αθήνα, 2020

Περί του προσφυγικού φαινομένου: οι τάσεις παγκόσμια 2010-2020

- Σύμφωνα με τα στοιχεία της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, τα τελευταία χρόνια ο πλανήτης βρίσκεται μπροστά στη μεγαλύτερη προσφυγική κρίση από τον Β’ Παγκόσμιο Πόλεμο.

Τα στοιχεία είναι συντριπτικά και μία απλή παράθεσή τους αρκεί για να αντιληφθούμε το μέγεθος της κρίσης αυτής:

Τα τελευταία 10 χρόνια περισσότεροι από 100 εκ. άνθρωποι έχουν εκτοπιστεί από τις εστίες τους με 31 εκ. των εσωτερικά εκτοπισμένων να έχει επιστρέψει στον τόπο κατοικίας τους και μόλις 3,9 εκ. από τους αναγνωρισμένους πρόσφυγες να έχουν επιστρέψει στις χώρες καταγωγής τους και μόλις 1,1 εκ να έχει εγκατασταθεί με ευθύνη άλλων κρατών.

Περισσότερα από 400.000 παιδιά έχουν καταθέσει αιτήσεις ασύλου μέσα σε αυτή τη δεκαετία, ενώ μόλις 128.600 δεν θεωρούνται πλέον πρόσφυγες λόγω παύσης των εχθροπραξιών και των συγκρούσεων.

Περί του προσφυγικού φαινομένου: οι τάσεις παγκόσμια 2010-2020

Τα τελευταία 10 χρόνια η αύξηση του αριθμού των προσφύγων και εκτοπισμένων ανεβαίνει διαρκώς με μοναδική εξαίρεση το 2011, όταν γνώρισε μία μικρή και κυρίως πρόσκαιρη κάμψη:

1. 2010: 41,1
2. 2011: 38,5
3. 2012: 42,7
4. 2013: 51,2
5. 2014: 59,2
6. 2015: 65,1
7. 2016: 65,5
8. 2017: 68,5
9. 2018: 70,8
10. 2019: 79,5

Περί του προσφυγικού φαινομένου: οι εστίες παγκόσμια 2010-2020

- Εκτός από τη γνωστή περίπτωση των προσφύγων λόγω του δεκαετούς πολέμου στη Συρία, υπάρχουν σε όλον τον πλανήτη πολλές άλλες εστίες έντασης και διώξεων και, φυσικά, πόλεμοι.

Η περίπτωση των εκτοπισμένων από τη Μιανμάρ στο Πακιστάν Ρόχιγκια και των εσωτερικά εκτοπισμένων στο Νότιο Σουδάν και την Ερυθραία

Η περίπτωση της ανθρωπιστικής και επισιτιστικής κρίσης στην Υεμένη και η κρίση στην υποσαχάρια Αφρική τόσο λόγω συγκρούσεων όσο και λόγω της κλιματικής αλλαγής—μία αιτία εκτοπισμών και προσφυγιάς η οποία θα μας απασχολεί στο κοντινό μέλλον όλο και περισσότερο.

Ασφαλώς, οι πόλεμοι στο Αφγανιστάν, το Ιράκ, ο εμφύλιος πόλεμος στη Λιβύη και τη Σομαλία, μία από τις 10 φτωχότερες χώρες του κόσμου.

Σε αυτές τις εστίες έντασης συμπεριλαμβάνονται και άλλες λιγότερο γνωστές, όπως η κρίση στη Βενεζουέλα, οι συγκρούσεις στην Κεντροαφρικανική Δημοκρατία, ακόμα και οι πρόσφυγες λόγω του πολέμου στην Ουκρανία.

Περί του προσφυγικού φαινομένου: βασικά δεδομένα

- 1 στους 97 ανθρώπους παγκόσμια είναι πλέον αναγκαστικά εκτοπισμένος εν συγκρίσει με 1 στους 159 το 2010 και 1 στους 174 το 2005, καθώς η αύξηση του πληθυσμού των εκτοπισμένων ξεπέρασε την αύξηση του παγκόσμιου πληθυσμού.

Μόνο το 2019 προστέθηκαν 11 εκ. νέοι εκτοπισμένοι άνθρωποι. Αυτό πρακτικά σημαίνει ότι το 2019 εγκατέλειψαν αναγκαστικά τις εστίες τους τόσοι άνθρωποι όσος ο πληθυσμός της Ελλάδας.

Και, ενώ το σύνολο των προσφύγων και εκτοπισμένων είναι σε ευάλωτη κατάσταση και εκτεθειμένοι/-ες, τα παιδιά, οι έφηβοι/-ες και οι νέοι/-ες και ειδικά οι ασυνόδευτοι/-ες και εκείνοι/-ες που έχουν χωριστεί από τις οικογένειές τους διατρέχουν ακόμα μεγαλύτερο κίνδυνο να είναι θύματα εκμετάλλευσης και κακοποίησης, σωματικής, εργασιακής ή/και σεξουαλικής. Σχετικά με αυτό, αξίζει, τέλος, να αναφερθεί ότι στο τέλος του 2019 αναφέρθηκαν 153.300 ασυνόδευτα παιδιά.

Περί του προσφυγικού φαινομένου: οι πρόσφυγες και η Ευρώπη

- Ενώ το προσφυγικό φαινόμενο δεν είναι καινούργιο, πολλές φορές οι συνέπειές του δεν επηρέαζαν κατ’ εξοχήν την Ευρώπη.

Όπως έχει ήδη επισημανθεί σε προηγούμενη παρουσίαση στο πλαίσιο των δράσεων του Προγράμματος, η πλειονότητα των προσφύγων και των εκτοπισμένων φιλοξενείται σε χώρες γειτονικές της χώρας καταγωγής τους και σε χώρες οι οποίες προσδιορίζονται ως αναπτυσσόμενες ή υποανάπτυκτες.

Αυτό επιβεβαιώνεται από την κατάταξη των χωρών ανάλογα με τον αριθμό προσφύγων και εκτοπισμένων που φιλοξενούν: με την εξαίρεση της Γερμανίας και των Ηνωμένων Πολιτειών, στις 10 χώρες με τους μεγαλύτερους αριθμούς φιλοξενούμενων στις υπόλοιπες 8 θέσεις συναντάμε μόνο χώρες της Ασίας και της Αφρικής και συγκεκριμένα η κατάταξη είναι η εξής:

Οι πρόσφυγες και οι χώρες φιλοξενίας: η παγκόσμια κατάταξη

1. Τουρκία: 3,9 εκ.
2. Κολομβία: 1,8 εκ.
3. Γερμανία: 1,4 εκ.
4. Πακιστάν: 1,4 εκ.
5. Ουγκάντα: 1,4 εκ.
6. Ηνωμένες Πολιτείες: 1,1 εκ.
7. Σουδάν: 1,1, εκ.
8. Ιράν: 1,0 εκ.
9. Λίβανος: 0,9 εκ.
10. Περού: 0,9 εκ.

Οι πρόσφυγες και οι χώρες φιλοξενίας: η παγκόσμια κατάταξη

- Είναι ενδεικτικό ότι στα τέλη του 2019 μόνο 10% των προσφύγων και εκτοπισμένων ζουν στην Ευρώπη.

Αυτό επέτρεπε στα κράτη της Ευρώπης να μην θεωρούν το προσφυγικό ένα θέμα με το οποίο όφειλαν ή έπρεπε να ασχοληθούν, να βρουν ή να προτείνουν λύσεις, να διαμορφώσουν και να εφαρμόσουν σχετικές πολιτικές ή να παρέμβουν ώστε να παύσουν πόλεμοι, διώξεις ή άλλες αιτίες οι οποίες τροφοδοτούν και συντηρούν τους εκτοπισμούς και την προσφυγιά.

Ο πόλεμος στη Συρία ήταν εκείνος που άλλαξε αυτή την κατάσταση—προσωρινά ασφαλώς.

Η Αραβική Άνοιξη

- Ο πόλεμος στη Συρία ξέσπασε το 2011 έπειτα από την αναγραφή ενός συνθήματος εναντίον του ισόβιου Προέδρου της, Μπάσαρ Αλ Άσαντ, σε έναν τοίχο ενός χωριού της χώρας στο πλαίσιο της επιρροής επί των αραβικών και μουσουλμανικών χωρών από την Αραβική Άνοιξη η οποία είχε ήδη οδηγήσει στην πτώση ορισμένων ισόβιων ηγετών δικτατορικών, αυταρχικών και καταπιεστικών καθεστώτων.

Κάτι τέτοιο συνέβη στην Αίγυπτο ή την Τυνησία (ασχέτως της τελικής τους έκβασης ή της επιβολής νέων δικτατοριών μέσω νέων πραξικοπημάτων, όπως συνέβη αργότερα στην Αίγυπτο με το πραξικόπημα του Άμπντελ Φατάχ Αλ Σίσι).

Σε άλλες περιπτώσεις, οδήγησε σε μακροχρόνιους και αιματηρούς εμφυλίους πολέμους, όπως συνέβη στη Συρία και τη Λιβύη.

Η νέα πραγματικότητα του προσφυγικού και η Ευρώπη

- Η κόλαση της Λιβύης και κυρίως τα εκατομμύρια των Σύριων προσφύγων που προσπαθούν με κάθε τρόπο και με τίμημα ακόμα και της ίδιας τους της ζωής να διασχίσουν τη Μεσόγειο και το Αιγαίο για να φτάσουν στη νέα γη της Επαγγελίας υποχρέωσαν την Ευρώπη και την Ευρωπαϊκή Ένωση να στρέψει το βλέμμα της πάνω τους.

Αυτό αποδείχθηκε να είναι ένα παροδικό και πρόσκαιρο ενδιαφέρον και αφορούσε αποκλειστικά την περίπτωση της Συρίας· η περίπτωση της Λιβύης συνέχισε σταθερά να αφήνει αδιάφορη την Ε.Ε., παρ’ όλο που οι μαρτυρίες ανθρώπων οι οποίοι κατάφεραν να διαφύγουν αλλά και μελών ανθρωπιστικών οργανώσεων που δραστηριοποιούνται στην περιοχή σκιαγραφούν μία πραγματική κόλαση επί γης με βασανιστήρια, βιασμούς, κακοποιήσεις και υποχρεωτική στράτευση στον εμφύλιο πόλεμο που μαίνεται στη χώρα.

Η νέα πραγματικότητα του προσφυγικού και η Ευρώπη

Αντίθετα, η περίπτωση της Λιβύης αποτέλεσε μία χρήσιμη ευκαιρία για την Ιταλία του Matteo Salvini να δοκιμάσει και να εφαρμόσει πολιτικές αποτροπής των μεταναστών και ποινικοποίησης της παροχής βοήθειας σε αυτούς μέσω επιχειρήσεων έρευνας και διάσωσης αλλά και ασκήσεις αντιμεταναστευτικής, ρατσιστικής, ξενοφοβικής και μισαλλόδοξης ρητορικής στο εσωτερικό της Ιταλίας.

Είναι γεγονός ότι οι πολιτικές αυτές έχουν διατηρηθεί και σε μεγάλο βαθμό συνεχίζουν να εφαρμόζονται τόσο στην Ιταλία ακόμα και έπειτα από την πτώση του κυβερνητικού συνασπισμού στον οποίο συμμετείχε η Λίγκα του Matteo Salvini όσο και από άλλες χώρες προεξαρχούσης δυστυχώς της Ελλάδας.

Η περίπτωση της Συρίας

- Αντίθετα με τη σταθερή αδιαφορία της Ε.Ε. για ό,τι συμβαίνει στη Λιβύη και την Αφρική γενικότερα, τα τεράστια προσφυγικά ρεύματα που ο εμφύλιος πόλεμος στη Συρία προκάλεσε ανάγκασε την Ε.Ε. να ασχοληθεί με τους προερχόμενους από τη Συρία, το Κουρδιστάν αλλά και το Ιράκ πρόσφυγες.

Η αλλαγή στη στάση αυτή της Ε.Ε., ωστόσο, αφορούσε ουσιαστικά μία περίοδο μικρότερη σχεδόν των 12 μηνών και γι' αυτό έχει ήδη χαρακτηριστεί πρόσκαιρη: ξεκίνησε στα μέσα του 2015 και ολοκληρώθηκε στις αρχές του 2016 με την κοινή δήλωση Ε.Ε.-Τουρκίας.

Είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι η πολιτική της Ε.Ε. ήδη χαρακτηριζόταν ως εχθρική έναντι των προσφύγων και των μεταναστών οι οποίοι επιδίωκαν να εισέλθουν στην επικράτειά της και από την πρόθεσή της να μετατρέπει τα σχετιζόμενα με την προσφυγιά και τη μετανάστευση ζητήματα σε πρόβλημα των χωρών πρώτης εισόδου και υποδοχής (βλ. τις γνωστές συμφωνίες Δουβλίνο Ι, ΙΙ και ΙΙΙ) ως τα μόνα κράτη αρμόδια για την εξέταση των αιτήσεων ασύλου.

Η περίπτωση της Συρίας

- Στη Συρία ο εμφύλιος πόλεμος ξέσπασε, όταν ο 14χρονος μαθητής που έγραψε «Σειρά σου, γιατρέ» και οι συμμαθητές του που ήταν μαζί του συνελήφθησαν και βασανίστηκαν άγρια.

Το γεγονός αυτό οδήγησε σε μία σειρά διαδηλώσεων οι οποίες στη συνέχεια πυροδότησαν τον εμφύλιο πόλεμο ο οποίος συνεχίζεται ακόμα σχεδόν δέκα χρόνια μετά—με μία σχετική εκεχειρία λόγω της πανδημικής κρίσης της Covid-19.

Στον πόλεμο αυτόν έχουν εμπλακεί με διάφορους τρόπους όλες οι μεγάλες δυνάμεις της υφηλίου, ενώ η ιστορία του έχει ως έναν βαθμό ταυτιστεί και με την ανάδυση και επικράτηση για κάποια χρόνια του Ισλαμικού Κράτους του Ιράκ και της Συρίας (ISIS), μίας οργάνωσης η οποία με την αδιανόητη βαρβαρότητα των ενεργειών της μεσουράνησε στην περιοχή μέχρι να αποδυναμωθεί έπειτα από τις επιθέσεις που δέχθηκε κυρίως από δυνάμεις άλλων χωρών—πλην της Συρίας—αλλά και του πολέμου των Κούρδων εναντίον του.

Η περίπτωση των προσφύγων από τη Συρία

- Ο εμφύλιος πόλεμος στη Συρία άφησε αδιάφορη την Ε.Ε. Τόσο σε επίπεδο εξωτερικής πολιτικής με όλες τις υπόλοιπες μεγάλες δυνάμεις να προωθούν τα δικά τους συμφέροντα και να δοκιμάζουν τη δική τους επιρροή στην περιοχή όσο και σε ανθρωπιστικό επίπεδο. Αυτό άλλαξε αρχικά το 2015, όταν τα εκατομμύρια των προσφύγων πίεζαν για να περάσουν στην Ευρώπη και να βρουν καταφύγιο σε κάποια από τις χώρες της Ε.Ε.

Αυτό οδήγησε στο άνοιγμα των συνόρων της Ε.Ε. με ένα μέρος των Σύριων προσφύγων να αιτείται άσυλο σε χώρες της αλλά με την πλειονότητα των 13.230.000 να παραμένει εσωτερικά εκτοπισμένη ή σε γειτονικές χώρες ή στην Τουρκία έπειτα από την κοινή δήλωση Ε.Ε.-Τουρκίας.

Η κοινή αυτή δήλωση σηματοδότησε το πέρασμα από τη λεγόμενη πολιτική των ‘ανοικτών συνόρων’ στην πολιτική των κλειστών συνόρων.

Η Ελλάδα και η Ευρώπη μετά το 2016

- Από τον Μάρτιο του 2016 και έπειτα, η πολιτική στην Ευρώπη έναντι του προσφυγικού είναι σταθερά προσανατολισμένη στο να κρατά εκ νέου το ‘πρόβλημα’ εκτός των συνόρων της.
- Η ίδια η δήλωση της 18ης Μαρτίου 2016 έχει αυτόν τον χαρακτήρα: «όλοι οι νέοι παράτυποι μετανάστες και οι αιτούντες άσυλο που φτάνουν στα ελληνικά νησιά από την Τουρκία και των οποίων οι αιτήσεις ασύλου έχουν κριθεί μη αποδεκτές θα πρέπει να επιστρέφουν στην Τουρκία. **Στόχος αυτού του προσωρινού και έκτακτου μέτρου είναι ο τερματισμός της ανθρώπινης οδύνης, καθιστώντας σαφές ότι η οδός που προσφέρεται από τους παράνομους διακινητές δεν εμπεριέχει κανένα όφελος.**» (η έμφαση δική μου)

Η Ελλάδα και η Ευρώπη μετά το 2016: η κοινή δήλωση Ε.Ε.-Τουρκίας

- Η κοινή δήλωση Ε.Ε.-Τουρκίας υπογράφηκε στις 18 Μαρτίου 2016 ως μία απάντηση από την πλευρά της πρώτης στις συνεχιζόμενες και αυξανόμενες ροές προσφύγων κυρίως από τη Συρία, δευτερευόντως από το Ιράκ (το οποίο επίσης επηρεάζεται από τον εμφύλιο πόλεμο στη Συρία) και σε κάποιο βαθμό από το Αφγανιστάν (όπου οι συγκρούσεις συνεχίζονται ανελλιπώς τα τελευταία σχεδόν 20 χρόνια). Μόνο ο λεγόμενος πόλεμος κατά της τρομοκρατίας έπειτα από την 11/9 έχει προκαλέσει 37 εκ. εκτοπισμένων.
- Περιλαμβάνει και περιγράφει τρεις κατηγορίες ανθρώπων:

1. άνθρωποι που δεν υποβάλλουν αίτηση για άσυλο στην Ελλάδα·
2. άτομα των οποίων οι αιτήσεις ασύλου εξετάζονται από τις ελληνικές αρχές και κρίνονται αβάσιμες· και
3. **άτομα των οποίων οι αιτήσεις ασύλου κρίνονται από τις ελληνικές αρχές ως απαράδεκτες**.

Η Ελλάδα και η Ευρώπη μετά το 2016: η κοινή δήλωση Ε.Ε.-Τουρκίας

- Η τρίτη κατηγορία είναι καινούργια και εισάγει την επίσης καινούργια έννοια της **Τουρκίας ως ασφαλούς χώρας αλλά και ως χώρας πρώτης αιτήσεως ασύλου**:

Εξαρτάται από μια, κατά περίπτωση, εξέταση για το αν η Τουρκία συνιστά για τον αιτούντα άσυλο είτε μια «πρώτη χώρα ασύλου» (δηλαδή, το πρόσωπο έχει ήδη αναγνωριστεί ως πρόσφυγας στην Τουρκία ή αλλιώς απολαμβάνει επαρκή προστασία εκεί) είτε μια «ασφαλή τρίτη χώρα» (δηλαδή, η Τουρκία μπορεί να παράσχει προστασία στο άτομο που έχει επανεισαχθεί). Η βασική καινοτομία, και το όλο ζήτημα, αυτής της κατηγορίας όσων επιστρέφονται, είναι ότι η τελευταία έχει σχεδιαστεί για να περιλαμβάνει εκείνους (την πλειονότητα όσων φτάνουν στα ελληνικά νησιά) που έχουν, εκ πρώτης όψεως, μια ισχυρά θεμελιωμένη αξίωση για διεθνή προστασία

Άρα: μπορεί να αιτηθεί διεθνούς προστασίας στην Τουρκία

Η Ελλάδα και η Ευρώπη μετά τον Μάρτιο 2016

- Δήλωση-τομή στην ιστορία του διεθνούς δικαίου και προστασίας για την Ευρώπη η οποία νομιμοποίησε προϋπάρχουσες πολιτικές και πρακτικές: από τη ζούγκλα του Calais στη ζούγκλα της Μόριας και στην κόλαση της Λιβύης και στον υγρό τάφο της Μεσογείου:

Μόνο τα τελευταία 5 χρόνια: 30.000 νεκροί στην προσπάθειά τους να διασχίσουν στη Μεσόγειο

Το πέρασμα από την πολιτική του «Refugees Welcome» και των open borders στην πολιτική των κλειστών συνόρων η οποία υλοποιείται με διάφορους τρόπους και αποτυπώνεται και στο Σύμφωνο για τη Μετανάστευση και το Άσυλο

Η Ελλάδα και η Ευρώπη μετά τον Μάρτιο του 2016

- Στόχευση αυτής της κοινής δήλωσης είναι να εξασφαλίσει ότι δεν θα περνούν τα εξωτερικά σύνορα της Ε.Ε. πρόσφυγες (και μετανάστες) με τον ίδιο ρυθμό με τον οποία τα περνούσαν μέχρι την υπογραφή της και άρα δεν θα βρίσκεται η ίδια η Ε.Ε. αντιμέτωπη με τα ζητήματα τα οποία προκύπτουν από τις προσφυγικές και μεταναστευτικές ροές στο εσωτερικό της.

Αντίθετα, η Ε.Ε. περιορίζεται στη χρηματοδότηση της Τουρκίας αλλά και άλλων χωρών προκειμένου να φιλοξενούν σε προσφυγικά camps τα εκατομμύρια των προσφύγων αυτών.

Ή χρηματοδοτεί ανθρωπιστικές δράσεις στις χώρες αυτές αναγνωρίζοντας—μεγαλόψυχα—τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι άνθρωποι αυτοί: από τη Λέσβο μέχρι τους καταυλισμούς των Ροχίγκια και από το Μάλι μέχρι την Υεμένη, η ανθρωπιστική βοήθεια τίθεται στην υπηρεσία ενός μη ανθρώπινου μηχανισμού αποτροπής, αποκλεισμού, μη παρεμβατικής πολιτικής και διαιώνισης των αιτιών που παράγουν και συντηρούν τους εκτοπισμούς, την προσφυγιά και τη μετανάστευση.

Η Ε.Ε. και η Ελλάδα μετά το 2020: Νέο Σύμφωνο για τη Μετανάστευση και το Άσυλο

Αυτό επιβεβαιώνεται από το νέο Σύμφωνο για τη Μετανάστευση και το Άσυλο, την πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την πολιτική μετανάστευσης και ασύλου της Ε.Ε., το οποίο προσπαθεί να ισορροπήσει ανάμεσα στο αίτημα των χωρών του Νότου να καταργηθεί το Δουβλίνο, στις αντιδράσεις χωρών του Βορρά και των χωρών του Βίζεγκραντ να μην δέχονται πρόσφυγες και μετανάστες, στην—όποια—ανάγκη της να φανεί συνεπής στα ανθρωπιστικά της προτάγματα και στην πολιτική της επιλογή να κρατήσει τα σύνορά της κλειστά.

Υπό αυτή την έννοια, το υπό διαπραγμάτευση και διαμόρφωση Σύμφωνο δεν φαίνεται ικανό να θέσει και να απαντήσει πειστικά όχι τόσο τα ζητήματα πολιτικών σχετικά με το προσφυγικό και το μεταναστευτικό αλλά κυρίως τα ζητήματα εκείνα τα οποία προκαλούν τις ξενοφοβικές και αντιπροσφυγικές τάσεις και πολιτικές στο εσωτερικό των χωρών της Ε.Ε. και, ασφαλώς, τα αίτια των προσφυγικών και μεταναστευτικών ροών προς τα εξωτερικά της σύνορα.

Η Ε.Ε. και η Ελλάδα μετά το 2020: Νέο Σύμφωνο για τη Μετανάστευση και το Άσυλο

- Το Νέο Σύμφωνο για τη Μετανάστευση και το Άσυλο το οποίο υιοθετήθηκε στις 23 Σεπτεμβρίου 2020

Από τον όρο «παιδιά-μετανάστες» για τα ασυνόδευτα ανήλικα παιδιά μέχρι το «σχέδιο στρατηγικής για την ετοιμότητα αντιμετώπισης και τη διαχείριση **μεταναστευτικών** κρίσεων» και από την πρόβλεψη για «**προσωρινή παρέκκλιση** από τις κανονικές διαδικασίες και χρονοδιαγράμματα» μέχρι την εστίαση στις πολιτικές επιστροφής και την κατάργηση της ρήτρας αναλογικότητας στη μετεγκατάσταση προσφύγων και την αντικατάστασή της από την υποχρέωση συνεισφοράς μέσω χρηματοδοτήσεων για άλλους σκοπούς, η νέα πολιτική της Ε.Ε. παράγει αποκλεισμούς και υποχωρεί στις ακροδεξιές και ρατσιστικές πιέσεις εις βάρος μίας πολιτικής δικαίου και συμπερίληψης (έμφαση δική μου)

Η Ε.Ε. και η Ελλάδα μετά το 2020: Νέο Σύμφωνο για τη Μετανάστευση και το Άσυλο

- Το Σύμφωνο περιλαμβάνει ορισμένες προβλέψεις σχετικά με τις διαδικασίες αίτησης ασύλου ή μετανάστευσης, με τη διευκόλυνση των διαδικασιών μετεγκατάστασης αλλά και οικειοθελών επιστροφών, ενώ την ίδια στιγμή αποτρέπει τη μετακίνηση ανθρώπων με εκκρεμείς αιτήσεις μεταξύ των κρατών της Ε.Ε.
- Προσπαθεί, επίσης, να αντιμετωπίσει σημεία έντασης μεταξύ των ίδιων κρατών-μελών αλλά κατά κύριο λόγο σε εθελοντική βάση και προβλέπει επέκταση των μετεγκαταστάσεων μόνο για αναγνωρισμένους πρόσφυγες. Την ίδια στιγμή, επιτρέπει στα κράτη να επιλέξουν αν θα δεχτούν πρόσφυγες και μετανάστες ή θα χρηματοδοτήσουν την επιστροφή ανθρώπων οι οποίοι θεωρείται ότι δεν δικαιούνται να παραμείνουν στην Ευρώπη.
- Οι έννοιες της αλληλεγγύης και της συλλογικής ευθύνης εισάγονται μόνο σε σχέση με τη μετεγκατάσταση ατόμων που διασώζονται σε επιχειρήσεις στη θάλασσα ή ανήκουν σε ευάλωτες ομάδες, προβλέπεται δηλαδή για πολύ περιορισμένο αριθμό ανθρώπων και δεν καλύπτει τις αφίξεις ανθρώπων μέσω θαλάσσιων ή χερσαίων συνόρων στις λεγόμενες χώρες πρώτης γραμμής (τις χώρες εκείνες οι οποίες δέχονται λόγω της γεωγραφικής τους θέσης τον μεγάλο όγκο των προσφυγικών ροών: Ισπανία, Μάλτα, Ιταλία και Ελλάδα).

Η Ε.Ε. και η Ελλάδα μετά το 2020: Νέο Σύμφωνο για τη Μετανάστευση και το Άσυλο

- Ο ιδρυτής και διευθυντής της οργάνωσης Proactive Open Arms Όσκαρ Καμπς υπογραμμίζει μία άλλη πλευρά σχετικά με την πρόταση της Κομισιόν και συγκεκριμένα ότι *«δεν φαίνεται να είναι μια καθόλου καλή αρχή διότι* ***επισημοποιεί υφιστάμενες ξενοφοβικές πολιτικές, παραπέμπει σε άλλους την ευθύνη, ειδικά στα κέντρα κράτησης σε λιβυκό έδαφος. Η πρόταση αναφέρεται στην ενίσχυση των απελάσεων αλλά δεν κάνει πουθενά λόγο για την ενίσχυση των ανθρωπιστικών διασώσεων»****.* (η υπογράμμιση του ιδίου) (πηγή: Euronews)

Η Ε.Ε. και η Ελλάδα μετά το 2020: Νέο Σύμφωνο για τη Μετανάστευση και το Άσυλο

- Με άλλα λόγια, το Σύμφωνο αυτό δεν περιλαμβάνει προβλέψεις που θα ανέτρεπαν το στρεβλό καθεστώς των Συμφωνιών του Δουβλίνου ούτε διαμορφώνει μία ενιαία πολιτική ασύλου και μετανάστευσης με δεσμευτική και υποχρεωτική ισχύ για το σύνολο των κρατών-μελών ούτε εμφανίζεται συνεπής με βασικές ανθρωπιστικές αρχές στοχεύοντας ουσιαστικά στη μείωση των αφίξεων στην επικράτειά της, όπως ουσιαστικά αναγνωρίζει και η ίδια («Ο αριθμός των αφίξεων μπορεί να αλλάξει γρήγορα.»)

Αν, επιπλέον, ληφθεί υπ’ όψιν το γεγονός ότι το Σύμφωνο αυτό έχει ενταχθεί από την ίδια την Επιτροπή στο πλαίσιο των δράσεων μίας εκ των έξι προτεραιοτήτων της Επιτροπής για τα έτη 2019-2024 και, συγκεκριμένα, στο πλαίσιο της ιδιαίτερα αμφιλεγόμενης προτεραιότητας ‘Προώθηση του ευρωπαϊκού τρόπου ζωής’, προκύπτει—μεταξύ άλλων—το ερώτημα γιατί η πολιτική ασύλου και μετανάστευσης συνδέεται με την προώθηση του ευρωπαϊκού τρόπου ζωής.

Η Ε.Ε. και η Ελλάδα μετά το 2020: Νέο Σύμφωνο για τη Μετανάστευση και το Άσυλο

- Έτσι, όσον αφορά τη μεταναστευτική πολιτική της Ε.Ε., όπως έχει ήδη επισημανθεί:

«Το βασικό όμως πρόβλημα παραμένει: η Ε.Ε. δεν διαθέτει μια τακτική διαδικασία νόμιμης μετανάστευσης στην Ευρώπη ώστε να μπορεί να γίνει μια κανονική και νομότυπη κατάθεση αίτησης ασύλου. Και έτσι στο κείμενο, πίσω από περίτεχνες εκφράσεις, παραμερίζονται θεμελιώδεις αρχές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων αλλά και το ίδιο το αξιακό πλαίσιο της Ένωσης.»

Υπό αυτή την έννοια, αφ' ενός ο διακηρυγμένος στόχος της Ε.Ε. ήδη από το 2016 και την κοινή της δήλωση με την Τουρκία περί τερματισμού της οδύνης μέσω των παράνομων οδών μετανάστευσης ακυρώνεται στην πράξη και ουσιαστικά, διότι είναι γνωστό ότι ο μόνος τρόπος για να αποτραπεί η παράνομη μετανάστευση είναι να υπάρξει μία οδός και διαδικασία νόμιμης μετανάστευσης.

Αφ' ετέρου, επιβεβαιώνεται η αποστασιοποίηση της ίδιας της Ε.Ε. από ένα πλαίσιο αρχών και αξιών το οποίο προέτασσε την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ελευθερίας και αξιοπρέπειας έναντι άλλων παραμέτρων της πολιτικής, όπως, για παράδειγμα, η προστασία των συνόρων.

Η Ελλάδα το 2015

- Η στάση της Ελλάδας έναντι της προσφυγικής κρίσης το 2015 είναι σε γενικές γραμμές γνωστή:

Η Ελλάδα σε κρατικό επίπεδο δέχθηκε τα εκατομμύρια των προσφύγων που από το καλοκαίρι του 2015 διεκδίκησαν το πέρασμα στις ευρωπαϊκές χώρες. Η ελληνική κοινωνία, από την πλευρά της, στάθηκε αλληλέγγυα έναντι αυτών των ανθρώπων, υποστηρίζοντάς τους σε υλικό και ανθρώπινο επίπεδο. Αξίζει να αναφερθεί, αν και είναι ευρέως γνωστό, ότι η χώρα εκείνη την περίοδο βρισκόταν εν μέσω μίας εξαιρετικά κρίσιμης συνθήκης για το μέλλον της και σκληρών διαπραγματεύσεων με τους δανειστές της.

Η Ελλάδα μετά το 2016

- Η πολιτική αυτή άλλαξε ριζικά, όταν το 2016 υπεγράφη η κοινή δήλωση Ε.Ε.-Τουρκίας και το ελληνικό κράτος συμμορφώθηκε έναντι των προβλέψεών της.

Η υπογραφή και αποδοχή αυτής της δήλωσης και από τον κυβερνητικό συνασπισμό των ΣΥΡΙΖΑ-ΑΝ.ΕΛΛ προκάλεσε έντονη κριτική εναντίον του ΣΥΡΙΖΑ—και ορθά.

Την ίδια στιγμή, η ελληνική κυβέρνηση προσπάθησε σε συνεργασία με τον ΔΟΜ, την Ύπατη Αρμοστεία του Ο.Η.Ε. για τους Πρόσφυγες αλλά και άλλες ΜΚΟ να παρέχει αξιοπρεπείς συνθήκες φιλοξενίας για τους πρόσφυγες που είτε δεν πρόλαβαν να μεταβούν σε άλλες χώρες της Ε.Ε. είτε εισέρχονται στη χώρα έπειτα από την κοινή δήλωση Ε.Ε.-Τουρκίας με κάποια πρωτοποριακά και επιτυχημένα προγράμματα (όπως το ‘Εστία’) αλλά και με καίριες αποτυχίες, όπως αυτή της Μόριας κυρίως αλλά και άλλων ΚΥΤ σε νησιά, και για τα οποία, επίσης, δέχθηκε έντονη κριτική—και ορθά.

Η Ελλάδα μετά το 2019: το πολιτικό πλαίσιο

- Μία διαφορετική διαχείριση του μεταναστευτικού, το οποίο αναγνωριζόταν και οριζόταν πλέον μόνο ως μεταναστευτικό και όχι ως προσφυγικό, ήταν μία από τις πιο κεντρικές διακηρύξεις της Νέας Δημοκρατίας ήδη πριν καν προκηρυχθούν οι πρόωρες εκλογές του Ιουλίου του 2019. Προβάλλοντας το—καταφανώς αβάσιμο και ανιστόρητο—επιχείρημα ότι για τις προσφυγικές ροές προς την Ελλάδα φταίει η πολιτική των ανοικτών συνόρων την οποία δήθεν εφάρμοσε η προηγούμενη κυβέρνηση, η Νέα Δημοκρατία μίλησε για αποτελεσματική φύλαξη συνόρων και επιστροφές μεταναστών στις χώρες καταγωγής τους, καθώς η χώρα θα σταματήσει να είναι πλέον ξέφραγο αμπέλι.

Στο ίδιο πλαίσιο, επέστρεψαν οι αναφορές σε λαθρομετανάστες, ενώ δεν άργησαν να κάνουν την εμφάνισή τους και οι αναφορές περί εισβολής την οποία δέχεται η Ελλάδα, όταν η χώρα βρέθηκε αντιμέτωπη με την πρώτη μεγάλη κρίση σχετικά με το προσφυγικό τον Μάρτιο του 2020.

Η Ελλάδα μετά το 2019: μια πρώτη κατάργηση της έννοιας του ασύλου

- Παράλληλα με τη μεταστροφή σε ρητορικό επίπεδο, παρατηρείται και μία μεταστροφή σε επίπεδο πολιτικής.

Η Πράξη Νομοθετικού Περιεχομένου με αφορμή τα γεγονότα του Μαρτίου 2020 στα ελληνο-τουρκικά σύνορα για προσωρινή αναστολή του δικαιώματος υποβολής αιτήματος ασύλου και άμεση επιστροφή στις χώρες προέλευσης όσων εισέρχονται παράτυπα στην ελληνική επικράτεια χωρίς καταγραφή αποτελεί ένα καίριο παράδειγμα της μεταστροφής αυτής αλλά και της κατάλυσης του κράτους δικαίου και του διεθνούς δικαίου από την πλευρά της ελληνικής κυβέρνησης, καθώς αυτή η πρακτική αντιβαίνει κάθε σχετική νομοθεσία αλλά και καταργεί την ίδια την έννοια του ασύλου.

Η Ελλάδα μετά το 2019: τα κλειστά κέντρα κράτησης

- Στο ίδιο πλαίσιο επίθεσης στο κράτος δικαίου και στα ανθρώπινα δικαιώματα εντάσσεται και η πολιτική επιλογή περί κλεισίματος των ανοικτών στρατοπέδων και άλλων χώρων φιλοξενίας προσφύγων και μεταναστών αλλά και οι ρυθμίσεις του Υπουργείου Μετανάστευσης για εξώσεις αναγνωρισμένων προσφύγων από τα σπίτια στα οποία διέμεναν στο πλαίσιο του προγράμματος 'Εστία', παύση της παραμονής τους σε ξενοδοχεία μέσω του προγράμματος Filoxenia και η ταυτόχρονη αντικατάστασή τους από κλειστά κέντρα κράτησης, δηλαδή από φυλακές. Πρόκειται ουσιαστικά και για μία επίθεση σε κάθε δυνατότητα, πιθανότητα και προοπτική ένταξης των προσφύγων στην κοινωνία.

Όπως επισημαίνει σχετικά το Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες, «[σ]την πραγματικότητα, καθώς το σύνολο, σχεδόν, των νησιωτικών δομών θα μετατραπούν σε κέντρα κράτησης, το σχέδιο αυτό προβλέπει ότι όλοι οι νεοεισερχόμενοι -συμπεριλαμβανομένων οικογενειών με παιδιά, προσώπων που ανήκουν σε ευάλωτες ομάδες και προσώπων με καταφανείς ανάγκες διεθνούς προστασίας- θα τίθενται με την άφιξή τους, αυτομάτως και αδιακρίτως, σε κράτηση, η οποία κατ' εφαρμογή των διατάξεων του νέου νομοθετικού πλαισίου μπορεί να διατηρηθεί για χρονικό διάστημα μέχρι και 36 μήνες.»

Η Ελλάδα μετά το 2019: η αυστηροποίηση του νομικού πλαισίου

- Η αυστηροποίηση του νομικού πλαισίου το οποίο αφορά τη διαδικασία υποβολής και εξέτασης των αιτήσεων ασύλου εντάσσεται στο πλαίσιο αυτής της μεταστροφής της πολιτικής σχετικά με τη μετανάστευση και το άσυλο στην Ελλάδα.
- Για παράδειγμα, Ν. 4686 της 12ης/5/2020 προβλέπει μία ελαστική εφαρμογή της πρόβλεψης περί διερμηνείας (άρθρο 7, παράγραφος 1: «[ε]φόσον είναι αποδεδειγμένα αδύνατη η παροχή διερμηνείας στη γλώσσα επιλογής του αιτούντος, παρέχεται διερμηνεία στην επίσημη γλώσσα της χώρας καταγωγής του αιτούντος ή σε άλλη γλώσσα, που ευλόγως θεωρείται ότι κατανοεί, συμπεριλαμβανομένης της διεθνούς νοηματικής γλώσσας.») ή και διαδικασία έφεσης χωρίς συνέντευξη (άρθρο 27).
- Αλλά και ο Ν. 4636 της 1ης/11/2019 του οι οποίου οι προβλέψεις σχετικά με τη διερμηνεία παραμένουν προβληματικές (άρθρο 46, παράγραφος 6: «6. Οι κρατούμενοι αιτούντες ενημερώνονται αμέσως εγγράφως, σε γλώσσα που κατανοούν ή μπορεί ευλόγως να υποτεθεί ότι κατανοούν, για τους λόγους κράτησης και τις διαδικασίες που προβλέπονται σύμφωνα με το επόμενο εδάφιο για την προσβολή της απόφασης κράτησης, καθώς και για τη δυνατότητα να ζητούν δωρεάν νομική συνδρομή και εκπροσώπηση σύμφωνα με την παράγραφο 7.»)

Η Ελλάδα μετά το 2019: η αυστηροποίηση του νομικού πλαισίου

- Όπως έχει ήδη επισημανθεί, δυνάμει των δύο αυτών νόμων έχουν μειωθεί σημαντικά οι αποφάσεις απόδοσης του καθεστώτος πρόσφυγα, ενώ το δικαίωμα ακρόασης μέσω της δυνατότητας συνέντευξης έχει περιορισμένη εφαρμογή.
- Στο πλαίσιο αυτής της νέας πολιτικής στη διαχείριση του προσφυγικού και μεταναστευτικού, εντάσσεται αρχικά η κατάργηση της πρόβλεψης για απόδοση ΑΜΚΑ σε ξένους υπηκόους αρχικά τον Ιούλιο του 2019 (μια από τις πρώτες αποφάσεις του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων) μέσω της οποίας δημιουργήθηκαν μία σειρά από προβλήματα (από την πρόσβαση προσφύγων και μεταναστών σε νόμιμη εργασία μέχρι τη μη δυνατότητα εμβολιασμού για τα παιδιά, απαραίτητης προϋπόθεσης για την εγγραφή των παιδιών στο σχολείο) και στη συνέχεια η απόδοση ενός προσωρινού ΑΜΚΑ και κυρίως η συνάρτηση της δυνατότητας πρόσβασης στο σύστημα υγείας για τους πρόσφυγες με την απόδοση του καθεστώτος πρόσφυγα (ο προσωρινός αριθμός ο οποίος αποδίδεται με την κατάθεση της αίτησης και καταργείται, αν η αίτηση απορριφθεί).

Η Ελλάδα μετά το 2019: οι επαναπροωθήσεις

- Ένα ακόμη καινούργιο στοιχείο της πολιτικής περί μεταναστευτικού και προσφυγικού είναι τα λεγόμενα push-backs, δηλαδή οι βίαιες επαναπροωθήσεις των ανθρώπων οι οποίοι φτάνουν σε ελληνικό έδαφος (κατά κύριο λόγο μέσω θάλασσας στη Λέσβο και μέσω χερσαίων συνόρων μέσω του 'Εβρου) χωρίς να τους έχει προηγουμένως επιτραπεί η δυνατότητα να υποβάλλουν αίτηση ασύλου άρα αδιακρίτως και χωρίς να γνωρίζουμε αν η ζωή, η σωματική ακεραιότητα και η αξιοπρέπεια αυτών των ανθρώπων απειλείται άμα τη επιστροφή τους στην Τουρκία.

Ολοένα και περισσότερες περιπτώσεις καταγράφονται, ενώ η πρακτική αυτή έχει προκαλέσει διεθνές ενδιαφέρον και αντιδράσεις. Για παράδειγμα, η Guardian την έχει χαρακτηρίσει φονική, η New York Times έχει αναφερθεί στα μυστικά κέντρα κράτησης στον Έβρο, ακόμα και η ίδια η Frontex αναφέρει περιπτώσεις βίαιων επαναπροωθήσεων από την ελληνική κυβέρνηση, ενώ οι απορρίψεις αιτήσεων ασύλου δύναται πλέον να αφορούν ανθρώπους που καταφανώς κινδυνεύουν, αν απελαθούν στις χώρες καταγωγής τους.

Η Ελλάδα μετά το 2019: «η Ελλάδα υπό επίθεση»

- Ενδεικτική της νέας αυτής πολιτικής είναι η δήλωση του Γενικού Γραμματέα του Υπουργείου Μεταναστευτικής Πολιτικής κατά τη διάρκεια της κρίσης έπειτα από τη φωτιά η οποία κατέστρεψε ολοκληρωτικά τη Μόρια:

«Η Ελλάδα είναι υπό επίθεση. Αν υποχωρήσουμε, η Ελλάδα θα φανεί ότι έχει ηττηθεί. Γι’ αυτό και οι μετανάστες, αφού έκαναν όσα έκαναν (σ.σ. εννοώντας ότι έκαψαν τη Μόρια), θα μείνουν στον δρόμο, σε σκηνές κάτω από τις ελιές για όσο πάει», (Πάτροκλος Γεωργιάδης, Γενικός Γραμματέας του Υπουργείου Μεταναστευτικής Πολιτικής, 11 Σεπτεμβρίου 2020).

Στο ίδιο πνεύμα, ο Υπουργός Μετανάστευσης δήλωνε λίγες ημέρες αργότερα αναφερόμενος στο νέο camp στο Καρά Τεπέ, που ουδεμία σχέση έχει με ευρωπαϊκό πολιτισμό και περισσότερο θυμίζει αντίστοιχα στρατόπεδα προσφύγων στην Ιορδανία ή τον Λίβανο, ότι «αν οι πρόσφυγες δεν μπουν με συζήτηση στη νέα δομή, θα τους βάλει η Αστυνομία» υπερθεματίζοντας και ενισχύοντας μία πολιτική καταστολής, επιβολής και βίας έναντι των προσφύγων.

Η Ε.Ε. και η Ελλάδα μετά το 2016: αποτροπή, εγκλεισμός, καταστολή, αποκλεισμός

- Η πολιτική τόσο της Ε.Ε. όσο και της Ελλάδας έναντι του προσφυγικού τα προσεχή—και πιθανότατα πολλά—χρόνια φαίνεται ότι θα καθορίζεται από τους εξής άξονες: αποτροπή της εισόδου σε ευρωπαϊκό έδαφος, εγκλεισμός των όποιων εισερχομένων και δημιουργία συνθηκών κοινωνικού αποκλεισμού για τους ήδη διαμένοντες.
- Η αποτρεπτική φύλαξη συνόρων, η σύνδεση του προσφυγικού με το δόγμα της ασφάλειας, οι βίαιες επαναπροωθήσεις, τα κέντρα κράτησης για ανθρώπους οι οποίοι δεν έχουν διαπράξει κανένα αδίκημα (η παράνομη διάσχιση των συνόρων είναι ουσιαστικά μη αδίκημα, όταν το αγαθό που πρέπει να προστατευθεί είναι πιο σημαντικό), η κατ' όνομα φιλοξενία τους σε camps τα οποία απέχουν πολύ από το να διασφαλίζουν ανθρώπινες και αξιοπρεπείς συνθήκες διαβίωσης, η καταστολή κάθε προσπάθεια διεκδίκησης καλύτερων συνθηκών διαβίωσης ή μετάβασης σε άλλη χώρα, η αναστολή του δικαιώματος κατάθεσης αίτησης ασύλου ως τιμωρία για την παράνομη διάσχιση των συνόρων, όλα αυτά και πολλά άλλα μικρά και μεγάλα δημιουργούν ένα περιβάλλον ασφυκτικό και απάνθρωπο για ανθρώπους οι οποίοι, ας μην το ξεχνάμε, είτε προσπαθούν να σωθούν και να προστατευθούν από πολέμους, συγκρούσεις, διώξεις και βασανισμούς είτε να βρουν μία θέση στον (ευρωπαϊκό) ήλιο.

Η Ε.Ε. και η Ελλάδα μετά το 2016: η επέλαση της βαρβαρότητας;

- Αυτό θα μπορούσε να συμπυκνωθεί στις εξής λέξεις:

Αναστολή της Σύμβασης της Γενεύης για το Καθεστώς των Προσφύγων του 1951.

Αλλά αυτό που σε νομικό επίπεδο ορίζεται ως Αναστολή της Σύμβασης της Γενεύης είναι ουσιαστικά μία τομή στην ιστορία της Ευρώπης η οποία πλέον επιβεβαιώνει την αποστασιοποίησή της από το διαφωτιστικό της παρελθόν, την επίκληση ανθρωπιστικών αρχών και ενός πολιτισμού ο οποίος θέλει να αντιπαρατίθεται στη βαρβαρότητα, όταν ουσιαστικά ο ίδιος την ασκεί.

Υπό αυτή την έννοια, αν η τρέχουσα μεταστροφή της Ε.Ε. και της Ευρώπης ευρύτερα επιβεβαιωθεί ως στροφή προς την κατεύθυνση αντιπροσφυγικών και αντιμεταναστευτικών πολιτικών θα πρόκειται για μία ιστορική στροφή προς ένα μέλλον το οποίο κρύβει πολλή βαρβαρότητα για όλους και όλες—και όχι μόνο για τους/τις πρόσφυγες και τους/τις μετανάστ(ρι)ες.

ΠΡΟΑΓΩΓΗ ΨΥΧΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ
ΣΕ ΕΥΠΑΘΕΙΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΤΤΙΚΗΣ

Α' ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗ ΚΛΙΝΙΚΗ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ
ΑΙΓΙΝΗΤΕΙΟ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ

ΣΑΣ ΕΥΧΑΡΙΣΤΩ

ΠΡΟΑΓΩΓΗ ΨΥΧΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ ΣΕ ΕΥΠΑΘΕΙΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΤΤΙΚΗΣ

Α' ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗ ΚΛΙΝΙΚΗ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ
ΑΙΓΙΝΗΤΕΙΟ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΗΜΕΡΙΔΑ

Ενδυναμώνοντας την κοινότητα: Χτίζοντας γέφυρες αλληλεγγύης εν μέσω Πανδημίας για την Προσφυγική Κρίση

Αθήνα, 2020

ΠΡΟΑΓΩΓΗ ΨΥΧΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ ΣΕ ΕΥΠΑΘΕΙΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΤΤΙΚΗΣ

Α' ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗ ΚΛΙΝΙΚΗ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ
ΑΙΓΙΝΗΤΕΙΟ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ

Μιλώντας για την επαγγελματική εξουθένωση: το βίωμα σε μια δομή φιλοξενίας τον καιρό της Covid-19

Λήδα Ελευθεριάδη

Κλινική Ψυχολόγος - Δομή φιλοξενίας ασυνόδευτων ανηλίκων - Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης

Εργασιακό άγχος: ορισμός

- Το εργασιακό άγχος είναι φυσιολογικό και αναπόφευκτο σε πλαίσια όπου παρέχονται υπηρεσίες σε ενήλικες ή παιδιά με σύνθετες ανάγκες. Προκύπτει όταν δημιουργείται ένα χάσμα ανάμεσα στις εργασιακές απαιτήσεις και τα αποθέματα που διαθέτει ο εργαζόμενος ή αυτά που του παρέχονται από το εργασιακό πλαίσιο για να τις αντιμετωπίσει.
- Εργασιακές απαιτήσεις > εργασιακοί πόροι + προσωπικοί πόροι = εργασιακό άγχος *(μοντέλο των Bakker και Demerouti (2008, 2018)*

Εργασιακό άγχος: μορφές εκδήλωσης στην εργασία (1)

- **Ευεργετικό άγχος (eustress)**
  - Κινητήριος δύναμη και όχι απειλητική συνθήκη
- **Άγχος ως φυσιολογική αντίδραση**
  - Σχετιζόμενο με την ικανότητα ενσυναίσθησης («Νιώθω το άγχος το παιδιού»)
  - Σχετιζόμενο με υπαρξιακούς προβληματισμούς («Ποιο το νόημα της δουλειάς που κάνω;»)
  - Ως απόρροια ηθικών διλημμάτων («Μήπως οι ενέργειές μου βλάψουν αντί να βοηθήσουν το παιδί;»)

Εργασιακό άγχος: μύθοι και αλήθειες

Μύθος	Αλήθεια
Οι εργαζόμενοι δεν πρέπει να επηρεάζονται από την ψυχική οδύνη και τις τραυματικές εμπειρίες των ανθρώπων που φροντίζουν.	Οι εργαζόμενοι αναπόφευκτα επηρεάζονται από την ψυχική οδύνη και τις τραυματικές εμπειρίες των ανθρώπων που φροντίζουν.
Οι εργαζόμενοι πρέπει να τηρούν ένα «αποστασιοποιημένο ενδιαφέρον» απέναντι σε όσους στηρίζουν για να προστατεύσουν τον εαυτό τους από το ψυχικό τραύμα των άλλων	Οι εργαζόμενοι έχουν ευθύνη να διαμορφώνουν σχέσεις που διακρίνονται από πηγαίο ενδιαφέρον, κατανόηση και ικανότητα συναισθηματικής απόκρισης στις εμπειρίες που τους εμπιστεύονται οι άλλοι
Οι εργαζόμενοι πρέπει να είναι «δυνατοί», χωρίς να εκδηλώνουν συναισθήματα τα οποία δείχνουν αδυναμία και ακαταλληλότητα για εργασία στο πεδίο	Οι εργαζόμενοι έχουν ευθύνη να αναγνωρίζουν, να κατανοούν και να διαχειρίζονται με επάρκεια τις συναισθηματικές τους αντιδράσεις που συχνά απορρέουν από την ικανότητα ενσυναίσθησης.

Εργασιακό άγχος: μορφές εκδήλωσης στην εργασία (2)

- **Επαγγελματική εξουθένωση (burn out)**
  - «Κατάσταση ψυχικής και σωματικής εξάντλησης που προκύπτει από τη μακροχρόνια ενασχόληση με συναισθηματικά απαιτητικές συνθήκες εργασίας» *Pines & Aronson, 1988, WHO, 2010*
  - Συναισθηματική εξάντληση («Νιώθω κουρασμένος όταν ξυπνάω και σκέφτομαι ότι πρέπει να πάω στη δουλειά μου»)
  - Παροχή απρόσωπης φροντίδας («Συμπεριφέρομαι σε κάποια παιδιά με απρόσωπο τρόπο, τους μιλάω απότομα»)
  - Έλλειψη προσωπικών επιτευγμάτων και αίσθηση ανεπάρκειας («Σκέφτομαι να τα παρατήσω. Δεν είμαι κατάλληλος γι' αυτή τη δουλειά»)
  - Σωματοποίηση συμπτωμάτων (ημικρανίες, υπέρταση, μυοσκελετικά προβλήματα)

Επαγγελματική εξουθένωση: 9 ενδείξεις

1	Έχω γίνει κυνικός/ή στις σχέσεις μου με τους πρόσφυγες και επικριτικός/ή απέναντί τους.
2	Σέρνω τον εαυτό μου στη δουλειά και δυσκολεύομαι να ξεκινήσω την ημέρα μου.
3	Δεν έχω ενέργεια για να ανταποκριθώ στο ρόλο και στα καθήκοντά μου.
4	Έχω γίνει ευερέθιστος/η. Εύκολα αρπάζομαι, θυμώνω, στεναχωριέμαι ή απελπίζομαι από τις σχέσεις με τους πρόσφυγες, τους συναδέλφους ή/και τη διοίκηση του φορέα
5	Δεν μπορώ να συγκεντρωθώ στις ευθύνες που αναλαμβάνω
6	Δεν αντλώ ικανοποίηση από τις υπηρεσίες που παρέχω ούτε βρίσκω νόημα στο έργο μου.
7	Καταφεύγω στο φαγητό, το αλκοόλ, τις ουσίες για να νιώσω καλύτερα ή για να μην νιώθω τίποτα
8	Έχω δυσκολίες στον ύπνο (π.χ. δυσκολεύομαι να κοιμηθώ, ξυπνώ μέσα στη νύχτα, έχω αϋπνίες).
9	Έχω ανεξήγητους πονοκεφάλους, ημικρανίες, στομαχικές διαταραχές ή άλλα οργανικά συμπτώματα που δεν είχα στο παρελθόν.

Εργασιακό άγχος: μορφές εκδήλωσης στην εργασία (3)

- **Ψυχικός τραυματισμός**
  - Η συνεχής έκθεση στις τραυματικές αφηγήσεις των ανηλίκων οδηγεί σε τραυματικές αντιδράσεις των εργαζόμενων
  - Όταν αυτές διαιωνίζονται, συμβάλλουν στην εμφάνιση μιας ψυχικής κατάστασης, με διάφορες ονομασίες: *Compassion fatigue (Figley, 1995), Secondary posttraumatic stress (Stamm, 1995), Vicarious traumatization (McCann & Pearlman, 1990)*
  - Οι όροι αυτοί αντανακλούν τον ψυχικό τραυματισμό του εργαζόμενου (διαταραχές ύπνου, ευερεθιστότητα, αδυναμία συγκέντρωσης, αποφυγή έκθεσης σε ερεθίσματα, σωματικές αντιδράσεις)
  - Ο εργαζόμενος μπορεί να εμφανίσει αρνητικές αλλαγές πεποιθήσεων
    - Απώλεια αίσθησης ασφάλειας / ελέγχου
    - Αρνητική αυτοεικόνα
    - Έλλειψη επιστοσύνης στους άλλους / κοινωνική απόσυρση

Δραστηριότητα: αλλαγές στην εργασία και τη ζωή

- Σκέψου 2 τρόπους με τους οποίους η εργασία σου επηρεάζει αρνητικά τις αντιλήψεις που έχεις για τον εαυτό σου, τον κόσμο και οτιδήποτε είναι σημαντικό για σένα (π.χ. νόημα και σκοπός ζωής, ελπίδα, πίστη).

  1_____

  2_____

- Σκέψου 2 τρόπους με τους οποίους η εργασία σου επηρεάζει θετικά τις αντιλήψεις που έχεις για τον εαυτό σου, τον κόσμο και οτιδήποτε είναι σημαντικό για σένα (π.χ. νόημα και σκοπός ζωής, ελπίδα, πίστη).

  1_____

  2_____

Επαγγελματική εξουθένωση: επιβαρυντικοί παράγοντες (1)

- **Σε σχέση με τη φροντίδα των ανηλίκων**
  - Διαχείριση πολύπλοκων ψυχοκοινωνικών αναγκών των παιδιών
  - Διαχείριση κρίσιμων επεισοδίων χωρίς επαρκή εκπαίδευση / υποστήριξη (αυτοτραυματισμοί, βία, παραβατικότητα)
  - Διαχείριση απωλειών, αποχωρισμών και αισθήματος «μόνιμης προσωρινότητας» των παιδιών
  - Γεφύρωση κενών / προκαταλήψεων και δυσκολίες στη συνεργασία με εξωτερικούς φορείς (σχολεία, νοσοκομεία, αθλητικοί σύλλογοι)
  - Ελλειψη κοινωνικής αποδοχής και κατανόησης από τον περίγυρο
  - Δυσκολία στην ανάπτυξη και οριοθέτηση της σχέσης με τα παιδιά
  - Ανεπεξέργαστες προσωπικές απώλειες / τραυματικές εμπειρίες των εργαζόμενων

Επαγγελματική εξουθένωση: επιβαρυντικοί παράγοντες (2)

- **Σε σχέση με τις συνθήκες εργασίας, την ομάδα συναδέλφων και τον φορέα**
  - Έλλειψη οργάνωσης και εργασιακών πόρων
  - Έλλειψη προσδιορισμού του εργασιακού ρόλου και των καθηκόντων
  - Ιεραρχική και γραφειοκρατική κουλτούρα, υψηλές απαιτήσεις, μη συμμετοχή του εργαζόμενου στις αποφάσεις
  - Αίσθημα «μόνιμης προσωρινότητας» και εργασιακή ανασφάλεια
  - Έλλειψη κοινής γραμμής και θυσία της ομαδικής επικοινωνίας στο βωμό του «επείγοντος»
  - Δυσλειτουργικοί τρόποι διαχείρισης του στρες στην ομάδα
  - Απουσία υποστηρικτικών δικτύων προς τα κέντρα φιλοξενίας (κέντρα ημέρας, κέντρα ψυχικής υγείας)
  - Απουσία ομαδικής εποπτείας

Επαγγελματική εξουθένωση: επιβαρυντικοί παράγοντες (3)

- **Σε σχέση με τις συνθήκες της πανδημίας Covid - 19**
  - Η πανδημία ως ένα διαρκές συλλογικό τραύμα
  - Αυξημένες εργατοώρες, συνωστισμός στις δομές
  - Δυσκολία πρόσβασης των ανηλίκων σε υπηρεσίες υγείας, απουσία εξωτερικών ψυχαγωγικών δραστηριοτήτων
  - Αυξημένη ψυχική ένταση ανηλίκων και εργαζομένων
  - Περιορισμός τρόπων αποσυμφόρησης των εργαζόμενων μετά το πέρας της εργασίας
  - Φόβος νόσησης και μετάδοσης του ιού σε οικεία πρόσωπα
  - Κοινωνικός στιγματισμός: ο εργαζόμενος ως δυνητικά υψηλά μεταδοτικός φορέας λόγω του πεδίου εργασίας
  - Αίσθημα μοναξιάς, εγκλωβισμού, απουσίας νοήματος, έλλειψη επικοινωνίας με συναδέλφους

Επαγγελματική εξουθένωση: προστατευτικοί παράγοντες (1)

- **Σε προσωπικό επίπεδο**
  - Να αναγνωρίζω τις αντιλήψεις μου για τους ασυνόδευτους ανηλίκους και πώς αυτές επηρεάζουν τις σχέσεις μου μαζί τους
  - Να καλλιεργώ συνθήκες στην προσωπική μου ζωή που μου επιτρέπουν να αποσυνδέομαι / αποφορτίζομαι
  - Να αναγνωρίζω τα όρια μου. Να ζητώ βοήθεια όταν βιώνω έντονο στρες και νιώθω ότι κατακλύζομαι
  - Να στοχάζομαι πάνω στην εργασία μου, αποδίδοντας νόημα σε όσα κάνω. Να προσδιορίζω αυτά που μπορώ και επιθυμώ να προσφέρω με βάση το ρόλο και την ειδικότητά μου
  - Να αξιολογώ συχνά την ψυχική μου ανθεκτικότητα και τα σημάδια επαγγελματικής εξουθένωσης

Δραστηριότητα: σκέψεις πάνω στην εργασία μου

- **Απάντησε με ειλικρίνεια στις παρακάτω ερωτήσεις**
  - Γιατί διάλεξα να δουλέψω με ασυνόδευτα παιδιά;
  - Για ποιους λόγους συνεχίζω να δουλεύω σε αυτόν τον χώρο;
  - Τι θεωρώ «πολύτιμο» ή «σημαντικό» από όλα όσα προσφέρω στα ασυνόδευτα παιδιά και τους εφήβους;
  - Τι μου δίνει ευχαρίστηση από την εργασία μου με ασυνόδευτα παιδιά;
  - Έχουν αλλάξει οι αντιλήψεις μου για τα ασυνόδευτα παιδιά από τότε που ξεκίνησα να εργάζομαι στο πεδίο; Εάν ναι, πώς;
  - Ποια εκτιμώ ότι θα είναι η πορεία αυτών των παιδιών τα επόμενα 5 χρόνια;
  - Επιθυμώ, σε δυο χρόνια από σήμερα, να συνεχίσω να εργάζομαι με ασυνόδευτους;

ΝΑΙ ΟΧΙ ΔΕΝ ΞΕΡΩ Αιτιολόγησε την απάντησή σου

Επαγγελματική εξουθένωση: προστατευτικοί παράγοντες (2)

- **Σε επίπεδο ομάδας συναδέλφων / φορέα**
  - Διαχρονική ομαδική εποπτεία εργαζόμενων και συνεχής επιμόρφωση
  - Ενίσχυση ομαδικού κλίματος επικοινωνίας μεταξύ συναδέλφων
  - Μοίρασμα δυσκολιών, προβληματισμών, σκέψεων σε τυπικές και άτυπες συναντήσεις προσωπικού
  - Αναζήτηση ανατροφοδότησης και υποστήριξης από τους συντονιστές και τους συναδέλφους
  - Φροντίδα των σχέσεων με τους συναδέλφους. Εκφράσεις όπως «σε ευχαριστώ», «σε παρακαλώ», «συγγνώμη», «μαζί τα καταφέραμε», είναι πολύτιμες
  - Απρόσκοπτη διοργάνωση εβδομαδιαίων συναντήσεων προσωπικού
  - Σε περίπτωση απουσίας εποπτείας, διοργάνωση υποστηρικτικών ομάδων εργαζόμενων για τη διαχείριση στρεσογόνων καταστάσεων (αυτοτραυματισμός, κακοποίηση, βία, σύγκρουση)

Επίλογος

- Το εργασιακό άγχος δεν πρέπει να αντιμετωπίζεται ως ατομικό πρόβλημα του εργαζόμενου αλλά, από μια συστημική οπτική, ως ένα σύνθετο βιοψυχοκοινωνικό φαινόμενο
- Στις δομές φιλοξενίας, το κλειδί για την προστασία της ψυχικής ανθεκτικότητας των εργαζόμενων εν μέσω της πανδημίας Covid -19 είναι η ενίσχυση της ομάδας και της διομαδικής επικοινωνίας

Ενδεικτική βιβλιογραφία

- Bakker, A. B., Demerouti, E. (2008). Towards a model of work engagement. Career Development International, 13, 209-223.
- Bakker, A. B,. & Leiter, M. P. (Eds.) (2010). Work engagement: A handbook of essential theory and research. New York, NY, US: Psychology Press.
- Figley, C. R. (Ed.) (1995). Compassion fatigue: coping with secondary traumatic stress disorder in those who treat the traumatized. New York: Brunner/Mazel.
- Maslach, C. (1982). Burnout: The cost of caring. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.
- McCann, L.I., Pearlman, L.A. (1990). Vicarious traumatization: A framework for understanding the psychological effects of working with victims. Journal of Traumatic Stress, 3, 131-149.
- Pines A, & Aronson E. (1988). Career burnout: Causes and cures. New York: Free Press.

Ενδεικτική βιβλιογραφία

- Stamm, B. H. (Ed.) (1995). Secondary traumatic stress: Self-care issues for clinicians, researchers, and educators. Lutherville, Maryland: Sidran Press.
- W.H.O. (Leka, S. & Jain, A.) (2010). Health impact of psychosocial hazards at work: An Overview. https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/44428/9789241500272_ eng.pdf;jsessionid=A9D665B24A57EAB5A59AC574754B8884?sequence=1
- Παπαδάτου Δ., Τσελεπή Ν., Βαλλίδης Α. κ.α. (2019). «Κατευθυντήριες οδηγίες για καλές πρακτικές: Διαχείριση του στρες για εργαζόμενους που στηρίζουν ασυνόδευτους ανήλικους πρόσφυγες και μετανάστες». UNICEF, Μέριμνα, Ε.Κ.Κ.Α & Ε.Κ.Π.Α

ΠΡΟΑΓΩΓΗ ΨΥΧΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ
ΣΕ ΕΥΠΑΘΕΙΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΤΤΙΚΗΣ

Α' ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗ ΚΛΙΝΙΚΗ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ
ΑΙΓΙΝΗΤΕΙΟ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ

ΣΑΣ ΕΥΧΑΡΙΣΤΩ

ΠΡΟΑΓΩΓΗ ΨΥΧΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ ΣΕ ΕΥΠΑΘΕΙΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΤΤΙΚΗΣ

Α' ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗ ΚΛΙΝΙΚΗ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ
ΑΙΓΙΝΗΤΕΙΟ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΗΜΕΡΙΔΑ

Ενδυναμώνοντας την κοινότητα: Χτίζοντας γέφυρες αλληλεγγύης εν μέσω Πανδημίας για την Προσφυγική Κρίση

Αθήνα, 2020

ΠΡΟΑΓΩΓΗ ΨΥΧΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ ΣΕ ΕΥΠΑΘΕΙΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΤΤΙΚΗΣ

Α' ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗ ΚΛΙΝΙΚΗ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ
ΑΙΓΙΝΗΤΕΙΟ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ

«Θύματα» και «Σωτήρες»:
Γνωσιακές Στρεβλώσεις και Παράμετροι Αυτοφροντίδας στο πλαίσιο λειτουργίας των Δομών

Μίνα Μαρούγκα

MSc Συμβουλευτικής Ψυχολογίας, MSc Κοινωνικής Ανθρωπολογίας -

Συνεργάτης Α' Ψυχιατρικής Κλινικής Ιατρικής Σχολής ΕΚΠΑ/Αιγινήτειο Νοσοκομείο

Δίπολο Σωτήρα-Θύματος

Υιοθετείται συχνά από εργαζόμενους, συνειδητά ή ασυνείδητα :

◆ Οι ωφελούμενοι έχουν μόνο την ιδιότητα του θύματος

◆ Οι εργαζόμενοι το ρόλο του σωτήρα

⇩

➔ Στερεί από τους εξυπηρετούμενους την ευκαιρία να γίνουν αντιληπτοί ως άτομα με δυνατότητα για πολύπλοκες αντιδράσεις στην αντιξοότητα

➔ Οδηγεί τον επαγγελματία σε βέβαιο επαγγελματικό αδιέξοδο αφού κανένα άτομο που νοείται αποκλειστικά ως θύμα δε μπορεί να ενισχυθεί ώστε να μετασχηματίσει τη ζωή του εποικοδομητικά και να προχωρήσει σε ομαλή ένταξη μέσα στις συνθήκες της νέας του πραγματικότητας.

(Papadopoulos, 2009)

Τι είναι η Ευαλωτότητα (1)

«Ο κόσμος με εξώθησε σε μια κατάσταση ψυχικής φεουδαρχίας.

Και θέλετε να καταστήσω τον εαυτό μου ευάλωτο απέναντί σας.

Πόση ευαλωτότητα νομίζετε ότι μπορεί να αντέξει ένα άτομο; Θέλετε να ξεσκίσω τη σάρκα μου και να σταθώ στον άνεμο, γεμάτος αίματα κι ευαισθησία;»

Azareen Van der Vliet Oloomi, από το Call Me Zebra

Τι είναι η Ευαλωτότητα (2)

Αποτέλεσμα 4 κατηγοριών παραγόντων:

1. Η κατάσταση / οι συνθήκες που βιώνει το άτομο που θεωρείται ευάλωτο
2. Οι υποκείμενες αιτίες που δημιουργούν τη συγκεκριμένη ευαλωτότητα στο άτομο
3. Οι παράγοντες που προκαλούν/πυροδοτούν την ευαλωτότητα
4. Οι συνθήκες του περιβάλλοντος που επηρεάζουν είτε αρνητικά είτε θετικά τις αρνητικές επιπτώσεις των παραγόντων που προκαλούν/πυροδοτούν την ευαλωτότητα.

↓

Επαγγελματίες τείνουν να εστιάζουν στη δεύτερη και τρίτη κατηγορία

↓

Οι γενικεύσεις περιορίζουν τις ιστορίες ζωής των ωφελούμενων

↓

Υπεραπλουστευμένη θεώρηση των αιτίων και των αποτελεσμάτων

(Papadopoulos, 2010)

Εργαλειοποίηση του Ευάλωτου

- ✓ Όταν οι τραυματικές ιστορίες χρησιμοποιούνται ως η κυριαρχούσα αντίληψη του «κοινωνικού νομίσματος»
- ✓ Χρήση του τραύματος που προσδιορίζει το κυρίαρχο status του πρόσφυγα. Του στερεί την ολοκληρωμένη του ταυτότητα
- ✓ Οι επαγγελματίες αναγκάζονται να σπαταλούν χρόνο μετρώντας «επίπεδα ευαλωτότητας»

ΌΜΩΣ

- Αξίζει η εστίαση στην **προσωρινή** φάση
- Η παρακολούθηση **έστω και των πιο μικρών μετατοπίσεων** όσο δουλεύει κανείς μαζί τους

Η δυνητική ευαλωτότητα σε μια συγκεκριμένη χρονική στιγμή δε μπορεί να καθορίσει τον εξυπηρετούμενο και τις ικανότητές του

(Marlow, 2010)

Αντιδράσεις Επαγγελματιών στο πλαίσιο του Διπολικού Αφηγήματος

Φαύλος Κύκλος / Αμφιταλάντευση ανάμεσα:

↙	↘
Υπερπροσπάθεια	Απάθεια
Φαντασιώσεις παντοδυναμίας	Παλινδρόμηση σε παθητικότητα

Τρία Στάδια:

1. **Το στάδιο της υπερπαραγωγής και του ενθουσιασμού**
2. **Το στάδιο της άμυνας και της καχυποψίας**
3. **Το στάδιο της αποστασιοποίησης (ή αναστοχασμού)**

(Ιωαννίδης, 2008)

- ✓ Τείνουν να βιωθούν από όλους σχεδόν τους επαγγελματίες
- ✓ Είναι δυνατόν να μη βιωθούν με την ίδια σειρά

1. Στάδιο Υπερπαραγωγής-Ενθουσιασμού

Αντιμέτωπος με τη βαθιά συντριβή των ατόμων που καλείται να συνδράμει:

- ✓ Περίοδος έντονης κινητοποίησης και ενθουσιασμού

- ✓ Καταλαμβάνεται από ηρωικές φαντασιώσεις (ο επαγγελματικός του ρόλος βοηθά στη σωτηρία του κόσμου και δίνει στη ζωή του ένα νέο, διαφορετικό νόημα)

- ✓ Εργασιακοί ρυθμοί ιδιαιτέρως έντονοι, απορροφούν σχεδόν όλη την καθημερινότητα

- ✓ Κοινωνική ζωή περιορίζεται σχεδόν αποκλειστικά στη συναναστροφή με τους συναδέλφους του πεδίου

- ✓ Το αίσθημα ευφορίας που κυριαρχεί σε αυτό το πλαίσιο είναι τόσο έντονο για τον εργαζόμενο που τείνει να αμελεί προσωπικές ανάγκες και ωράρια

2. Στάδιο Άμυνας και Καχυποψίας

- Τα προβλήματα ξεπερνούν τις υπεράνθρωπες προσπάθειες
- Οι ωφελούμενοι δε
- «ανταποδίδουν»
- αναγνώριση

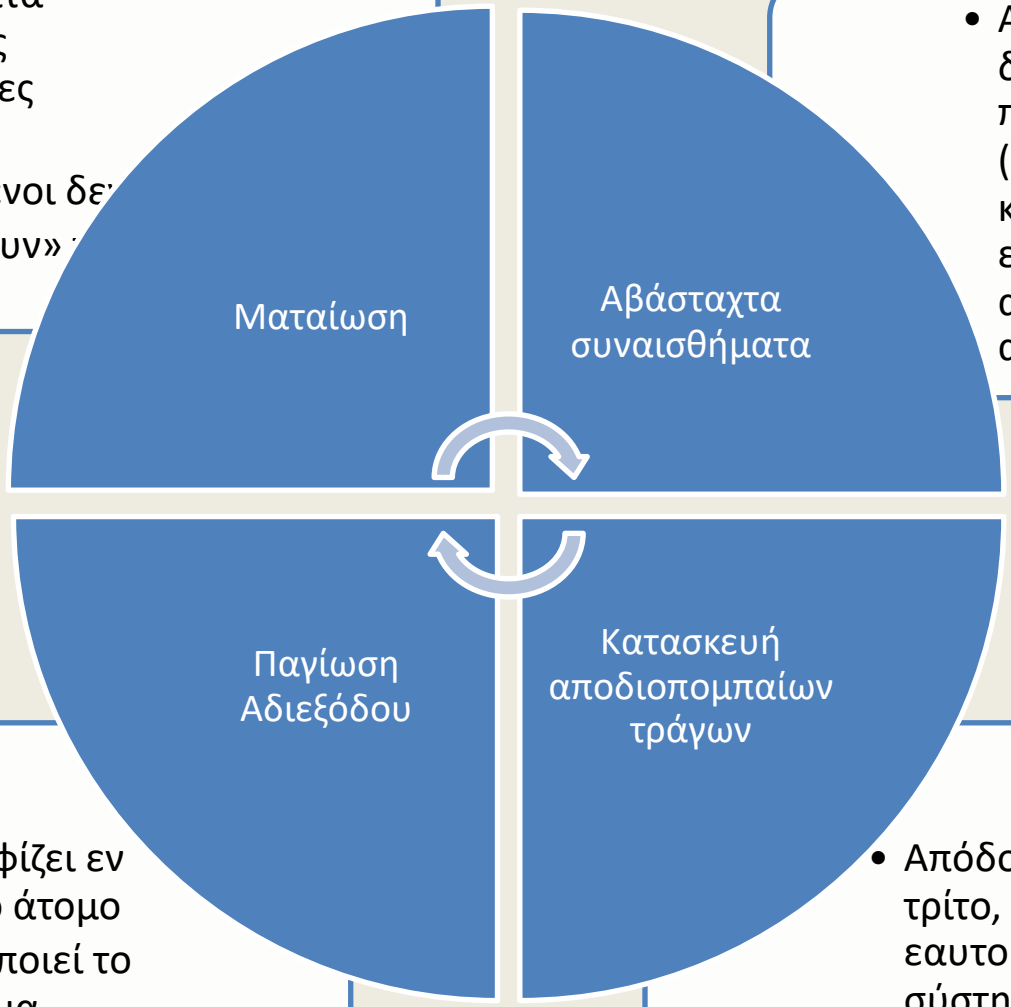

- Ανάλογα με τη δομή της προσωπικότητας (ενοχές, ντροπή, καχυποψία, επιφυλακτικότητα ανεπάρκεια αβοηθητότητα)

- Ανακουφίζει εν μέρει το άτομο
- Μονιμοποιεί το πρόβλημα

- Απόδοση σε κάποιον τρίτο, εκτός του εαυτού (συνάδελφοι, σύστημα, κλίκες)

3. Στάδιο Αποστασιοποίησης ή Αναστοχασμού

Η προηγούμενη φάση εντείνεται. Δύο Προοπτικές:

Α. «Μηχανική» εργασία	Β. Αναστοχασμός
✓ Αποστασιοποίηση από την ψυχική φθορά ✓ Διατήρηση «ασφαλούς» απόστασης **ΑΛΛΑ** ✓ Έλλειψη νοήματος ✓ Έκθεση στην ανία	✓ Υλικό κατανόησης εαυτού, συναδέλφων, ωφελούμενων ✓ Αποφυγή στερεοτύπων ✓ Εμπλουτισμός εργασιακής εμπειρίας, χωρίς να χάνεται η πολυπλοκότητα του προσωπικού βιώματος

Σημασία Αντίληψης Ρόλων Εντός Ομάδας

Σχέση Ωφελούμενου-Εργαζόμενου	Σχέση Εργαζόμενου με Συναδέλφους
Εξυπηρετούμενοι και Εργαζόμενοι είναι Ισότιμα και Ικανά Άτομα. Όχι Θύματα και Σωτήρες.	Δεν έχουν θέση οι ηρωικές πράξεις υπερβολικής αυταπάρνησης και αυτοθυσίας. Σεβασμός ορίων και ενθάρρυνση συναδέλφων.
Αμφισβήτηση Απολυτότητας και Διχοτομήσεων	Ομάδα που σκέφτεται μαζί και τολμά να μιλήσει για τις αντοχές και τη συνεργασία μεταξύ των μελών της, ανεξάρτητα από ρόλο, τόπο, παλαιότητα.
Εκδραματίσεις αναμενόμενες. Η κατανόηση και αποδοχή της γνωσιακής στρέβλωσης που τις προκαλεί, εμπλουτίζει τον επαγγελματία και τους ωφελούμενους.	Εποπτικά πλαίσια αναδύουν το ναρκισσιστικό, αυτάρεσκο και τελικά αναποτελεσματικό ρόλο τέτοιων στάσεων. Δύσκολα συναισθήματα γίνονται αντικείμενο επικοινωνίας.

Η Εποπτεία ως Αυτοφροντίδα

Πλαίσια Εποπτείας
Ομάδες Προσωπικού
Κλαδικές Συναντήσεις
Συνεχιζόμενη Κατάρτιση

→

Ρεαλιστική/ Αποτελεσματική Στοχοθεσία

Αναμόρφωση πλαισίου δράσης, όπως ορίζεται από την πρωτοφανή πανδημική κ προσφυγική κρίση

Ενθάρρυνση βίωσης συναισθημάτων, έκφραση και επεξεργασία τους

Αύξηση δεξιοτήτων, άρα και αποτελεσματικότητας

Milne (2009)

✸ Η έλλειψη χρόνου λόγω αυξημένων απαιτήσεων στις δομές δεν είναι βιώσιμο επιχείρημα

- ο χρόνος που μπορεί να χαθεί αν τα συμπτώματα της εργασιακής εξουθένωσης εγκατασταθούν στους επαγγελματίες, είναι πολύ μεγάλος
- η αναποτελεσματικότητα των υπηρεσιών μπορεί να σημάνει ακόμα και κατάρρευση της δομής στην οποία προσφέρονται.

KonTerra Group (2017)

Δευτερεύον τραυματικό στρες
Πώς να το αποφύγω;

Όταν ΔΕΝ ταυτίζομαι με το τραύμα δε βιώνω απαραίτητα επαγγελματική εξουθένωση

Η εργασία με πρόσφυγες/μετανάστες μπορεί να είναι ΚΑΙ τραυματική ΚΑΙ εμπλουτιστική την ίδια στιγμή

Επίλογος- Ορθά Γνωσιακά Σχήματα (1)

- ✓ Εξερευνώ και προσδιορίζω την **πολυπλοκότητα των στοιχείων των ωφελούμενων**. Έτσι, αποκτώ ένα πλαίσιο σκέψης που βοηθά να εντοπίσω όχι μόνο τις αρνητικές επιπτώσεις της συνάντησης με τον πόνο, αλλά **και** αυτές που αναδεικνύουν ανθεκτικότητα, εξέλιξη και θετική ανάπτυξη. Η ετυμολογική καταγωγή της λέξης «τραύμα» αποδίδει και τη δυνατότητα εξέλιξης.
- ✓ **Επανεξετάζω τυχόν στρεβλά γνωσιολογικά πλαίσια.** Η διαδικασία μπορεί να είναι απελευθερωτική, αλλά **δεν** σημαίνει ταυτόχρονη απελευθέρωση από τον ψυχικό πόνο, ή την εξουθένωση. Αντίθετα, σαν διαδικασία είναι πολύ αναμενόμενο να επιφέρει αρνητικά συναισθήματα. Αυτά τα συναισθήματα καλούμαι να αξιοποιήσω ως κίνητρο παραγωγικής διαδικασίας και ενδυνάμωσης του εαυτού.
- ✓ **Δεν παγιώνω ταυτότητα θύματος** -αρχικά για τον πληθυσμό που εξυπηρετώ- άρα απελευθερώνομαι από την στρεβλή πεποίθηση ότι η επαγγελματική εξουθένωση είναι φυσικό επακόλουθο ψυχοπιεστικών συναισθημάτων **(«Ο ωφελούμενος δεν είναι θύμα, πόσο μάλλον εγώ ο ίδιος»**).

Επίλογος- Ορθά Γνωσιακά Σχήματα (2)

- ✓ Μετριάζω τις **υπέρμετρες προσδοκίες** μου σε σχέση με τους εκάστοτε εξυπηρετούμενους.
- ✓ **Καταγράφω σωστά τις συνθήκες,** προκλήσεις και πιέσεις που με οδήγησαν σε υπέρμετρη πίεση ή/και σε συμπτώματα burnout.
- ✓ **Δημιουργώ χώρο και χρόνο,** ώστε να διερευνήσω και να αξιολογήσω τους υποστηρικτικούς μου πόρους.
- ✓ **Δε χρειάζεται να αποφεύγω το στρες,** αλλά βρίσκω τρόπο να το εντάσσω και να το διαχειρίζομαι στην πραγματικότητά μου.
- ✓ Βιώνοντας, εντοπίζοντας, ονομάζοντας και διερευνώντας τη δύσκολη κατάσταση αποκτά κανείς τη δυνατότητα να **μετακινηθεί σταδιακά** από αυτή.

Ενδεικτική Βιβλιογραφία-Χρήσιμοι Σύνδεσμοι

- Ιωαννίδης Χ. (2008). Στο μυαλό του Τζον Μάλκοβιτς. Ο ψυχικός κάμματος στους χώρους παροχής ψυχιατρικής φροντίδας. Στο Ε. Βλαχάκη & Γ. Μανιαδάκης (Επ.), Ψυχική Υγιεινή και Ψυχική Διαταραχή στην Κοινότητα. Αθήνα: ΒΗΤΑ.
- Bloom, S. L. (2003). Caring for the Caregiver: Avoiding and Treating Vicarious Traumatisation. In Gardino, A., Datner, E. & Asher, J. (Eds.) (2003) Sexual Assault, Victimisation Across the Lifespan (pp. 459-470). Maryland Heights MO: Medical Publishing.
- KonTerra Group (2017). Essential Principles of Staff Care: Practices to Strengthen Resilience in International Humanitarian and Development Organizations. Ανακτημένο από http://www.konterragroup.net/admin/wp-content/uploads/2017/03/Essential-Principles-of-Staff-Care-FINAL.pdf
- Marlowe, J. M. (2010). Beyond the Discourse of Trauma: Shifting the Focus on Sudanese Refugees. Journal or Refugees Studies, 23(2), 183-188.
- Maslach, C. & Schaufeli, W.B. (1993). Historical and conceptual development of burnout. In W. B. Schaufeli, C. Maslach & T. Marek (Eds.), Professional Burnout: Recent Developments in Theory and Research (pp. 1-16). Washington, DC: Taylor & Francis. Mental health and psychosocial support working group (2018). Report on the staff care working group. Ανακτημένο από https://babeldc.gr/wp-content/uploads/2019/01/ Staffcare-WG-Report.pdf

Ενδεικτική Βιβλιογραφία-Χρήσιμοι Σύνδεσμοι

- Milne, D. (2009). Evidence-based clinical supervision. Principles and practice. Chichester, UK: BPS Blackwell.
- Papadopoulos, R.K. (2002). Refugees, home and trauma. In R. K. Papadopoulos (Ed.), Therapeutic Care for Refugees. No place like home (pp. 9-41). London: Tavistock Clinic Series, Karnac.
- Papadopoulos, R.K. (2009) Extending Youngian Psychology. Working with Survivors of Political Upheavals. In: Sacred Revolutions. London: Routledge.
- Papadopoulos, R. K. (2010). Enhancing Vulnerable Asylum Seekers' Protection (EVASP) Trainers' Handbook. Rome: International Organisation for Migration. Ανάκτηση από https://babeldc.gr/wp-content/uploads/2018/06/EVASP-TrainersHandbookOnline.pdf
- Robertshaw, L., Dhesi, S. & Jones, L. L. (2017). Challenges and facilitators for health professionals providing primary healthcare for refugees and asylum seekers in high income countries: a systematic review and thematic synthesis of qualitative research. BMJ Open, 7(8), 1-18.
- https://babeldc.gr/wp-content/uploads/2020/11/20072_MHPSS_GR_final.pdf?fbclid=IwAR08QV1xh_fav7w8kYdybtOGIq11QkJJd19lJdo8Q-PsH8MKm0lDwVzcvcQ

ΠΡΟΑΓΩΓΗ ΨΥΧΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ
ΣΕ ΕΥΠΑΘΕΙΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΤΤΙΚΗΣ

Α' ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗ ΚΛΙΝΙΚΗ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ
ΑΙΓΙΝΗΤΕΙΟ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ

ΣΑΣ ΕΥΧΑΡΙΣΤΩ

ΠΡΟΑΓΩΓΗ ΨΥΧΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ ΣΕ ΕΥΠΑΘΕΙΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΤΤΙΚΗΣ

Α' ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗ ΚΛΙΝΙΚΗ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ
ΑΙΓΙΝΗΤΕΙΟ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΗΜΕΡΙΔΑ

Ενδυναμώνοντας την κοινότητα: Χτίζοντας γέφυρες αλληλεγγύης εν μέσω Πανδημίας για την Προσφυγική Κρίση

Αθήνα, 2020

ΠΡΟΑΓΩΓΗ ΨΥΧΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ ΣΕ ΕΥΠΑΘΕΙΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΤΤΙΚΗΣ

Α' ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗ ΚΛΙΝΙΚΗ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ
ΑΙΓΙΝΗΤΕΙΟ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ

Ενδυνάμωση και Ψυχοκοινωνική φροντίδα μετακινούμενων πληθυσμών: Εργαλεία και Καλές πρακτικές

Μιχάλης Λάβδας, Ψυχολόγος MSc.

Ερευνητής στο Πανεπιστήμιο του Μπέργκεν (UiB), Σύμβουλος Terre des hommes Hellas για θέματα ψυχικής υγείας

- «Νιώθεις ότι εδώ είσαι ξένος. Σε κοιτάνε στο δρόμο και νιώθεις ξένος. Από το πώς σε έχουν αντιμετωπίσει σε όλο το ταξίδι πλέον φοβάσαι και δε θέλεις να σε βλέπουν. Μπαίνεις στο λεωφορείο για να πας στο χωριό που είναι και το μοναδικό εδώ γύρω και νιώθεις ότι ο πρόσφυγας δεν είναι άνθρωπος. Είναι κάτι άλλο. Προσπαθώ να χαμογελάω, δε θέλω να είμαι ξένος. Να τους δείξω ότι μπορώ να χαμογελάω».

- *Αιτών άσυλο που διαμένει σε δομή φιλοξενίας στην Ηπειρωτική Ελλάδα*

Εισαγωγή: Προσεγγίζοντας την ψυχική υγεία στο προσφυγικό μέσα από το μοντέλο ανάκαμψης και ενδυνάμωσης

Γιατί παραμένουμε καλά;

- Τι σημαίνει να μπορεί κάποιος να αντέχει στις δυσκολίες και να μπορεί να διατηρεί μια σχετική λειτουργικότητα.
- Τι μας κρατά καλά και με ποιους τρόπους μπορούμε να ενισχύσουμε αυτούς τους παράγοντες.
- Η έννοια της «γέννησης της υγείας» (salutogenesis) με βάση τον Antonovsky (1979) μιλά για τους παράγοντες που μας βοηθούν να παραμείνουμε καλά. Μια βασική έννοια η «αίσθηση συνοχής» συνδέεται με το <u>να μπορούμε να διαχειριστούμε μια κατάσταση</u>, <u>να αντιδρούμε όσο το δυνατόν με αποτελεσματικό τρόπο</u> και <u>να μπορούμε να νιώθουμε ότι τα πράγματα έχουν νόημα</u>.
- Ποιές είναι οι δικές μας απαντήσεις και ποιες οι απαντήσεις που δίνουν οι εξυπηρετούμενοί μας;

Η συνθήκη της ψυχικής υγείας και η κατανόησή της σε διαφορετικές συνθήκες. Το πρόβλημα του ασύλου.

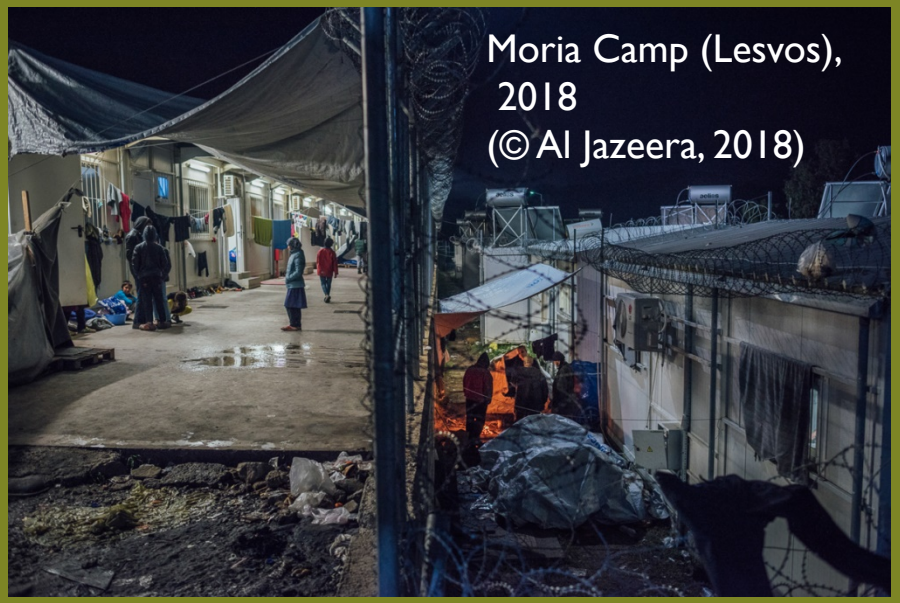

Το «μοντέλο ανάκαμψης» και η εφαρμογή του στην ψυχική υγεία (Davidson – Karlsson & Borg, 2018)

- Η Ανάκαμψη (recovery) αναφέρεται στις προσπάθειες του ατόμου να προχωρήσει με τη ζωή του.
  - Με ή χωρίς βοήθεια από επαγγελματίες.
  - Έχοντας ζωή στην κοινότητα.
  - Ανθρώπινα δικαιώματα, κατάλληλες συνθήκες διαβίωσης, πολιτική ταυτότητα, ευκαιρίες.
- Βασικά σημεία της ανάκαμψης είναι:
  - Το να σε αγαπούν και να αγαπάς κάποια-ον.
  - Το να σε χρειάζονται και να χρειάζεσαι κάποια-ον.
  - Το να ευχαριστιέσαι και να έχεις καλές στιγμές.
- Τα μικρά πράγματα στη ζωή κάνουν τη διαφορά.

Τι παρεμβάσεις και με ποιο στόχο; (Ι)

- Οι παρεμβάσεις ψυχικής υγείας σε πρόσφυγες και αιτούντες άσυλο συχνά αποδυναμώνουν τους εξυπηρετούμενους και τους κάνουν να νιώθουν ότι «ακυρώνεται» η εμπειρία τους (Hassan et al., 2016) νιώθωντας ότι η δύναμη ανήκει στον ειδικό.
- Οι παρεμβάσεις με στόχο την ενδυνάμωση έχουν σα βάση το να *«ακούμε τις ανάγκες του άλλου»* και να μπορούμε να λειτουργήσουμε διαμεσολαβητικά προς αυτές.
- Οι εξυπηρετούμενοι ως συμμέτοχοι στη φροντίδα είναι στη λογική των ψυχοκοινωνικών παρεμβάσεων που στοχεύουν στην *«παραχώρηση του ελέγχου»* προς τα ίδια τα άτομα και στην ενίσχυση των σχέσεών τους.

Τι παρεμβάσεις και με ποιο στόχο; (ΙΙ)

- Η <u>επιθετικότητα</u> συχνά ερμηνεύεται ως αποτέλεσμα ψυχικής διαταραχής και αντιμετωπίζεται ως τέτοια.
- Τα ψυχιατρικά αιτήματα αυξήθηκαν σημαντικά μετά την ανακοίνωση για τη <u>μείωση του χρόνου παραμονής στις στεγαστικές δομές</u>.
- Αναφορά του D. Puras ως Special Rapporteur των Ηνωμένων Εθνών, σχετικά με τη <u>σύνδεση ψυχικής υγείας, στέγασης, εργασίας και κοινωνικής ζωής</u>. (Puras, 2019)

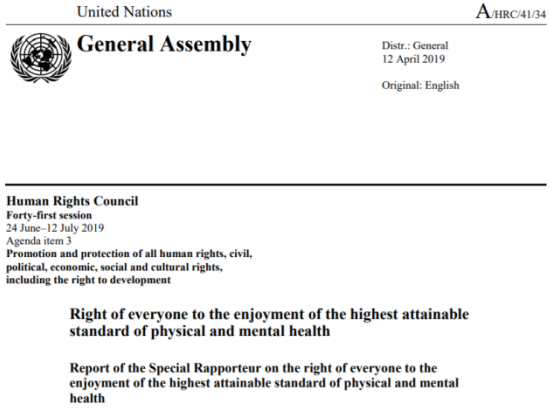
United Nations A/HRC/41/34

General Assembly

Distr.: General
12 April 2019

Original: English

Human Rights Council
Forty-first session
24 June–12 July 2019
Agenda item 3
Promotion and protection of all human rights, civil, political, economic, social and cultural rights, including the right to development

Right of everyone to the enjoyment of the highest attainable standard of physical and mental health

Report of the Special Rapporteur on the right of everyone to the enjoyment of the highest attainable standard of physical and mental health

Κατανοώντας τις ψυχοκοινωνικές διαστάσεις στη διαχείριση της αντιξοότητας. (Ventevogel, 2019)

Η προσέγγιση των ψυχικών διαταραχών με βάση τους κοινωνικούς προσδιοριστικούς παράγοντες (social determinants)

- Τα ερευνητικά δεδομένα (Charlson et al., 2019) μας δείχνουν πως τα άτομα που επηρεάζονται από τις συγκρούσεις εμφανίζουν σημαντικά υψηλότερα ποσοστά ψυχοπαθολογίας.
- Βασικός παράγοντας ωστόσο για την εκδήλωση των ψυχικών διαταραχών είναι οι συνθήκες στη χώρα υποδοχής.
- Βασικός παράγοντας που επηρεάζει την ψυχική υγεία είναι η δυνατότητα ένταξης (εργασία, υγεία, εκπαίδευση κ.λπ.) ενώ έχει επίσης βρεθεί ότι όσο περισσότερο χρόνο κάποιος μένει περιμένοντας το αποτέλεσμα των διαδικασιών ασύλου, τόσο περισσότερο μειώνονται οι πιθανότητες εύρεσης εργασίας (Hynie, 2018).
- Η ψυχοκοινωνική επιβάρυνση και η δυσφορία που σχετίζεται με τις αντιξοότητες που αντιμετωπίζουμε δεν έχει μετρηθεί ενώ συμβάλλει σημαντικά στην επιβάρυνση της υγείας και της ψυχικής υγείας.

Διεθνής εμπειρία και τεκμηρίωση στην ένταξη ομοτίμων.

Schizophrenia Bulletin

Schizophr Bull. 2006 Jul; 32(3): 443–450.
Published online 2006 Feb 3. doi: 10.1093/schbul/sbj043

PMCID: PMC2632237
PMID: 16461576

Peer Support Among Adults With Serious Mental Illness: A Report From the Field

Larry Davidson,[1,2] Matthew Chinman,[3] David Sells,[2] and Michael Rowe[2]

▸ Author information ▸ Copyright and License information Disclaimer

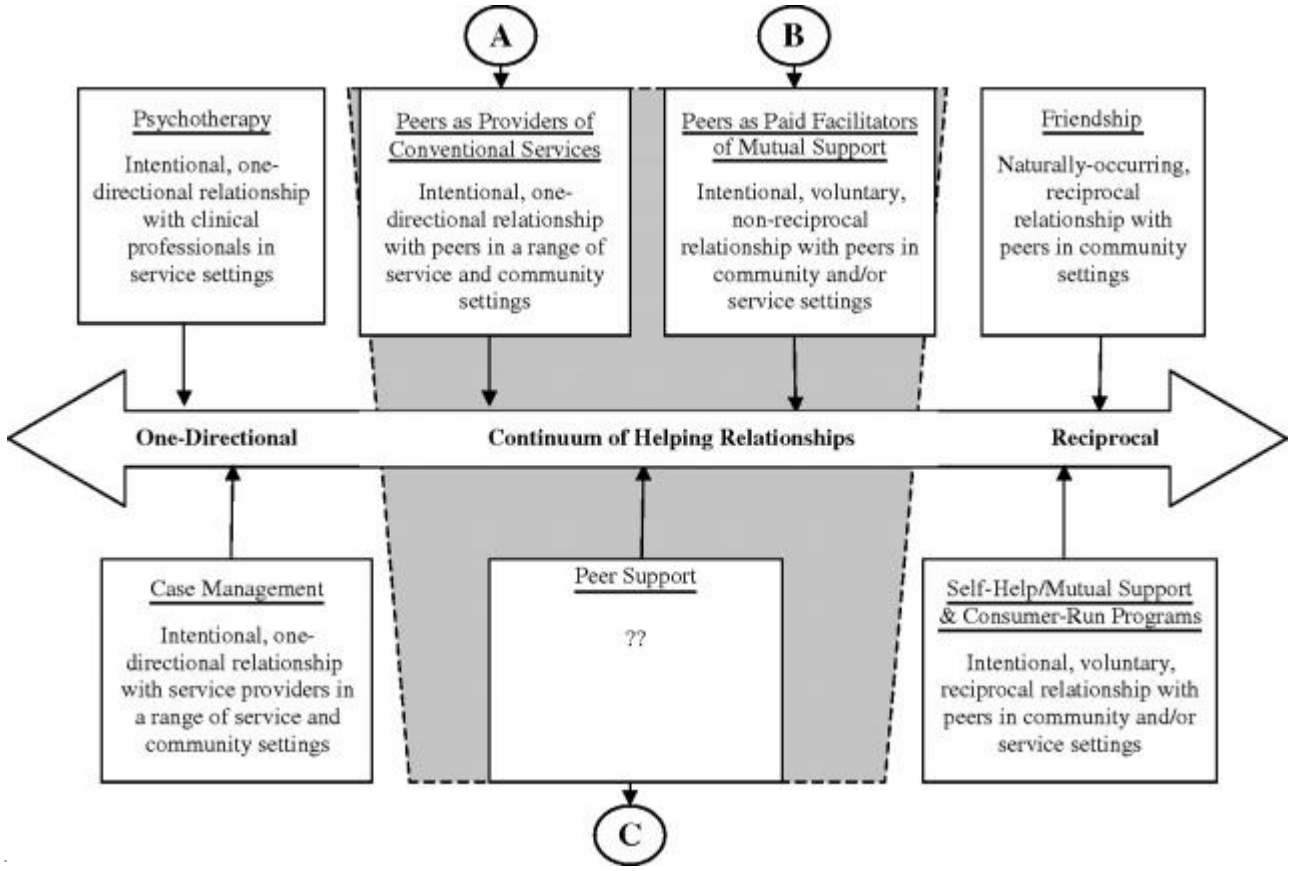

Τι είδους υποστήριξη παρέχει ο ομότιμος βοηθός;

- **Άμεση υποστήριξη:** συνηγορία, διασύνδεση με κατάλληλους πόρους, μοίρασμα εμπειρίας, ανάπτυξη των σχέσεων, διευκόλυνση των ομάδων, mentoring, ελπίδα
- **Έμμεση φροντίδα:** ανάπτυξη υπηρεσιών, εποπτεία/εκπαίδευση (συνεργική προσέγγιση), εκπαίδευση και ευαισθητοποίηση, εργασία ενάντια στο στίγμα, πληροφορίες
- **Οι ομότιμοι βοηθοί επίσης εργάζονται στην ανάπτυξη σχέσεων με το προσωπικό και στο να «νομιμοποιήσουν» το ρόλο του βοηθού (εκτίμηση της βιωμένης εμπειρίας, του να έχεις ένα role model και να κάνεις δράσεις συνηγορίας)**

BMC Health Serv Res. 2012 Jul 19;12:205. doi: 10.1186/1472-6963-12-205. **What do peer support workers do? A job description.**

Jacobson N[1], Trojanowski L, Dewa CS.

(Marit Borg, 2019)

Ποιος είναι ο «ομότιμος βοηθός» στο προσφυγικό και σε τι ανάγκες απαντά.

- Ως βοηθοί αναγνωρίζονται άτομα που μοιράζονται εμπειρία αναγκαστικής μετανάστευσης (προσωπική ή διαγενεακή) με τις/ους εξυπηρετούμενες-ους παρέχοντας υπηρεσίες που μπορεί να αφορούν διαπολιτισμική διαμεσολάβηση, παροχή ψυχοκοινωνικής φροντίδας, διερμηνεία, υποστήριξη στην καθημερινότητα κ.λπ.
- Η *de Graaf και συν. (2020) αναφέρουν πως η εκπαίδευση μη-ειδικών ως ομότιμων βοηθών μπορεί να συμβάλλει στην αντιμετώπιση των παρακάτω δυσκολιών:*
  - *Δυσκολίες στην επικοινωνία λόγω γλώσσας*
  - *Κόστη που σχετίζονται με τη διερμηνεία*
  - *Στίγμα σχετικά με τα προβλήματα ψυχικής υγείας*
  - *Μακρές λίστες αναμονής*
  - *Δυσκολίες στην ένταξη*

Η διακήρυξη του Άμστερνταμ (October, 2019)

- Υποστήριξη δράσεων που έχουν κοινοτικό προσανατολισμό στην παροχή υπηρεσιών ψυχικής υγείας και ψυχοκοινωνικής φροντίδας με φορείς που λειτουργούν στην κοινότητα συμπεριλαμβάνοντας ενεργά μέλη τόσο των μετακινούμενων πληθυσμών όσο και των πληθυσμών της χώρας υποδοχής, με στόχο να χτίσουν τα αποθέματα και τις ικανότητες να υποστηρίξουν ουσιαστικά την ευεξία των ανθρώπων που επηρεάζονται από την κρίση.
- Να ενισχυθεί και να αναπτυχθεί στη χώρα υποδοχής μια ικανή εργασιακή δύναμη στην Ψυχική Υγεία και Ψυχοκοινωνική Φροντίδα για την παροχή ποιοτικών υπηρεσιών. Αυτό να διασφαλιστεί με τη συνεργασία σε τοπικό επίπεδο, με τη διασφάλιση ότι γίνεται εκπαίδευση και εποπτεία για το προσωπικό που εργάζεται στον ανθρωπιστικό τομέα και παρέχεται κατάλληλη υποστήριξη τόσο για τις άμεσες όσο και για τις μακροπρόθεσμες ανάγκες σε προσωπικό στην ψυχική υγεία.

Ψυχολογικές παρεμβάσεις σε διαφορετικά επίπεδα (Π.Ο.Υ., 2018)

«Παραδοσιακή» Ψυχολογική Παρέμβαση

- Γίνεται από ειδικούς
- Ένα θεραπευτικό πρωτόκολλο που αντιστοιχεί σε ένα πρόβλημα
- Συχνά απαιτούνται πολλές συνεδρίες
- Συχνά είναι προϋπόθεση η διαγνωστική εκτίμηση

Κλιμακούμενες ψυχολογικές παρεμβάσεις

- Καινοτόμος παροχή υπηρεσιών όπου δεν απαιτούνται εξ ολοκλήρου ειδικοί (μη-ειδικοί, ΙΤ, οδηγοί αυτοβοήθειας κ.ά.)
- Μία θεραπευτική πρακτική μπορεί να απευθύνεται σε μια σειρά από προβλήματα
- Μπορεί να μην απαιτείται διαγνωστική εκτίμηση
- Μικρός αριθμός συναντήσεων
- Ψυχοεκπαίδευση και δεξιότητες αυτο-διαχείρισης

Αρκεί να γίνονται αυτές μόνο οι παρεμβάσεις; ΟΧΙ «Φροντίδα σε βήματα» (Π.Ο.Υ., 2018)

Βήμα Ι. Πρώτα παροχή κλιμακούμενων (που απαιτούν λιγότερους πόρους) παρεμβάσεων
Βήμα 2. Εάν δε δουλέψει το προηγούμενο βήμα, προχωράμε σε πιο εντατικές προσεγγίσεις που απαιτούν περισσότερους πόρους όπου αυτοί είναι διαθέσιμοι

Παράδοξο: Το να γίνονται κλιμακούμενες ψυχολογικές παρεμβάσεις δε μειώνει την ανάγκη για ειδικούς

- Παράγει περισσότερες παραπομπές σε ειδικούς
- Οι παραπομπές γίνονται πιο «στοχευμένα» και αξιοποιούνται καλύτερα οι πόροι των ειδικών
- Ενισχύει το ρόλο της ψυχικής υγείας στα συστήματα υγείας

Σχήμα 1: Πυραμίδα παρεμβάσεων για την ψυχική υγεία και την ψυχοκοινωνική υποστήριξη.

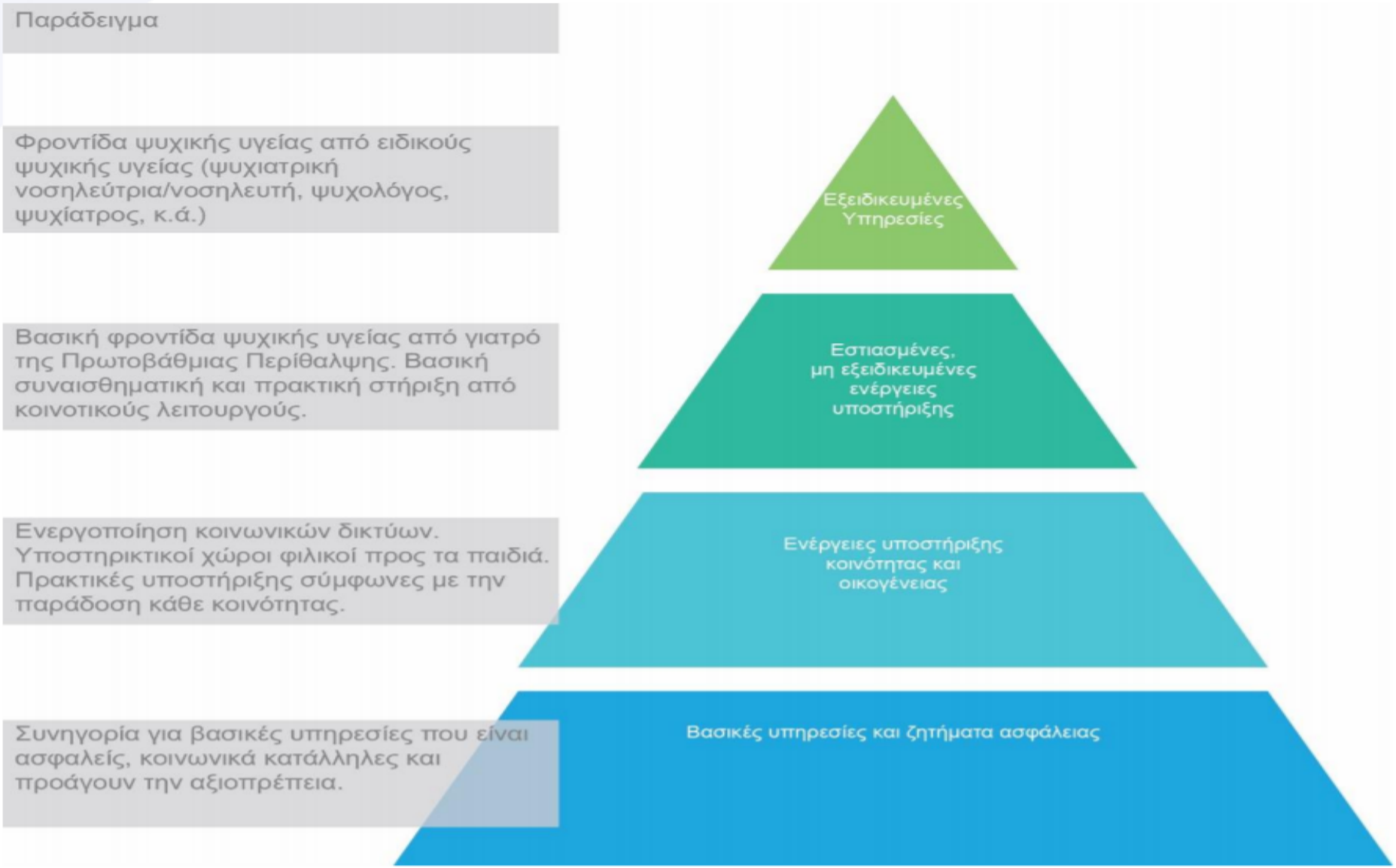

IASC, 2020- Interim Briefing Note

https://interagencystandingcommittee.org/iasc-reference-group-mental-health-and-psychosocial-support-emergency-settings/interim-briefing

Μη ειδικοί σε δράση (Araya, 2012)

Εργαλεία Ψυχοκοινωνικής Φροντίδας στηριζόμενα σε μη-ειδικούς

Εργαλεία στηριγμένα σε επιστημονική τεκμηρίωση

- Α΄ Βοήθειες Ψυχικής Υγείας (Π.Ο.Υ.)
- Problem Management+ για την ψυχοκοινωνική υποστήριξη ατόμων που αντιμετωπίζουν δυσχέρειες (Π.Ο.Υ.)
- Συνεργική Προσέγγιση (ΒΑΒΕΛ)

Problem Management Plus

http://www.who.int/mental_health/emergencies/problem_management_plus/en/

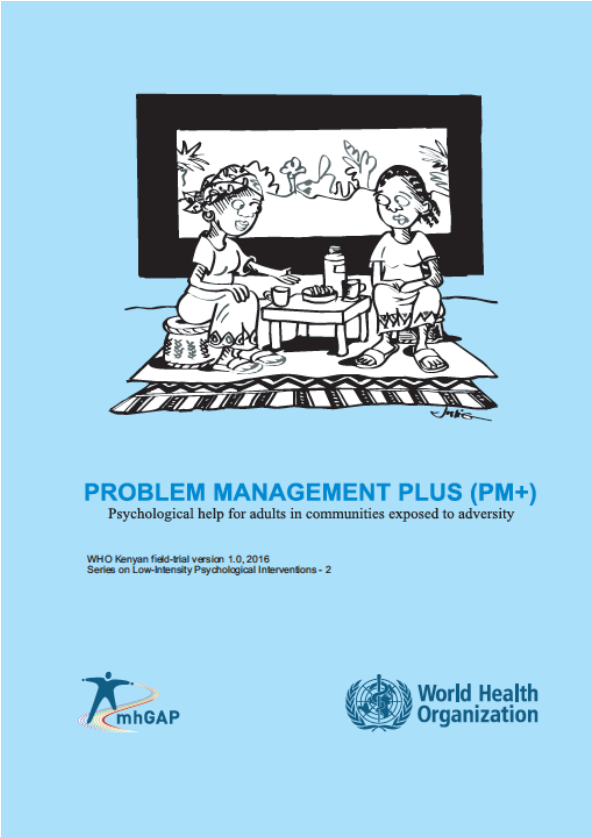

- Κλιμακούμενη ψυχολογική παρέμβαση για ενήλικες που επηρεάζονται σημαντικά από τη δυσφορία σε κοινότητες που έχουν εκτεθεί στην αντιξοότητα
- Βασισμένο στις αρχές της ΓΣΘ
- 5 συναντήσεις των 90 λεπτών
- Ενδείκνυται για πληθυσμούς με περιορισμένη πρόσβαση σε ειδικούς
- Μπορεί να βοηθήσει αποτελεσματικά στη διαχείριση συμπτωμάτων άγχους, κατάθλιψης και στρες.

Βασικές Στρατηγικές που εφαρμόζονται στο PM+

- Διαχείριση του στρες (τεχνική για αργή αναπνοή και άλλες τεχνικές σχετικές)
- Διαχείριση των προβλημάτων (στρατηγικές επίλυσης προβλημάτων και κατάρτισης σχεδίου δράσης)
- Συμπεριφορική ενεργοποίηση (κινητοποίηση για δράση)
- Κοινωνική Υποστήριξη (χτίσιμο ενός επαρκούς δικτύου κοινωνικής στήριξης και μέθοδος με σχέδιο δράσης)

Παράδειγμα Στρατηγικής (Π.Ο.Υ., 2018)

	List Problems
	Choose a Problem
	Define the Problem
	Think of Ideas
	Choose Ideas
	Action Plan
	Review

Η εφαρμογή του μοντέλου στα προσφυγικά camp στην Ελλάδα με την Terre des hommes Hellas

Χρηματοδότες και Συνεργάτες στην υλοποίηση της παρέμβασης PM+ σε ανοιχτές δομές φιλοξενίας και safe zone είναι: Medicor Foundation, DRC Greece, IOM Greece καθώς και η Ευρωπαϊκή Ένωση.

Περισσότερες πληροφορίες για την οργάνωση: https://www.tdh.ch/en/our-interventions/greece

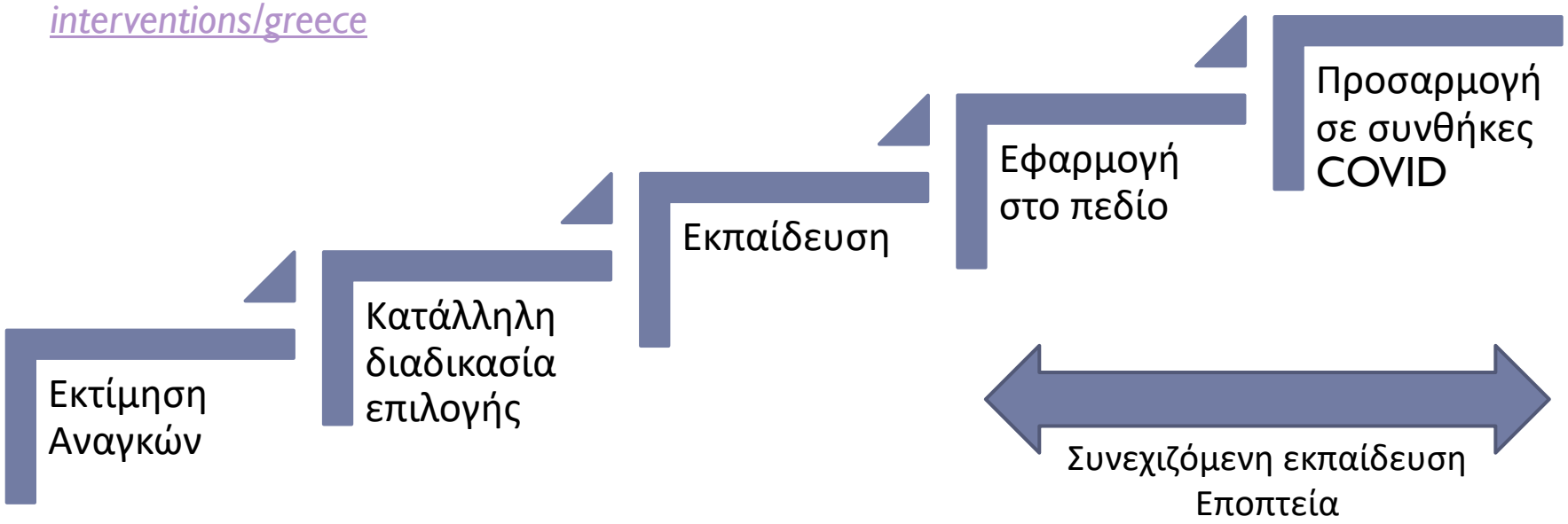

Terre des hommes
Helping children worldwide.

Με δυο λόγια η παρέμβαση και πρώτα αποτελέσματα *(Lavdas, Aravidou, Lagou, Chatzopoulou, Menediatou & Spathari, in press)*

- Μικτή Εκπαίδευση (επαγγελματιών και μη-ειδικών) και εποπτεία σε 6 PM+ facilitators με προσφυγική εμπειρία
- Εργασία σε εννέα δομές ανοιχτής φιλοξενίας και δύο safe zone με άτομα 16+.
- Από 06/2020 έως 09/2020 420 μέλη των κοινοτήτων συμμετείχαν σε ενημερωτικές δράσεις και έλαβαν υπηρεσίες 103 άτομα (47% γυναίκες και 53% άνδρες).
- Η παρέμβαση έδειξε σημαντική βελτίωση μετά την 3η συνάντηση για το 18% ενώ μετά το τέλος των συνεδριών παρατηρήθηκε βελτίωση στο 55% με χρήση κατάλληλων ψυχομετρικών εργαλείων (πριν και μετά).
- Προσαρμογή στις συνθήκες της πανδημίας.

Terre des hommes
Helping children worldwide.

Terre des hommes
Helping children worldwide.

REFERRAL PATHWAY

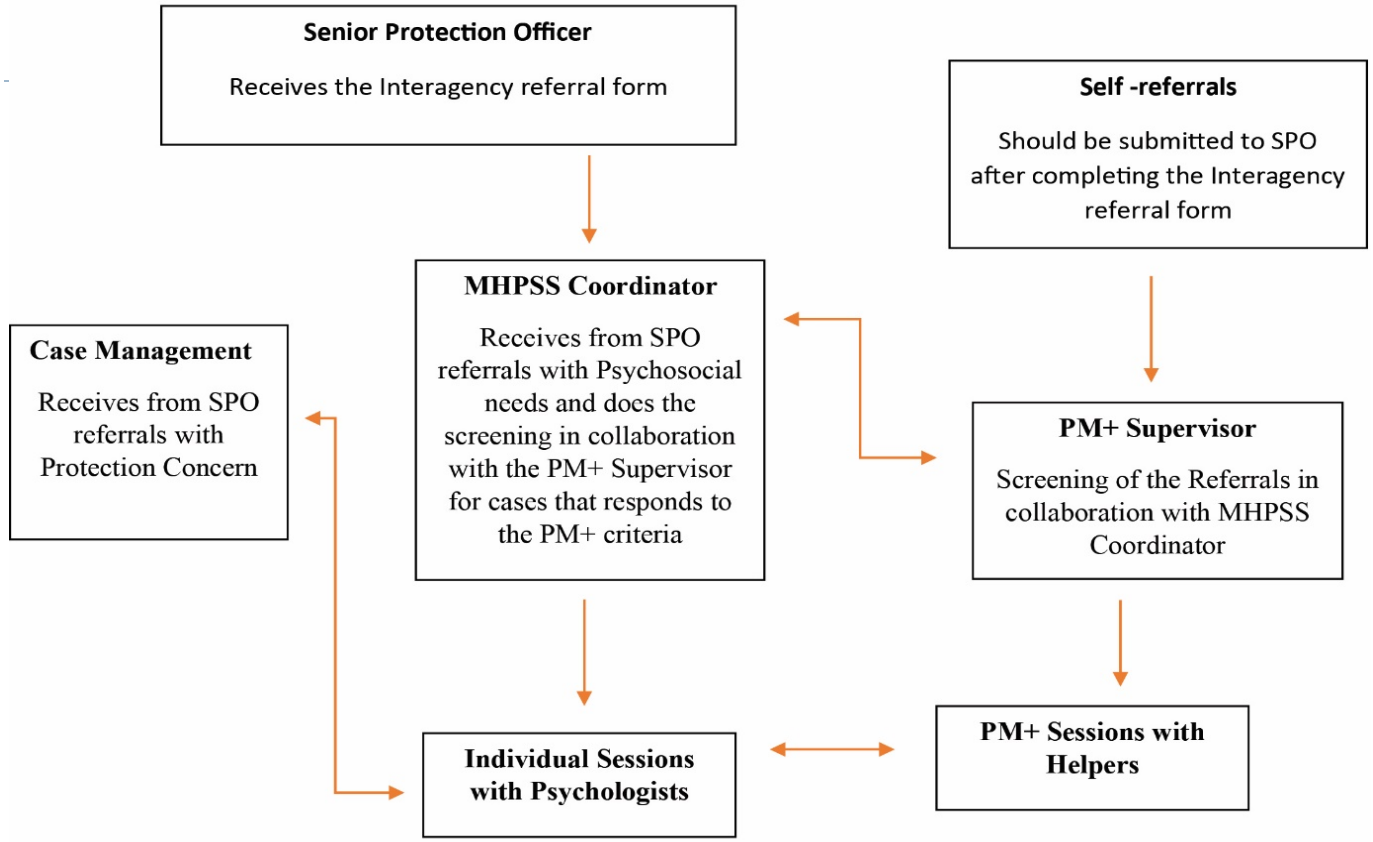

For referrals, please contact

Senior Protection Officer, ….

e-mail to: …@tdh.ch

contact no. 694…

«Τους λέω να με βλέπουν σαν ένα δάσκαλο σαν προπονητή». *Μπεχρούζ, αρωγός PM+ στην Tdh Hellas*

- «Αυτό τους βοηθά να καταλαβαίνουν πώς δουλεύουμε. Μετά τους λέω ότι στην αντίστοιχη αναλογία είμαστε στην ίδια ομάδα, με άλλους ρόλους, που θα αντιμετωπίσει μαζί τα προβλήματα».
- Ένα παράδειγμα που δίνουμε συχνά όταν μιλάμε σε νέους είναι ο Κ. Ρονάλντο. Τον βλέπεις που παίρνει αναπνοές πριν εκτελέσει το σουτ;
- Μπορείς να πεις «θλίψη» αλλά μπορείς να πεις και «βαθειά θλίψη που μένει στην καρδιά μας» με διαφορετικές λέξεις. Αν πεις «κατάθλιψη» ίσως να μην το καταλάβουν.
- Πολλοί από τους ανθρώπους που έρχονται από το Αφγάνιστάν δεν έρχονται εάν δεν καταλάβουν ότι θα πάρουν κάτι συγκεκριμένο. Πρέπει να τους πεις ακριβώς τι θα πάρουν και τι δε θα πάρουν. Αλλιώς θα έρθουν μια φορά και θα φύγουν λέγοντας ότι είναι «τζάμπα ιστορία»(Qesai Moft) *(Ναβίντ, αρωγός PM+ Tdh Hellas).*

Terre des hommes
Helping children worldwide.

Σας ευχαριστώ!

Ηλεκτρονικό ταχυδρομείο:

michail.lavdas@uib.no

Χρήσιμο Υλικό που αναφέρθηκε στην παρουσίαση

- Αναφορά Special Rapporteur Dainius Puras https://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/HRC/41/34
- Α΄ Βοήθειες Ψυχικής Υγείας https://babeldc.gr/wp-content/uploads/2018/02/odigos-gia-ergazomenous.pdf
- Problem Management Plus (PM+) https://www.who.int/mental_health/emergencies/problem_management_plus/en/
- Ψυχοκοινωνικές Διαστάσης της Προσφυγικής Συνθήκης: Συνεργική Προσέγγιση https://babeldc.gr/wp-content/uploads/2018/02/protes-voitheies-psixikis-ugeias.pdf

Ενδεικτικές Αναφορές

- Charlson, F., van Ommeren, M., Flaxman, A., Cornett, J., Whiteford, H., & Saxena, S. (2019). New WHO prevalence estimates of mental disorders in conflict settings: a systematic review and meta-analysis. *The Lancet*, *394*(10194), 240–248. https://doi.org/10.1016/s0140-6736(19)30934-1
- de Graaff, A. M., Cuijpers, P., Acarturk, C., Bryant, R., Burchert, S., Fuhr, D. C., … Sijbrandij, M. (2020). Effectiveness of a peer-refugee delivered psychological intervention to reduce psychological distress among adult Syrian refugees in the Netherlands: study protocol. *European Journal of Psychotraumatology*, *11*(1). https://doi.org/10.1080/20008198.2019.1694347
- United Nations (April, 2019). Right of everyone to the enjoyment of the highest attainable standard of physical and mental health. Report of the Special Rapporteur on the right of everyone to the enjoyment of the highest attainable standard of physical and mental health. Retrieved from: https://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/HRC/41/34
- Antonovsky, A. (1993). The structure and properties of the sense of coherence scale. *Social Science and Medicine*. https://doi.org/10.1016/0277-9536(93)90033-Z
- Repper, J., & Carter, T. (2011). A review of the literature on peer support in mental health services. *Journal of mental health*, *20*(4), 392-411.
- Ogundipe, E., Borg, M., Sjåfjell, T., Bjørlykhaug, K. I., & Karlsson, B. (2019). Service users' challenges in developing helpful relationships with peer support workers. *Scandinavian Journal of Disability Research*, *21*(1), 177–185. https://doi.org/10.16993/sjdr.580
- Hassan, G., Ventevogel, P., Jefee-Bahloul, H., Barkil-Oteo, A., & Kirmayer, L. J. (2016). Mental health and psychosocial wellbeing of Syrians affected by armed conflict. *Epidemiology and psychiatric sciences*, *25*(2), 129-141.
- Hynie, M. (2018). The Social Determinants of Refugee Mental Health in the Post-Migration Context: A Critical Review. *Canadian Journal of Psychiatry*, *63*(5), 297–303. https://doi.org/10.1177/0706743717746666
- Kamali, M., Munyuzangabo, M., Siddiqui, F. J., Gaffey, M. F., Meteke, S., Als, D., ... & Bhutta, Z. A. (2020). Delivering mental health and psychosocial support interventions to women and children in conflict settings: a systematic review. *BMJ global health*, *5*(3), e002014.

Περισσότερη βιβλιογραφία σχετικά με την εφαρμογή του PM+

(Rahman 2016, JAMA)

JAMA | Original Investigation

Effect of a Multicomponent Behavioral Intervention in Adults Impaired by Psychological Distress in a Conflict-Affected Area of Pakistan
A Randomized Clinical Trial

Atif Rahman, PhD; Syed Usman Hamdani, MBBS; Naila Riaz Awan, PhD; Richard A. Bryant, PhD; Katie S. Dawson, PhD; Muhammad Firaz Khan, MRCPsych; Mian Mukhtar-ul-Haq Azeemi, MBBS; Parveen Akhtar, MPhil; Huma Nazir, BS (Hons); Anna Chiumento, MSc; Marit Sijbrandij, PhD; Duolao Wang, PhD; Saeed Farooq, PhD; Mark van Ommeren, PhD

Effectiveness of a brief group psychological intervention for women in a post-conflict setting in Pakistan: a single-blind, cluster, randomised controlled trial

Atif Rahman, Muhammad Naseem Khan, Syed Usman Hamdani, Anna Chiumento, Parveen Akhtar, Huma Nazir, Anum Nisar, Aqsa Masood, Iftikhar Ud Din, Nasir Ali Khan, Richard A Bryant, Katie S Dawson, Marit Sijbrandij, Duolao Wang, Mark van Ommeren

Psychological Treatments for the World: Lessons from Low- and Middle-Income Countries

Daisy R. Singla,[1,2] Brandon A. Kohrt,[3] Laura K. Murray,[4] Arpita Anand,[5] Bruce F. Chorpita,[6] and Vikram Patel[5,7,8]

[1]Sinai Health Network, Toronto, Ontario, Canada M5G 1X5

[2]Department of Psychiatry, University of Toronto, Toronto, Ontario, Canada M5T 1R8; email: daisy.singla@sinaihealthsystem.ca

[3]Duke Global Health Institute, Department of Psychiatry, Duke University, Durham, North Carolina 27710; email: brandon.kohrt@duke.edu

PLOS | MEDICINE

RESEARCH ARTICLE

Effectiveness of a brief behavioural intervention on psychological distress among women with a history of gender-based violence in urban Kenya: A randomised clinical trial

Richard A. Bryant[1,2]*, Alison Schafer[3], Katie S. Dawson[1,2], Dorothy Anjuri[4], Caroline Mulili[4], Lincoln Ndogoni[5], Phiona Koyiet[4], Marit Sijbrandij[6], Jeannette Ulate[7], Melissa Harper Shehadeh[8], Dusan Hadzi-Pavlovic[1], Mark van Ommeren[8]

New WHO prevalence estimates of mental disorders in conflict settings: a systematic review and meta-analysis (Charlson et al., 2019)

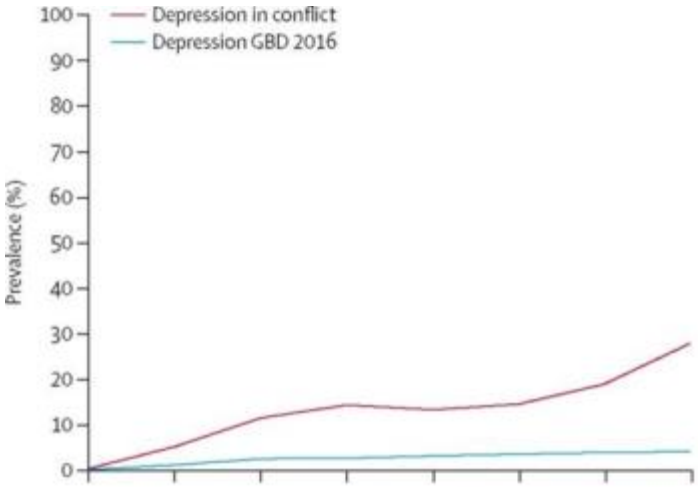

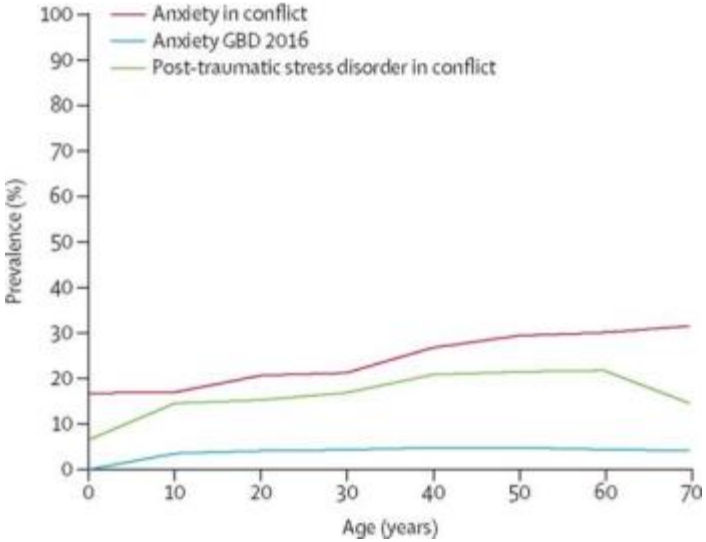

CONCLUSION: **The burden of mental disorders is high in conflict-affected populations.** Given the large numbers of people in need and the humanitarian imperative to reduce suffering, **there is an urgent need to implement scalable mental health interventions to address this burden.**

Copyright © 2019 The Author(s). Published by Elsevier Ltd. This is an Open Access article under the CC BY 4.0 license Terms and Conditionsa

The Lancet DOI: (10.1016/S0140-6736(19)30934-1)

ΠΡΟΑΓΩΓΗ ΨΥΧΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ
ΣΕ ΕΥΠΑΘΕΙΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΤΤΙΚΗΣ

Α' ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗ ΚΛΙΝΙΚΗ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ
ΑΙΓΙΝΗΤΕΙΟ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ

ΣΑΣ ΕΥΧΑΡΙΣΤΩ